

Informació amb Rellevància Prudencial (Pilar III de Basilea)

2019

Informe de Riscos

Grup ***Caixa d'Enginyers***

ÍNDEX

1. PERSPECTIVES I RISCOS DE L'ENTORN	4
2. PERFIL DE RISC DEL GRUP	21
3. REQUERIMENTS GENERALS D'INFORMACIÓ	26
3.1. El marc del Comitè de Basilea	27
3.2. Context regulador	27
3.3. Caixa d'Enginyers i societats que formen el Grup Caixa d'Enginyers	28
3.4. Diferències entre el Grup Consolidable a efectes de solvència i a efectes comptables ..	29
3.5. Altra informació de caràcter general	30
4. ESTRUCTURA I ORGANITZACIÓ DE LA GESTIÓ DELS RISCOS.....	31
4.1. Concepte i propòsit del Control Intern	31
4.2. Principis.....	31
4.3. Sistema de Gestió del Risc	32
4.4. Marc d'Apetència pel Risc	32
4.4.1. Declaració d'apetència pel risc.....	32
4.5. Establiment de Polítiques de Gestió del Risc i Control Intern	33
4.6. Govern corporatiu de riscos	34
4.6.1. Estructura de la governança	34
4.6.1.1. Consell Rector.....	34
4.6.1.2. Comissió Executiva.....	35
4.6.1.3. Comissió d'Auditoria i Riscos	35
4.6.1.4. Comissió de Nomenaments i Retribucions.....	36
4.6.1.5. Alta Direcció.....	36
4.6.2. Comitès de gestió.....	36
4.7. Estructura de la funció de riscos.....	37
4.7.1. Model de Tres Línies de Defensa (3LD).....	37
4.7.2. Àrees i departaments responsables	40
4.7.2.1. Gestió Global del Risc	40
4.7.2.2. Àrea de Finances	44
4.7.2.3. <i>Back Office</i> Centralitzat	45
4.7.2.4. Auditoria Interna	45
5. SOLVÈNCIA.....	477
6. RECURSOS PROPIS COMPUTABLES	50
6.1. Resum de les principals característiques dels elements computables.....	50
6.2. Import dels recursos propis.....	51
6.3. Conciliació del capital comptable i el capital regulador	51
7. REQUERIMENTS DE RECURSOS PROPIS.....	53
7.1. Requeriments de recursos propis per risc de crèdit i contrapart.....	54
7.2. Requeriments de recursos propis per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació.....	55
7.3. Requeriments de recursos propis per risc de tipus canvi i de posició en or	55
7.4. Requeriments de recursos propis per risc operacional	55
7.5. Requeriments de recursos propis per risc d'ajust de valoració del crèdit	56
7.6. Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern	56
7.7. Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern	57
8. PRINCIPALS RISCOS.....	59
8.1. Risc de crèdit	59

8.1.1.	Definició.....	59
8.1.2.	Política creditícia.....	59
8.1.3.	Estructura de límits	60
8.1.4.	Mitigació del risc.....	60
8.1.5.	Evolució de la morositat.....	62
8.1.6.	Risc de crèdit i contrapart en les inversions financeres.....	63
8.1.7.	Risc de concentració de crèdit.....	63
8.1.8.	Definicions comptables i descripció dels mètodes utilitzats per determinar les correccions per deteriorament.....	64
8.1.9.	Exposició al risc de crèdit	64
8.1.10.	Distribució geogràfica i per contrapart de les exposicions.....	66
8.1.11.	Venciment residual de les exposicions.....	67
8.1.12.	Distribució geogràfica i per contraparts de les posicions deteriorades	68
8.1.12.1.	Exposicions deteriorades per contrapart	68
8.1.12.2.	Exposicions deteriorades per àrea geogràfica	68
8.1.13.	Variacions produïdes durant l'exercici 2019 en les pèrdues per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit.....	69
8.1.14.	Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable	70
8.1.15.	Operacions amb derivats de crèdit	71
8.1.16.	Mètode estàndard	71
8.1.16.1.	Identificació de les agències de qualificació externa utilitzades	71
8.1.16.2.	Descripció del procés d'assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables	72
8.1.16.3.	Efecte en les exposicions al risc de l'aplicació de tècniques de reducció del risc.....	72
8.1.17.	Operacions de titulització.....	72
8.2.	Risc de mercat.....	75
8.3.	Risc operacional	76
8.4.	Risc de tipus d'interès.....	77
8.5.	Risc de liquiditat.....	79
8.5.1.	LCR i NSFR.....	79
8.5.2.	Liquiditat disponible.....	80
8.5.3.	Gravamen sobre actius (<i>Asset Encumbrance</i>).....	81
8.6.	Palanquejament	82
8.7.	Risc reputacional	83
8.8.	Participacions i instruments de capital.....	83
8.8.1.	Críters de classificació, valoració i comptabilització	83
8.8.2.	Informació quantitativa	84
9.	INFORMACIÓ SOBRE REMUNERACIONS	85
9.1.	Política de Remuneració i òrgans responsables	85
9.2.	Descripció del Col·lectiu Identificat, del Col·lectiu MiFID i del Col·lectiu Directrius EBA	88
9.3.	Aspectes generals de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers.....	92
9.3.1.	Principis de la Política Retributiva.....	92
9.3.2.	Política de Remuneració específica per a cada col·lectiu	93
9.4.	Remuneracions dels consellers i empleats del Grup Caixa d'Enginyers per àrees de negoci	101
9.5.	Remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers.....	103

1. Perspectives i riscos de l'entorn

La transformació abrupta de la situació econòmica ocasionada per la pandèmia de la COVID-19 ha modificat de forma dramàtica les perspectives i els riscos de l'entorn. Ens trobem davant d'una crisi incomparable, provocada pel creixement exponencial del contagi. Hi ha consens a considerar la pandèmia com una disrupció de primera magnitud, però hi ha un grau d'incertesa elevat sobre l'evolució econòmica futura.

La incidència de la crisi sanitària, desigual per països pel que fa a la seva afectació i respostes, i l'efecte del distanciament social en l'oferta i la demanda posaran en primera línia les vulnerabilitats explicades en informes anteriors, especialment l'endeutament del sector públic i les dificultats per assolir una dinamització més gran de l'activitat econòmica a Europa.

Impacte sever en l'activitat econòmica

Per l'abril de 2020, el Banc d'Espanya i el Fons Monetari Internacional han publicat escenaris de referència nous per a l'economia espanyola.

L'anàlisi del Banc d'Espanya fa servir dues metodologies amb bases analítiques diferents: la primera, basant-se en les pèrdues de producció sectorials, és a dir, amb un enfocament de l'oferta; i la segona, basant-se en el model de projecció macroeconòmica utilitzat habitualment pel Banc d'Espanya. A partir de cada metodologia, es plantegen tres escenaris en funció de la durada del confinament i del grau de persistència de la pertorbació més enllà de l'estat de confinament. En particular, l'afectació es produeix en els sectors en què la interacció social exerceix un paper més important, com són el turisme en general (hostaleria, aviació, lloguer de cotxes, etc.), la restauració o el lleure.

Escenaris macroeconòmics del Banc d'Espanya
Taxa mitjana anual Durada del confinament i altres supòsits

	2020	2021	
Enfocament de l'oferta			
Escenari 1	-6,6 %	-	8 setmanes, amb normalització gairebé completa després del confinament
Escenari 2	-8,7 %	-	8 setmanes, amb normalització gairebé completa en el quart trimestre
Escenari 3	-13,6 %	-	12 setmanes, amb normalització incompleta a final d'any (particularment en les branques lligades a l'hostaleria i al lleure)
Simulacions macro			
Escenari 1	-6,8 %	5,5 %	8 setmanes, les mesures eviten la pèrdua duradora de llocs de treball i el tancament d'empreses
Escenari 2	-9,5 %	6,1 %	8 setmanes, una certa proporció d'empreses no aconsegueixen evitar que les dificultats de liquiditat es transformin en problemes de solvència

Escenari 3	-12,4 %	8,5 %	Una certa proporció d'empreses (més gran que en l'escenari 2) no aconsegueixen evitar que les dificultats de liquiditat es transformin en problemes de solvència
-------------------	---------	-------	--

Font: Banc d'Espanya. Escenaris macroeconòmics de referència després de la COVID-19. 20 d'abril de 2020.

L'impacte en el mercat de treball està sent especialment intens, malgrat les mesures preses pel Govern, com ara els expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO). Els números de la seguretat social des del 12 de març fins al 30 d'abril mostren una pèrdua propera als 950 mil afiliats. Els acomiadaments i la reducció d'ingressos fan que disminueixi la despesa de les famílies, cosa que provoca més tancaments de negocis i atur.

Per la seva banda, l'FMI també adverteix de l'elevada incertesa per fer previsions i preveu una forta recessió de l'economia mundial el 2020. Per a Espanya projecta un xoc del -8 % i per a l'economia mundial una contracció brusca del -3 % el 2020.

Previsions del Fons Monetari Internacional

	Variació del PIB		Atur		Dèficit públic	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Món	-3,0 %	5,8 %	-	-	-	-
Espanya	-8,0 %	4,3 %	20,8 %	17,5 %	-9,5 %	-6,7 %
Zona euro	-7,5 %	4,7 %	10,4 %	8,9 %	-7,5 %	-3,6 %
Alemanya	-7,0 %	5,2 %	3,9 %	3,5 %	-5,5 %	-1,2 %
França	-7,2 %	4,5 %	10,4 %	10,4 %	-9,2 %	-6,2 %
Itàlia	-9,1 %	4,8 %	12,7 %	10,5 %	-8,3 %	-3,5 %
Estats Units	-5,9 %	4,7 %	10,4 %	9,1 %	-15,4 %	-8,6 %
Xina	1,2 %	9,2 %	4,3 %	3,8 %	-11,2 %	-9,6 %

Font: IMF. World Economic Outlook Report. 6 d'abril de 2020.

Com s'observa, tant el Banc d'Espanya com l'FMI projecten una forta caiguda el 2020 per recuperar-se també amb força el 2021, fet que es denomina una recuperació en "V", encara que sense assolir el nivell previ a la crisi. Malgrat això, la recuperació en "V" depèn del fet que les mesures preventives de distanciament social no siguin necessàries. Hi ha controvèrsia entre si l'evolució serà en "V", en "U" o, fins i tot, en "L".

En el cas dels països on s'ha produït confinament, hi ha tres àmbits que són necessaris analitzar per a la realització de prediccions:

- La durada del confinament i el seu impacte. Depèn del nombre d'activitats que es consideren essencials i aquelles que poden dur-se a terme en remot.

- El retorn gradual de l'activitat després del desconfinament i l'entrada en això que ha vingut a denominar-se una nova normalitat. Depèn de quin percentatge de l'activitat econòmica per sector pot dur-se a terme mantenint mesures de distanciament social. La por del contagi canvia el comportament del consumidor, mentre que la incertesa més gran paralitza la inversió empresarial.
- La recuperació de la situació anterior a la COVID-19 pel descobriment i distribució d'una vacuna o l'existència d'una massa suficient de població amb anticossos que porti a l'extinció total de l'epidèmia. Depèn de la destrucció de riquesa i de les modificacions que s'hagin produït prèviament en la seva distribució.

Una de les dificultats en la recuperació de la confiança i la inversió és la fragilitat dels triomfs assolits, ja que es poden produir rebrots de l'epidèmia després d'haver pres mesures preventives inicialment eficaces, com s'ha mostrat a Singapur o al nord del Japó, cosa que fa difícil planificar fins i tot a setmanes de distància.

Divergències en l'afectació de la crisi i de les seves respostes

Hi ha àmplies divergències en l'afectació de la pandèmia entre països. Sembla haver-hi múltiples factors explicatius, com poden ser la climatologia, la mitjana d'edat de la població, l'entorn o els hàbits culturals, sense que hi hagi un factor determinant, i fins i tot havent-se produït impactes diferents en països amb condicions similars.

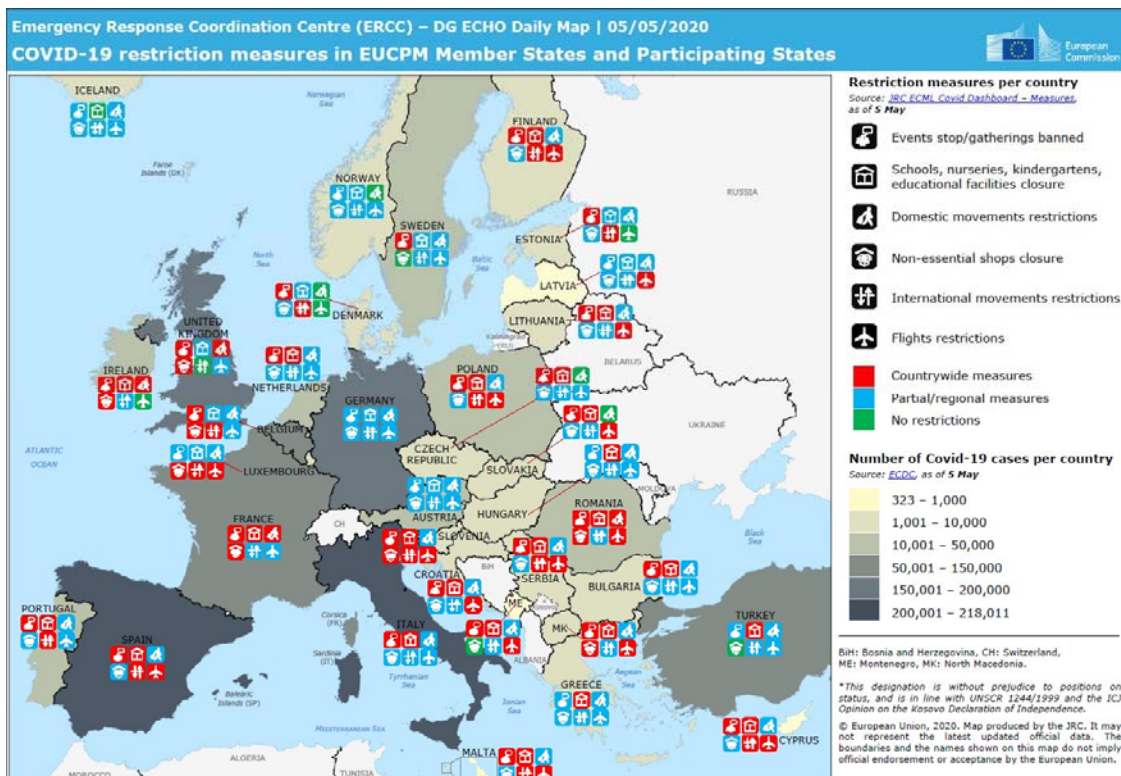
Espanya es troba entre els països amb més nombre de contagis per la COVID-19, abastant els 221 milers de contagis diagnosticats i les 26 mil defuncions en data 7 de maig de 2020.

La ràpida propagació de la COVID-19 i l'estrès al qual sotmet els sistemes sanitaris porten a l'aplicació de mesures de distanciament social, tant per acció dels Governos com pel canvi en la conducta de la ciutadania.

En la majoria de països europeus, l'increment exponencial en el nombre de contagis diaris s'ha produït durant el mes de març i la primera quinzena d'abril, motiu pel qual els Governos han instrumentat mesures preventives de confinament o de distanciament social. A Espanya, com en altres països, les mesures restrictives i de contenció han permès la reducció en els contagis diaris i un alliberament gradual dels recursos sanitaris.

La Comissió Europea manté un registre estadístic dels casos diagnosticats i les mesures restrictives aplicades pels Estats.

Casos diagnosticats i mesures restrictives a la Unió Europea i països col·laboradors

Font: IMF. World Economic Output Report. 6 de abril de 2020.

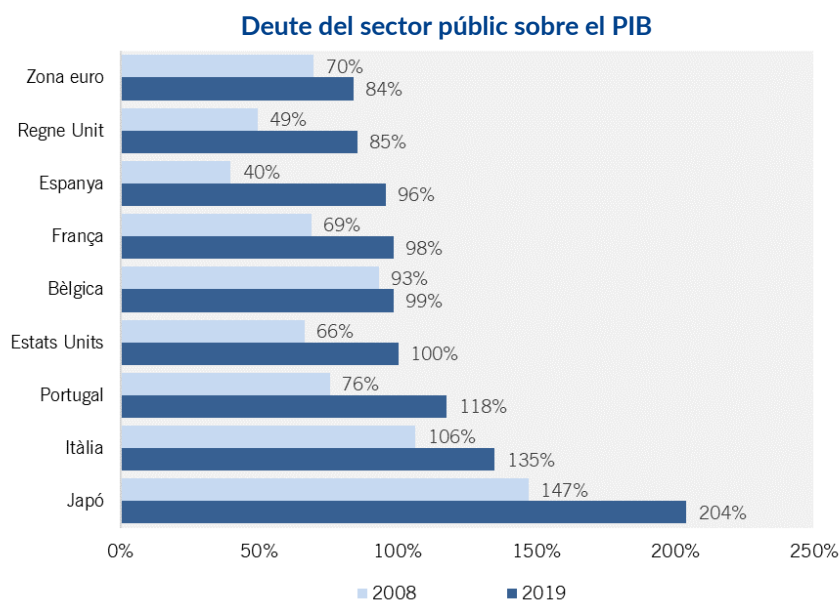
La disparitat en el nombre de casos diagnosticats entre els països desenvolupats té múltiples explicacions. És important diferenciar l'aparentment negativa incidència dels contagis de la capacitat dels Govers per trencar la tendència alcista de la corba. En general, s'ha observat una pobra gestió de la crisi sanitària en el món occidental en comparació amb la contundent acció preventiva d'alguns Govers asiàtics, en especial a Corea del Sud i Taiwan, o amb el confinament precoç decretat a Grècia i al Vietnam. A la possible pèrdua de prestigi del món occidental per la seva demora a assumir la gravetat de la crisi, cal sumar-hi la dependència extrema que s'ha mostrat de l'aprovisionament de material sanitari procedent de la Xina i la línia de favors que pot haver ocasionat una escassetat tan fonamental.

Entre les respostes lloables, destaca el cas de Corea del Sud, que pel febrer presentava taxes de creixement dels contagis assimilables a les d'Itàlia. El model coreà ha estat capaç de trencar la corba i ha creat, en un espai de temps molt curt, l'estructura productiva, logística i tecnològica que permet controlar el virus sense necessitat de confinament. Per exemple, Corea del Sud va intervenir decididament el sector industrial, mobilitzant 130 empreses per proveir ràpidament 10 milions de mascaretes filtrants diàries, i el sector logístic, distribuint en nombrosos punts dues mascaretes setmanals d'ús obligatori per persona, recollides ordenadament pels ciutadans en funció del seu any de naixement.

Encara que la corba epidemiològica assenyalava el final pròxim de l'epidèmia, la gestió del risc no es basa en probabilitats mitjanes. Els models epidemiològics mostren més debilitats quan els paràmetres utilitzats en aquests són altament incerts, com és el cas actual. El contagi es mesura mitjançant l'anomenat factor R_0 , el nombre de casos que causarà una persona infectada durant el període de contagi. Si R_0 és més petit que 1, aleshores la malaltia desapareixerà de la població perquè, de mitjana, una persona infectada encomanarà a menys d'una persona susceptible. Si R_0 és més gran que 1, la malaltia es disseminarà. La problemàtica rau en el fet que, atès el creixement exponencial del contagi, un factor R_0 una mica més gran que 1, per exemple 1,2, pot col·lapsar el sistema sanitari en pocs mesos. Quan es tracta amb probabilitats baixes, els models tenen més dificultats de predicció. En una pandèmia com l'actual, cal que la prudència sigui la regla a seguir i no deixar-se guiar pels valors mitjans d'una distribució amb riscos de cua importants. S'ha d'evitar un excés de confiança i prendre precaucions per reduir la possibilitat d'una segona onada de contagis.

Les crisis posen de manifest les fragilitats

El cost pressupostari de l'abrupta i forta recessió serà molt elevat. A més de l'activació dels estabilitzadors automàtics, el tancament temporal de nombroses activitats econòmiques ha dut els Governos a desplegar una bateria de mesures extraordinàries. Espanya i altres economies desenvolupades parteixen d'una posició d'endeutament elevat, significativament més gran que l'anterior a l'última crisi econòmica.

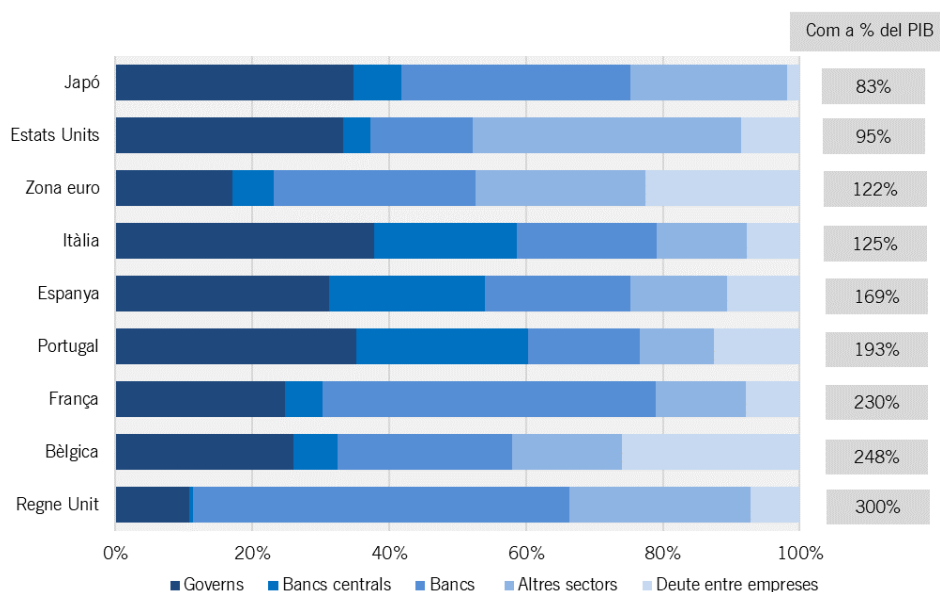

Font: Bank for International Settlements (BIS). Dades a 31/12/2019.

L'increment en el deute, sent una solució a la necessitat urgent de recursos, és un factor d'inestabilitat més gran del sistema econòmic. En l'informe de perspectives anterior, es tractava la preocupació pel nivell elevat de deute, tant públic com privat, que presenten gran part de les economies avançades i emergents. La crisi passada es pot considerar una crisi de deute i, malgrat que la situació és diferent, els nivells actuals de deute es troben per sobre dels exhibits el 2008. Això situa moltes economies en una posició delicada i sense el marge en polítiques fiscals amb què sí que van comptar per sortir de l'anterior crisi.

Els economistes Reinhart i Rogoff han vinculat els nivells creixents de deute públic amb taxes de creixement econòmic molt més febles, fins i tot negatives. A més, a partir de les seves anàlisis de dades històriques, han argumentat que quan el deute extern assolía el 60 % del PIB, el creixement anual d'un país disminuïa en un 2 %; i per a nivells de deute extern superiors al 90 %, el creixement del PIB es reduïa aproximadament a la meitat. Els seus treballs han estat rebutats amb arguments sòlids i, si bé les seves conclusions conceptuals són generalment acceptades, existeix controvèrsia sobre el nivell a partir del qual l'endeutament del sector públic és nociu per a l'activitat econòmica.

Deute extern sobre el PIB i distribució per tipologia

Font: Banc Mundial (DataBank) i Bank for International Settlements (BIS). Dades a 31/12/2019.

La financerització de l'economia, quan és excessiva o no està fonamentada per un creixement elevat i sostenible, porta a la disjuntiva incòmoda d'haver d'escollir entre més deute o menys creixement.

Impacte sectorial del distanciament social

A partir del dia 20 de febrer, s'evidencia en els mercats financers l'impacte internacional de la crisi sanitària de la COVID-19, amb caigudes borsàries que van assolir el 40 % i una posterior recuperació dispar entre països segons l'impacte intern de la crisi sanitària i les mesures de contenció aplicades. En particular, els països europeus més afectats pel coronavirus (Espanya, França, Itàlia i Regne Unit) recuperen menys d'un 20 % de la valoració. La recuperació borsària és molt més gran a Àsia o als Estats Units, derivada, en aquest últim cas, del bon posicionament de les empreses tecnològiques americanes davant dels canvis en les necessitats empresarials i en el consum.

Observant les dades de mercat, es descompta una recessió i una caiguda del consum asimètrica entre sectors econòmics. Com passa en la majoria de les crisis, els sectors cíclics són els que reben els impactes més grans en els mercats financers, tant a nivell de cotització com d'increment de *spreads* de deute.

A l'emergència sanitària actual se li afegeixen les conseqüències econòmiques del distanciament social. Els sectors del lleure, del transport de passatgers i del consum cíclic preveuen una forta caiguda de la demanda. A més, es produeix una caiguda de la producció que afectarà els resultats dels sectors industrial, de materials i energètic. La incertesa sobre la rapidesa de la recuperació podria condicionar els impactes reals de la crisi i la gravetat en sectors com el financer o l'immobiliari.

Impactes sectorials a partir dels diferencials de crèdit i l'evolució borsària (de més gran a més petit)

	Diferencial de crèdit	Variació del preu de l'acció	Exemple d'empreses
Consum cíclic	136,1	-31,10 %	Marriot Intl., Melià Hotels, McDonalds
Financer	115,3	-26,70 %	BBVA, Santander, CaixaBank
Indústria	110,4	-23,20 %	IAG, Airbus, ACS, DSV, Prysmian
Energia	103,4	-30,80 %	BP, Total SA, Repsol
Materials	113,4	-17,30 %	BASF, ArcelorMittal, Acerinox
Comunicacions	101,4	-18,60 %	Deutsche Telekom, Telefónica, Cellnex
Tecnologia	85,2	-7,30 %	Amadeus, Capgemini, Samsung
Consum bàsic	72,3	-7,30 %	Unilever, Danone, Carrefour, Heineken
Utilities	90,9	-11,80 %	Acciona, Iberdrola, Italgas, RWE
Salut	44	5,40 %	Sanofi, Fresenius

Font: Elaboració pròpia. Dades del CDS a 5/5/2020. Variació de cotitzacions borsàries agrupades per sectors en l'índex STOXX Europe 600 entre 31/12/2020 i 5/5/2020.

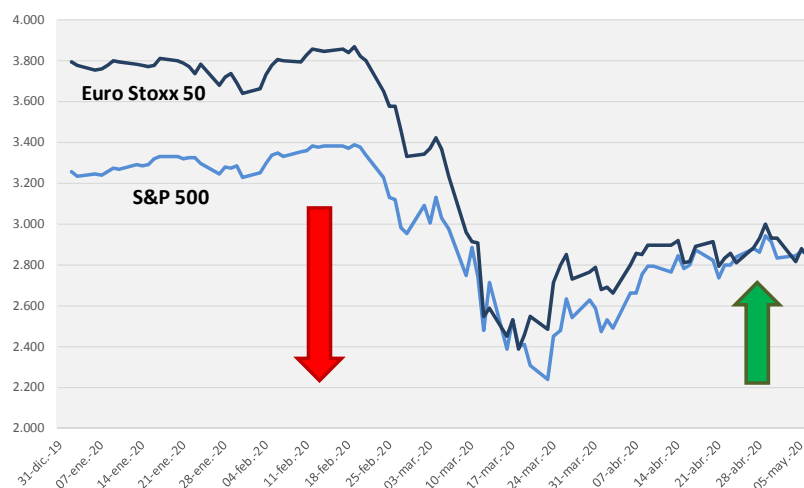
Baix entre el rebot borsari i les perspectives econòmiques

Davant de la paralització immediata de part de l'activitat econòmica, el març de 2020 es va produir una forta correcció en preu dels mercats financers. L'aversion més gran al risc es va manifestar en caigudes borsàries fortes, increment en els diferencials de crèdit, fugida cap a actius refugi i caiguda en els preus de les matèries primeres, especialment el petroli.

El mes d'abril, la demanda de petroli va abaixar un terç i va activar els riscos clàssics en actius no fungibles. L'aturada industrial i del transport ha generat un excedent en els estocs, la qual cosa ha creat un problema d'emmagatzematge pels costos que representa parar l'extracció i el temor dels productors a la pèrdua de la quota de mercat. El control del mercat s'ha traslladat dels productes als consumidors, i la Xina, l'importador mundial més gran de cru, ha comprat una quantitat enorme de petroli a preus baixos. Els desacords previs entre l'Aràbia Saudita i Rússia no han contribuït a les pràctiques habituals de càrtel i oligopoli, per la qual cosa el 12 d'abril va ser necessari tancar un acord per estabilitzar-ne la situació, seguit del compromís dels països del G20 per augmentar les seves reserves estratègiques.

La recuperació de les cotitzacions borsàries a finals de març i principis d'abril contrasta amb les projeccions negatives realitzades en dates similars per l'FMI, múltiples bancs centrals i Govern.

Evolució de les borses nord-americana i europea

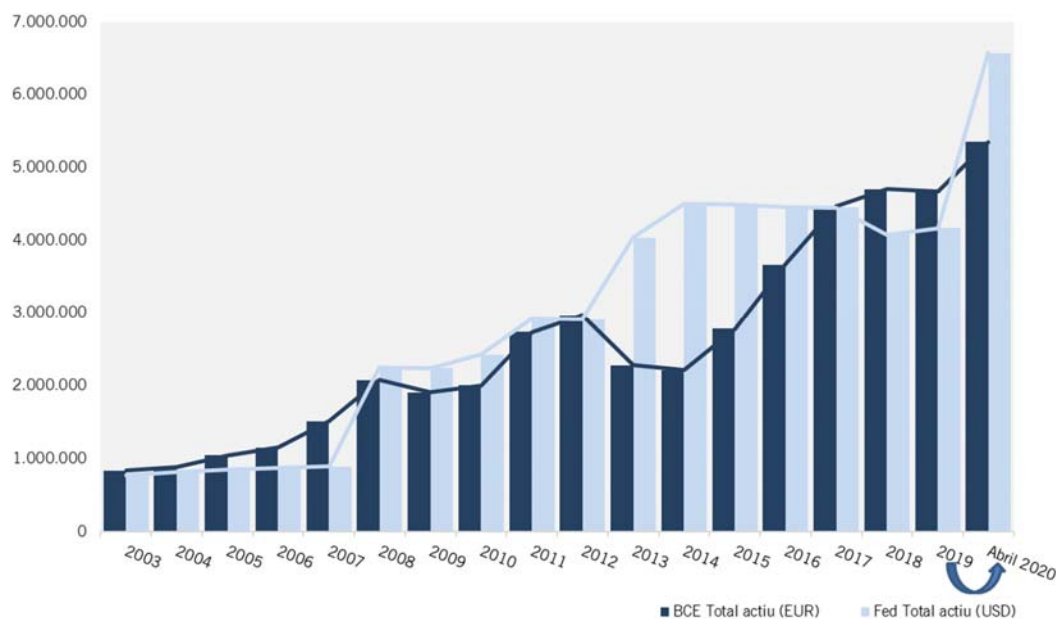
Font: Elaboració pròpia. Dades de Bloomberg a 5/5/2020.

Encara que els mercats financers teòricament van un pas per davant en descomptar els fluxos futurs, la recuperació borsària coincideix amb la publicació de dades d'atur preocupants. El suport decidit dels bancs centrals i el bon comportament d'alguns sectors, en especial el tecnològic amb un volum enorme en el mercat nord-americà, expliquen, en part, la reacció positiva. A més, els Governos han reaccionat de forma contundent amb el ràpid anunci de programes d'aval, un ventall de mesures d'impuls fiscal i canvis legislatius encaminats a prioritzar la visió a llarg termini i pal·liar les necessitats immediates de liquiditat. Malgrat això, la divergència entre la recuperació en els mercats i el fort increment en l'atur planteja el risc reputacional del funcionament actual del sistema capitalista. Que una situació de crisi sanitària i econòmica permeti l'enriquiment dels inversors, amb més percentatge de la renda nacional, és una recepta per al conflicte social.

Intervenció monetària i risc sobirà

Els mercats de deute sobirà estan registrant un comportament més acomodaticí derivat de la forta injecció monetària que les autoritats estan propugnant arreu del món.

Evolució del balanç del BCE (milions d'euros) i de la Fed (milions de dòlars)

Font: Elaboració pròpia. Dades del Banc Central Europeu i la Reserva Federal.

Les autoritats monetàries han pres, adicionalment, diferents mesures per facilitar liquiditat a les empreses i famílies perquè puguin atendre els pagaments derivats del seu deute i de la reducció d'ingressos a causa de la paralització de bona part de l'activitat econòmica. El BCE va decidir llançar un Programa de Compra d'Emergència Pandèmica (PEPP) de 750 mil milions d'euros, ampliant la gamma d'actius elegibles i flexibilitzant el tractament de les garanties. S'han relaxat les condicions de les operacions de finançament a termini més llarg (TLRTO) al -1 % a partir de juny, i introduït una sèrie nova d'operacions de finançament (PELTRO) a un termini en funció de la seva data d'execució d'entre 18 i 9 mesos al -0,25 %.

La injecció de liquiditat en els mercats i en el sistema financer en general és molt significativa. A mesura que els bancs centrals intervenen de forma més decidida en l'economia per evitar la recessió, amb mesures com la compra del deute governamental i empresarial, la diferència entre la política monetària i la política fiscal es dilueix. El Tribunal Constitucional alemany ha qüestionat el programa de compres de bons del BCE, un conflicte competencial del qual és complex dirimir el seu abast atès el vistiplau que va donar al programa el Tribunal de Justícia de la Unió Europea.

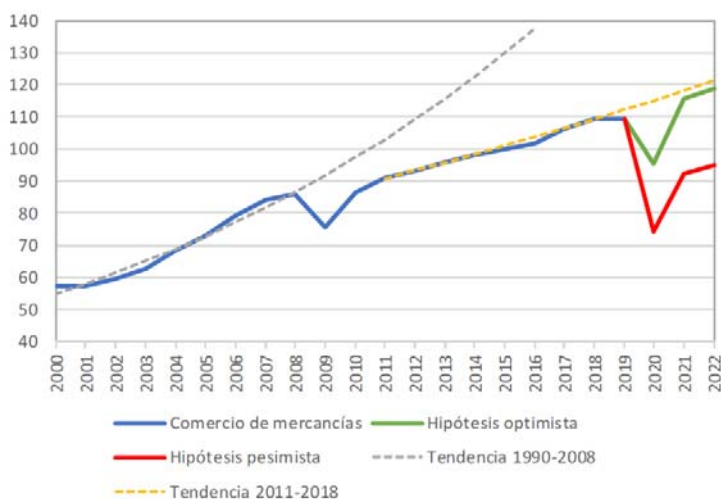
L'impacte de la pandèmia en les economies dels països emergents està sent molt sever pel col·lapse en les exportacions, la disminució de les remeses i la total desaparició del turisme. Segons el Banc Mundial, el deute públic dels mercats emergents ha assolit nivells no vistos en 50 anys, i molts països en desenvolupament han assumit cada vegada més deute en termes no favorables. En molts casos, la possibilitat de mitigar els efectes en l'economia local mitjançant l'emissió de deute públic és limitada, per la qual cosa la cruesa de la crisi pot ser encara més gran que en les economies avançades. Els països del G20 van acordar permetre que els països més pobres suspenguin el reembossament del crèdit bilateral oficial. Més de 80 països han demanat a l'FMI ajuda financera urgent.

Disrupcions en el comerç internacional

L'Organització Mundial del Comerç (WTO) ha conclòs que la pandèmia de la COVID-19 representa una pertorbació sense precedents de l'economia i el comerç mundials, ja que provoca la contracció de la producció i el consum a tot el món.

La WTO preveu una reducció del comerç mundial el 2020 d'entre el 13 % i el 32 %. Els economistes de la WTO pensen que el descens probablement sigui més gran que la caiguda del comerç registrat arran de la crisi financera mundial de 2008-2009.

Volum del comerç mundial de mercaderies, 2000-2022

Font: Secretaria de l'Organització Mundial del Comerç.

Les respostes a la COVID-19 s'han pres prioritàriament a nivell nacional. Per raons geopolítiques, des de 2017, les cadenes de subministrament globals es trobaven exposades a una acceleració del nacionalisme econòmic, que habitualment centra el seu discurs en els béns finals que arriben al consumidor, que també és elector. No obstant això, quan ens referim al comerç parlem de béns finals i béns intermedis. Aquests últims són claus en el model actual de fabricació basat en el lliure comerç i amb cadenes de producció repartides a escala mundial. Un retrocés en el comerç implicaria que el cost dels productes intermedis i finals pujaria i impactaria en el consum, la inversió i la productivitat.

Curiosament, l'auge del nacionalisme econòmic als Estats Units ha permès que algunes cadenes de subministrament estiguessin millor preparades el març davant del tancament de la producció a la Xina, gràcies a les mesures de diversificació dels subministraments per trasllat de part dels proveïments a països com l'Índia, Indonèsia, Tailàndia, Malàisia, Filipines o Vietnam, o l'increment de la producció a Mèxic, al qual s'ha afegit Colòmbia. És probable que la diversificació en les cadenes de subministrament s'estengui i acceleri.

Pel que fa al material de prevenció i acció sanitària, després de veure la seva escassetat davant dels volums requerits en una situació de pandèmia, sembla raonable que els països es dotin de més capacitat de producció a nivell nacional. És possible que aquesta consideració d'interès estratègic de certes activitats industrials s'estengui a altres àmbits en detriment de les cadenes de subministrament globals, però és difícil que sense una protecció i contribució contínua de recursos públics puguin subsistir en un entorn global altament especialitzat i competitiu.

El comerç vincula les empreses i individus de diferents països de manera que s'han d'establir mecanismes de cooperació i coordinació per al desenvolupament sostenible de cada una de les economies que hi participen. La riquesa més gran generada a nivell global és evident, encara que la seva distribució sigui heterogènia en geografies i col·lectius.

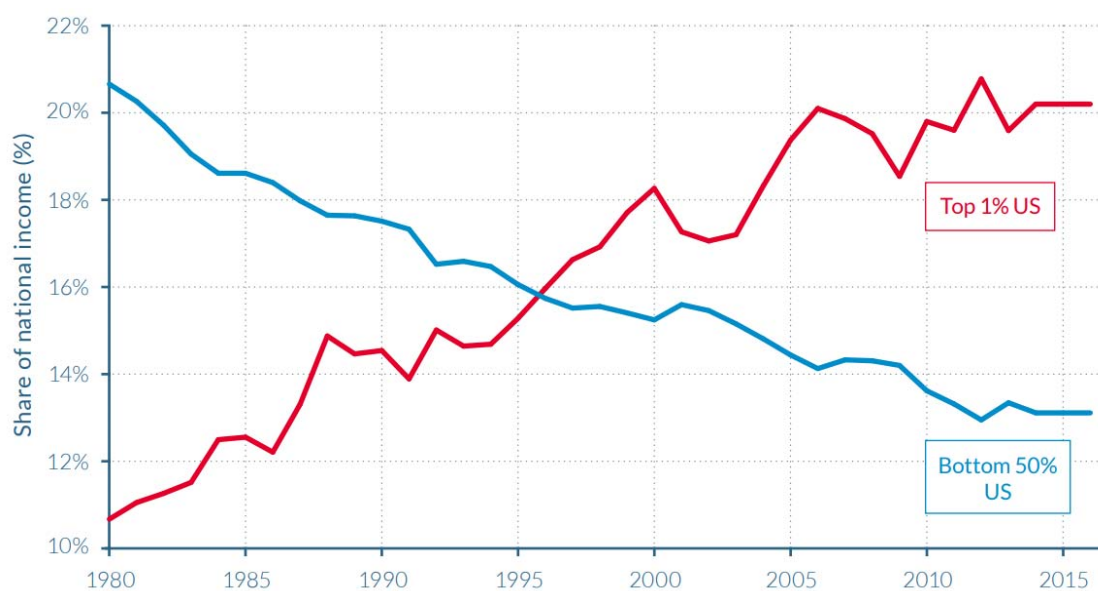
Els dèficits excessius de països individuals poden generar crisis econòmiques que afecten tant el comprador com el venedor de qualsevol dels productes o serveis. L'aplicació de restriccions unilaterals al lliure comerç no és la solució adequada als problemes estructurals de les economies deficitàries, com tampoc no ho és la passivitat davant d'un dèficit comercial desmesurat i continu en el temps.

La desigualtat en els ingressos

Les organitzacions internacionals venen alertant de la desigualtat creixent que s'ha produït en les economies avançades en les últimes dècades. El canvi especialment dràstic és el que s'ha produït als Estats Units, que ocupa un lloc destacat en l'agenda pública.

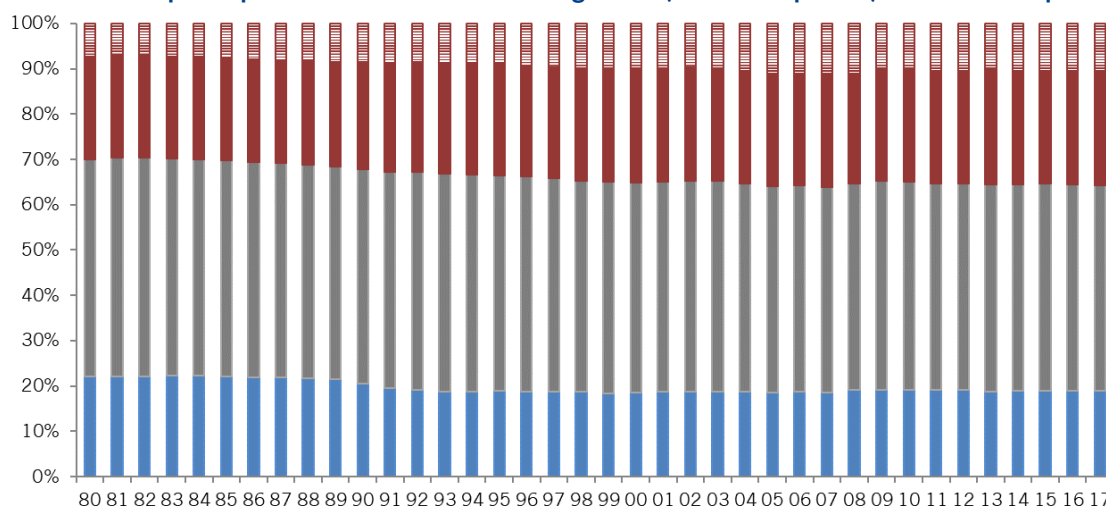
Segons l'últim *World Inequality Report* disponible, el 2016, l'1 % de la població amb més rendes a la Unió Europea va rebre el 12 % de la renda nacional bruta, en comparació amb el 20 % als Estats Units. El 1980, l'1 % de la població amb rendes superiors a la Unió Europea va rebre el 10 % de la renda nacional bruta, en comparació amb l'11 % als Estats Units. La concentració de la riquesa porta a l'excés d'estalvi, fet que s'ha denominat *global savings glut*, quan l'estalvi supera de tal manera la inversió que es converteix en un destorb per al creixement econòmic.

Estats Units: participació en la riquesa de l'1 % amb més renda versus el 50 % amb menys renda

Font: World Inequality Report 2018. Veure wir2018.wid.world per a sèries de dades i notes.

Percentils de participació en la distribució dels ingressos (abans d'impostos) a la Unió Europea

Font: Elaboració pròpia. Dades de World Inequality Database.

A diferència de les crisis cícliques, l'aturada provocada per la COVID-19 en els ingressos dels sectors econòmics que requereixen distanciament social ha estat immediata i total. Es tracta habitualment d'activitats amb sous baixos, amb personal sense les qualificacions professionals que els permetrien treballar des de casa o formar-se àgilment per exercir altres treballs.

Davant de l'increment substancial dels col·lectius vulnerables, és necessari tenir present que la desigualtat en la distribució de la renda condiciona el creixement econòmic. L'FMI mostrava en les seves anàlisis que un increment de la participació en els ingressos del 20 % de les rendes més baixes tendeix a potenciar el creixement. Reduir la desigualtat és clau per aconseguir un creixement inclusiu i sostenible que redundi en una cohesió social més gran.

Els canvis econòmics del canvi climàtic

El desembre de 2019, els dirigents de la UE van ratificar l'objectiu d'assolir una UE climàticament neutra d'aquí el 2050. Els científics adverteixen que, si no s'actua urgentment, és probable que l'escalfament global superi el 2060 els 2 °C per sobre dels nivells preindustrials, i podria fins i tot arribar als 5 °C abans de finals de segle.

El Banc Mundial ha alertat que un augment de 2,5 °C en les temperatures suposaria una retallada entorn del 15 % del PIB mundial. Per la seva banda, l'FMI alertava que poden desaparèixer segments sencers de l'economia, sent aquells amb menys recursos els més afectats.

La lluita contra el canvi climàtic, el seu efecte i les mesures pal·liatives suposen un canvi profund en l'economia amb la inevitable adopció de formes d'energia no fòssil, la modificació o substitució de processos de producció, canvis en la mobilitat, etc. Tot això també impactarà en el valor dels actius, especialment els relacionats amb les energies fòssils, i l'inversor ha de considerar el canvi climàtic com un element més en la presa de decisions d'inversió.

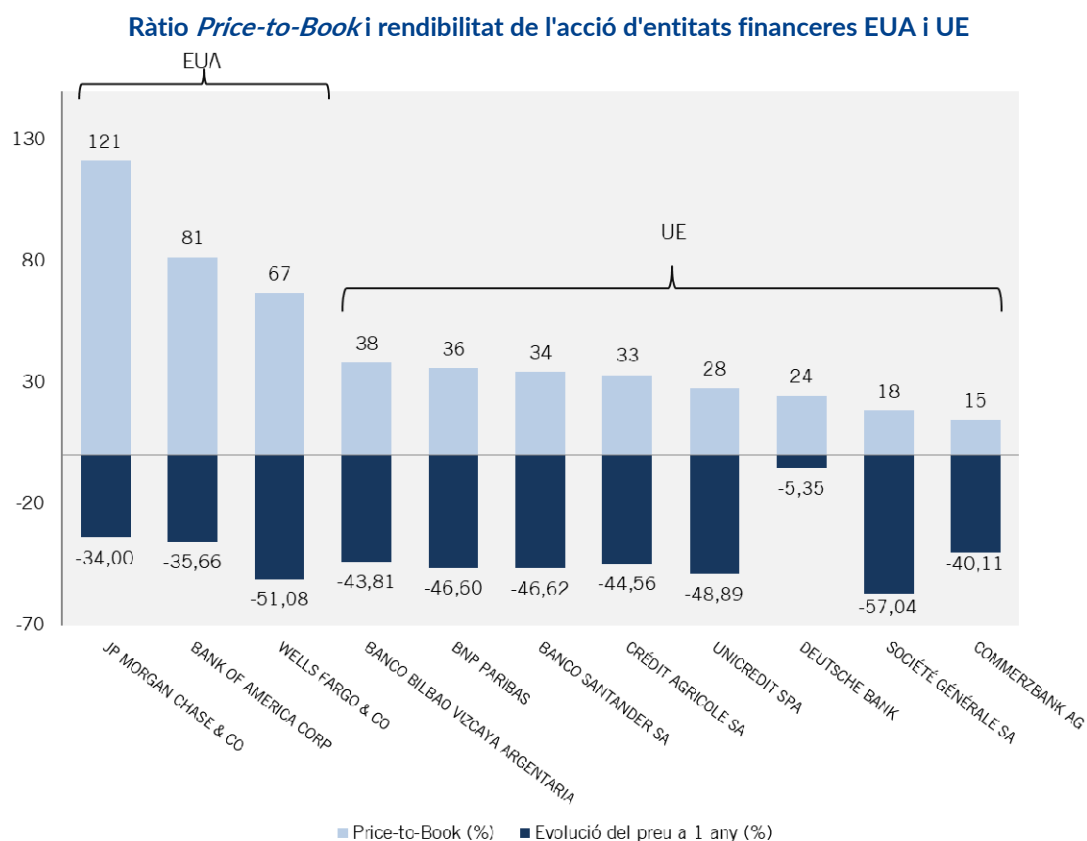
Atesa l'aturada en l'activitat econòmica provocada per la COVID-19, l'ús més baix de combustibles fòssils comporta menys emissions de CO₂. La consolidació de les pràctiques de treball en remot d'una part dels professionals pot apuntalar certa reducció en les emissions. Malgrat això, la disponibilitat d'energies fòssils a un preu irrisori afectarà negativament el sector de les energies renovables. A més, la transformació energètica requereix inversió, la qual queda frenada a mesura que augmenta la incertesa. Finalment, la lluita contra el canvi climàtic requereix solucions multilaterals, i això no és fàcil quan fins i tot els Estats europeus adopten estratègies diferents i aïllades per superar la COVID-19.

Les entitats de crèdit en primera línia del rescat econòmic

La crisi de la COVID-19 ha posat de manifest el rol essencial de les entitats de crèdit per aportar solucions econòmiques en moments crítics per a la societat. L'activitat bancària actua com a mecanisme transmissor de la política econòmica, tant monetària com fiscal, a empreses i particulars.

La nostra societat viu amb la inquietud de no saber quant temps podran sobreviure financerament les famílies i els negocis que s'han quedat sense ingressos o amb ingressos molt reduïts. Si bé s'han establert amplis mecanismes de moratòria i d'ajuts públics en diferent forma, els ajuts públics no són il·limitats ni en volum ni en durada, malgrat la voluntat dels Governos i els bancs centrals.

És probable que es produeixi un increment en la morositat bancària, i les entitats de crèdit han de fer provisions, o flexibilitzar criteris si comptaven amb excedent de provisions, per fer front als futurs incompliments. La dificultat rau a estimar, encara que sigui només de forma aproximada, el volum de provisions a fer. A l'apel·lació a la incertesa realitzada per l'FMI i el Banc d'Espanya en anunciar els seus escenaris macroeconòmics, cal afegir-hi la dificultat de traslladar els esmentats escenaris als diferents sectors d'activitat i la complexitat de determinar el seu impacte a nivell micro.

Font: Elaboració pròpia. Dades de Bloomberg a 31/12/2019.

Encara que la capitalització del sector ha augmentat substancialment arran dels canvis reguladors, l'empresa bancària continua sent, per la seva naturalesa, un negoci palanquejat sobre l'activitat econòmica.

A més de la probable morositat i a diferència de Caixa d'Enginyers, que té un excedent estructural de dipòsits sobre crèdits i acaba de tancar una ampliació de capital a través dels seus socis, la majoria d'entitats financeres depenen del seu accés als mercats financers. Aquesta dependència, tant per a la captació de liquiditat addicional com per a l'obtenció de nous recursos propis, es fa més apressant quan el volum de crèdits del banc supera el de dipòsits i es finança habitualment mitjançant l'emissió de renda fixa.

La dificultat a estimar la factura de la crisi, l'atractiu més baix del capital bancari i les pressions sobre el finançament de la banca han penalitzat la rendibilitat dels inversors i incrementat l'ampli *gap* negatiu entre valor en borsa i valor comptable de les entitats de crèdit cotitzades. Aquest *gap* negatiu, que posa en qüestió el valor real de l'empresa bancària, és molt més ampli a Europa, principalment per la política monetària de tipus d'interès negatius del Banc Central Europeu, que es va iniciar com una mesura de caràcter extraordinari, però que s'ha mantingut fins i tot quan existien pocs dubtes sobre l'estabilitat del sistema. A més, Basilea III ha comportat forts requeriments addicionals de capital regulador en un entorn europeu en què, a diferència dels Estats Units, els préstecs hipotecaris residencials es mantenen en els balanços de les entitats.

Gestionar els riscos d'una economia oberta

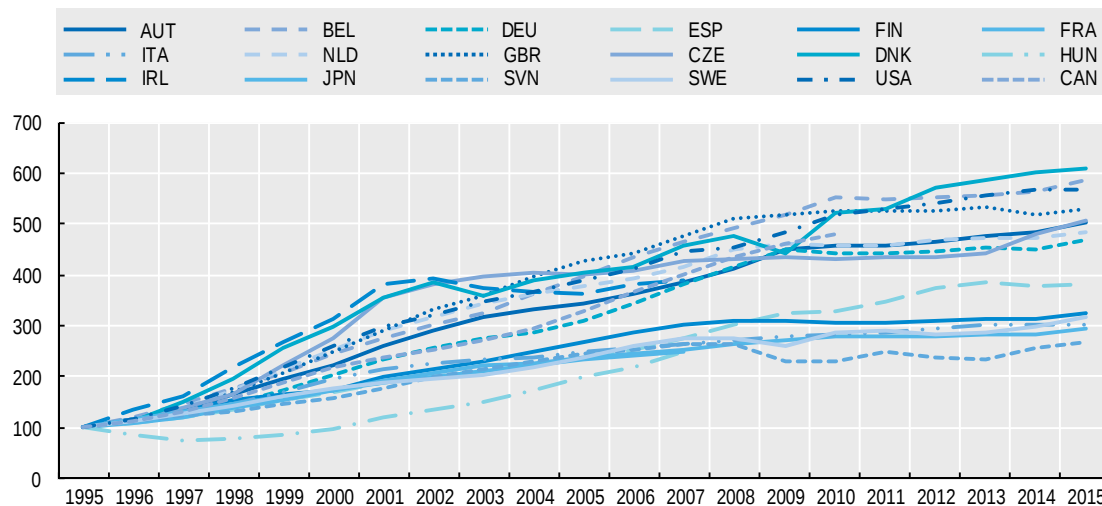
Als anys setanta, els aeroports internacionals van instal·lar per primera vegada detectors de metalls. Començaven a gestionar un risc nou, el del terrorisme internacional.

Amb riscos nous es creen infraestructures noves i processos nous, i fins i tot sectors nous que contribueixen a dinamitzar l'activitat econòmica. No és casual que alguns dels països l'economia dels quals va quedar més afectada pel SARS de 2003, com Corea del Sud, hagin comptat amb més mitjans humans i materials i una millor capacitat organitzativa. Aquests mitjans i capacitat organitzativa probablement s'hauran de traslladar als desplaçaments internacionals, sent necessari establir mecanismes que permetin instituir ràpidament restriccions al moviment, tant internacional com regional, crear infraestructures per a la quarantena dels viatgers si calgués, realitzar tests o bé distribuir mascaretes d'ús obligatori. En definitiva, traslladar a l'intercanvi internacional les quatre mesures bàsiques executades amb èxit per alguns països.

La pandèmia ha passat de ser un risc de baixa prioritat a tenir la màxima atenció. Els avenços en les tecnologies de la informació i la comunicació han permès mitigar en gran manera els impactes econòmics de la pandèmia, malgrat la crisi que s'acosta. El setmanari *The Economist* descrivia l'economia resultant del distanciament social com *l'economia del 90 %*, i encara que l'impacte social és enorme, fa uns anys hauria estat inviable assolir l'esmentada taxa d'activitat en una pandèmia. L'avenç de les TIC i de la robotització són elements mitigadors de l'impacte econòmic de les pandèmies, malgrat les seves importants conseqüències en una demanda de treball que requereix temps i recursos per evolucionar en les seves capacitats.

La ràpida difusió de les tecnologies de la informació i la comunicació en el lloc de treball

Hores en serveis de les tecnologies de la informació i comunicació en el treball. Índex (1995 = 100)

Font: OECD Employment Outlook 2019. EU KLEMS growth and productivity accounts, World KLEMS.

El confinament ha impulsat moltes empreses a repensar els seus negocis i enfocar-los cap a la digitalització completa de la seva oferta de serveis. S'ha format milions de professionals en el teletreball en un temps rècord, encara que per ser efectiu es recomana que estigui acompanyat de reunions físiques periòdiques. El teletreball pot representar per a algunes funcions un canvi de l'organització empresarial que permeti millores en la productivitat. També, en aquells països desenvolupats on no s'ha produït confinament, les pautes de consum no han diferit en excés de les dels països confinats.

No obstant això, que s'avanci decididament en la mitigació dels riscos procedents del distanciament social no comporta deixar-ne al marge les conseqüències. El distanciament social complica la comunicació i, amb això, dificulta el lliure intercanvi d'idees i la creativitat, que han format la base dels avenços en tots els àmbits del coneixement i, per tant, la base del desenvolupament econòmic.

2. Perfil de risc del Grup

La crisi derivada de la pandèmia originada per la COVID-19 ha obert un període d'elevada incertesa sobre l'evolució econòmica, financera i bancària. Les crisis econòmiques experimentades en el passat han posat de manifest la importància crucial que té per a les entitats financeres la gestió adequada dels seus riscos.

Per al Grup Caixa d'Enginyers, la gestió del risc constitueix un pilar essencial de la seva estratègia competitiva, tenint per objectiu la preservació dels seus nivells de solvència i liquiditat. Aquesta integració de la gestió del risc com a pilar essencial de l'estratègia del Grup és de summa importància en el moment actual.

Les crisis posen de manifest les fragilitats, també en el sector financer. La posició de partida de Caixa d'Enginyers és molt sòlida. L'emergència sanitària actual i les seves possibles conseqüències s'afronten després d'haver efectuat amb èxit una ampliació de capital per donar suport al fort creixement futur, fet que situa el Grup amb una ràtio de capital CET1 molt superior a la mitjana sectorial espanyola. Els recursos per créixer també són susceptibles de ser utilitzats per enfrontar-se a qualsevol eventualitat. A més, el 12 de març de 2020, el Banc Central Europeu va eliminar el requeriment del coixí de conservació de capital, per la qual cosa el superàvit de capital del Grup és superior en +2,5 punts percentuals al previst inicialment.

Caixa d'Enginyers es troba en una posició que li permet aportar estabilitat en temps inestables. La folgada posició de liquiditat s'ha vist incrementada. La forta entrada de dipòsits en els últims anys, juntament amb la posició estructural d'excedent de dipòsits sobre crèdits, permet tenir una de les ràtios de cobertura de la liquiditat més elevades del sector.

L'alta solvència i l'elevada liquiditat, així com una baixa intensitat dels actius ponderats per risc i el baix nivell de *legacy* creditici, permeten a Caixa d'Enginyers un ampli espai per gestionar les necessitats presents i futures.

El Grup Caixa d'Enginyers ha mantingut un creixement continu en el temps, anticipant les necessitats de capital i de liquiditat. El model de negoci prioritza la qualitat del servei, la diversificació en les fonts d'ingressos i la prudència en l'assumpció de riscos.

L'esmentat creixement continu ha permès al Grup crear un equip professional que s'ha mostrat capaç de fer front a l'increment en els requeriments d'informació reguladora, duent a terme l'adaptació necessària de la infraestructura tecnològica a la transformació digital de la banca.

Avui, la pràctica totalitat dels empleats del Grup poden treballar de forma remota, i els processos de negoci es troben adaptats perquè els socis puguin accedir des de les seves cases als serveis bancaris, financers i asseguradors del Grup.

El Grup Caixa d'Enginyers va sortir reforçat de la passada crisi financera en gran manera gràcies al seu perfil de risc i al seu model de negoci. Actualment, la bona posició davant de possibles inestabilitats derivades de la COVID-19 es posa de manifest en les fortaleces següents:

- **Sòlida posició de capital.** Caixa d'Enginyers compta amb una solvència àmpliament superior a la mitjana del sector financer espanyol i situa la ràtio CET1 *fully loaded* en el 15,48 %. La ràtio de capital mínima regulador per Pilar 1 és del 8 %.
- **Disponibilitat de liquiditat.** Posició de liquiditat molt sòlida, tant immediata com estructural, fruit del perfil socioeconòmic del soci i del model de negoci, fet que situa la ràtio LCR en el 382 % (mínim regulador del 100 %).
- **Prudència en la concessió.** El crèdit s'atorga a socis amb bona capacitat de pagament, cosa que permet mantenir una qualitat elevada de l'actiu i uns nivells de morositat significativament per sota de la mitjana sectorial. La major part del crèdit és hipotecari i a particulars. La ràtio de morositat és del 2,84 %.
- **Àmplies garanties.** El percentatge d'operacions amb garantia real sobre el crèdit a la clientela total és un 76,24% al tancament de l'exercici 2019.
- **Bones cobertures.** Caixa d'Enginyers cobreix les possibles incerteses futures que es puguin derivar de l'activitat creditícia i manté, a finals de 2019, una ràtio de cobertura de la dubtositat del 47,86 %.
- **Qualitat de la cartera d'inversions.** Més de la meitat de les inversions són en deute públic, mentre que les titulitzacions hipotecàries originades per Caixa d'Enginyers, amb la millor qualificació creditícia del sector, representen el 24,31 % de la cartera.
- **Capacitat de resposta.** En cas de situacions complexes en els mercats financers a partir de les quals es puguin generar dubtes sobre la situació de determinades entitats de crèdit, cal assenyalar que Caixa d'Enginyers ni cotitza a la borsa ni realitza emissions de deute. A més, Caixa d'Enginyers disposa d'un ampli excedent de liquiditat.
- **Diversificació del negoci.** El Grup Caixa d'Enginyers ha potenciat la diversificació de les seves fonts d'ingressos mitjançant l'increment del pes de la gestió d'actius i del negoci assegurador.
- **Qualitat de servei.** La qualitat de servei és un pilar estratègic essencial de l'Entitat, la qual cosa ha permès al llarg dels anys fidelitzar el soci i estar en una bona posició competitiva en períodes d'estancament econòmic.
- **Digitalització.** L'ús dels canals digitals per part dels socis és molt superior a la mitjana sectorial i a la dels grans grups bancaris espanyols. L'estratègia digital de Caixa d'Enginyers facilita als socis interactuar des de les seves *apps*, a través de les quals accedeix a un ampli ventall de serveis bancaris i d'inversió. La inversió digital possibilita incrementar la base social i els volums de negoci.

Al capítol 8 es presenten els principals riscos als quals està exposada Caixa d'Enginyers, es detallen les magnituds rellevants i es descriu la gestió duta a terme per l'Entitat, la qual cosa ajuda a una comprensió completa del perfil de risc del Grup Caixa d'Enginyers.

El Consell Rector de l'Entitat estableix el sistema de gestió del risc del Grup que es compon d'un sistema de govern i organització de la funció de riscos, un marc d'apetència pel risc, un model de gestió que inclou l'autoavaluació i el seguiment integral dels riscos i una assignació adequada de recursos humans i tecnològics per a la gestió efectiva del model.

La identificació, el mesurament, la gestió, així com el control i el seguiment dels riscos inherents a l'activitat del Grup, es constitueixen com a objectius fonamentals, sempre dins d'un marc d'optimització de la gestió global dels riscos, incloent-hi principalment el risc de crèdit i de contrapart, els riscos estructurals de tipus d'interès i de liquiditat, el risc de mercat, el risc operacional, els riscos de compliment i blanqueig de capitals i el risc reputacional i el risc climàtic.

El Consell Rector considera adequats els mecanismes de gestió de riscos del Grup, estant els sistemes de gestió de riscos d'acord amb el perfil i estratègia del Grup.

Principals magnituds

15,48 %

Common Equity Tier 1 Ràtio (CET1)

1.204 milions

Actius ponderats per risc

La **solvència** se situa molt per sobre dels requeriments legals (7 % en CET1 per Pilar 1).

47,86 %

Ràtio de cobertura

2,84 %

Ràtio de morositat

El Grup Caixa d'Enginyers cobreix perfectament les possibles incerteses que es poguessin derivar de l'**activitat creditícia** presentant una morositat inferior a la sectorial.

7.143 milions

Volum de negoci

0,36 %

ROA

7,19 %

ROE

Diversificació

L'estratègia de diversificació del negoci, amb les activitats bancàries, de gestió d'actius, assegurances i planificació financera, permet superar l'estrenyiment del marge d'interessos.

Principals magnituds

91 milers

VaR 99 % a un dia

111 milers

TailVaR 99 % a un dia

El risc de mercat es manté en nivells baixos.

-1,67 %

Sensibilitat del valor econòmic

-9,6 %

Sensibilitat del marge

El risc de tipus d'interès es manté en nivells prudents.

166 %

Ràtio de liquiditat estructural

1.208 milions

Liquiditat disponible a dia

382 %

Ràtio de cobertura de liquiditat (LCR)

165 %

Ràtio de finançament estable net (NSFR)

Folgada **posició de liquiditat** fruit de l'estratègia de negoci del Grup, del perfil dels socis i de la seva fidelitat elevada amb l'Entitat (mínim LCR regulador: 100 %).

3. Requeriments generals d'informació

3.1. El marc del Comitè de Basilea

La regulació bancària elaborada pel Comitè de Basilea es basa en tres pilars.

Pilar 1

Càlcul dels **requisits mínims de capital** per risc de crèdit, per risc de crèdit de contrapart, per risc de mercat i per risc operacional.

Pilar 2

Procés **de revisió de capital**. S'avalua si es requereix capital addicional per cobrir els requeriments de Pilar 1. Les entitats realitzen una avaluació interna (autoavaluació de capital).

Pilar 3

Disciplina de mercat. Principis de divulgació d'informació de riscos i capital per promoure la transparència i la bona gestió dels riscos.

-
- Requeriments generals d'informació
 - Polítiques i objectius de la gestió dels riscos
 - Solvència
 - Recursos propis computables
 - Requeriments de recursos propis
 - Principals riscos
 - Informació sobre remuneracions

3.2. Context regulador

La directiva europea relativa a la solvència de les entitats de crèdit i la seva supervisió (Directiva 2013/36/EU, d'ara endavant CRD IV) i el reglament que desenvolupa els requisits prudencials de les entitats de crèdit (Reglament 575/2013/EU, d'ara endavant CRR) constitueixen la implementació en l'àmbit europeu de les recomanacions del Comitè de Basilea, conegudes com a Basilea III, d'aplicació des de l'1 de gener de 2014. Els dos documents, juntament amb la transposició nacional de la directiva i els desenvolupaments normatius que els acompanyen, constitueixen el que d'ara endavant se citarà com a normativa de solvència.

L'adopció nacional d'aquesta nova directiva europea es va abordar a través del RDL 14/2013, pel qual el dret espanyol s'adaptava a la normativa de la Unió Europea en matèria de supervisió i solvència d'entitats financeres, i posteriorment es publicava la Llei 10/2014, de 26 de juny, sobre ordenació, supervisió i solvència. El Reial Decret 84/2015, de 13 de febrer, desplega la Llei 10/2014, que introdueix les principals novetats de la CRD IV en matèria de govern corporatiu i política de remuneracions. Així mateix, aporta disposicions addicionals relacionades amb la solvència, aclareix l'aplicació de certs articles de la CRR i desenvolupa el règim de coixins de capital i les facultats supervisores del Banc d'Espanya.

El Banc d'Espanya, a través de la Circular 2/2014, de 31 de gener, d'acord amb les facultats conferides per la CRR a les autoritats competents nacionals, va fer ús d'algunes de les opcions reguladores de caràcter permanent que es preveuen en la CRR, generalment per permetre una continuïtat en el tractament que la normativa espanyola havia donat a determinades qüestions abans de l'entrada en vigor de l'esmentat reglament comunitari. A més, la Circular 2/2016, de 2 de febrer, completa l'adaptació de l'ordenament jurídic espanyol a la CRD IV i la CRR, principalment amb l'exercici d'opcions reguladores permanents relatives a les administracions públiques, la definició dels coixins de capital, la definició de l'organització interna i la concreció de les obligacions d'informació al mercat.

Amb l'aplicació de la CRD IV i la CRR, les entitats han necessitat disposar d'un nivell més alt de capital i de més qualitat, incrementant-se els elements a deduir del capital i revisant els requeriments de determinats actius. Els requeriments de capital que estableixen les normes anteriors es van incrementar amb l'establiment de coixins de capital *buffers*, així com amb requeriments específics en matèria de liquiditat. El 8 de desembre de 2017, el Comitè de Basilea va finalitzar la reforma del marc de capital, anomenada Basilea III. Les principals modificacions se centren en els models interns, el mètode estàndard de risc de crèdit, el marc de risc de mercat, el risc operacional i la ràtio de palanquejament. La seva data prevista d'implementació és l'1 de gener de 2022, si bé incorpora un calendari transitori.

També la CRD i la CRR estan subjectes a modificacions. El Parlament Europeu va aprovar el 16 d'abril de 2019 les modificacions en la directiva (CRD V) i en el reglament (CRR II) sobre requeriments de capital i liquiditat. La CRR II estableix a la Unió Europea la *leverage ratio* en el 3 % i la *NSF ratio* en el 100 %. També crea una nova categoria d'entitats, les "entitats petites i no complexes" (SNCI), amb menys obligacions en *reporting*.

Pel que fa a la recuperació i resolució d'entitats de crèdit, la directiva de recuperació i resolució (Directiva 2014/59/EU, amb sigles BRRD), traslladada a l'ordenament jurídic espanyol mitjançant la Llei 11/2015, de 18 de juny, requereix a les entitats mantenir un import mínim de fons propis i passius elegibles.

Respecte a l'estimació i provisió de cobertures comptables per risc de crèdit, amb data 1 de gener de 2018, va entrar en vigor la Circular 4/2017 del Banc d'Espanya sobre normes d'informació financera pública i reservada i models d'estats financers, i va quedar derogada la Circular 4/2004. La Circular 4/2017 constitueix l'adaptació al sector de les entitats de crèdit espanyoles de les Normes Internacionals d'Informació Financera, adoptades per la Unió Europea mitjançant reglaments comunitaris, d'acord amb el Reglament (CE) núm. 1606/2002 del Parlament Europeu i del Consell, de 19 de juliol de 2002, relatiu a l'aplicació de les Normes Internacionals de Comptabilitat. La Circular 4/2017 desenvolupa el marc general de gestió del risc de crèdit i els aspectes relacionats amb la seva comptabilitat i, en particular, amb l'estimació de les cobertures de les pèrdues per risc de crèdit (veure Nota 1.2 dels comptes anuals consolidats).

El 28 de desembre de 2018, es va publicar la Circular 2/2018 del Banc d'Espanya, per la qual es modifica la Circular 4/2017. L'objectiu principal de la Circular 2/2018 és l'adaptació de la Circular 4/2017 a la NIIF 16 'Arrendaments', i la data de la primera aplicació és l'1 de gener de 2019.

En resposta a la crisi provocada per la COVID-19, el Govern ha impulsat, mitjançant els RDL 8/2020 i 11/2020, la moratòria hipotecària, la moratòria de contractes de crèdit sense garantia hipotecària i línies d'aval per a empreses i autònoms per pal·liar els efectes econòmics de la COVID-19. Per la seva banda, el BCE, l'EBA i el Banc d'Espanya han publicat mesures i notes explicatives, entre les quals figuren mesures temporals de capital, de liquiditat i de MREL, com és l'eliminació del requeriment dels coixins de capital i liquiditat, i mesures de flexibilitat encaminades a facilitar la renovació o renegociació del crèdit empresarial, considerant les operacions des d'una visió a llarg termini de la capacitat de devolució del deutor, de manera que es prioritzi la solvència respecte a les dificultats puntuals de liquiditat.

L'objectiu d'aquest informe és complir els requisits d'informació al mercat del Grup Consolidable Caixa d'Enginyers que estableixen la part vuitena de la CRR, seguint les directrius del Pilar III de Basilea, i la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya.

D'acord amb la Política d'Informació al Mercat aprovada pel Consell Rector de Caixa d'Enginyers celebrat el dia 4 de juny de 2009, i les seves modificacions posteriors, aquest informe ha estat elaborat per al període anual finalitzat el 31 de desembre de 2019 per l'Àrea de Gestió Global del Risc i aprovat pel Consell Rector de Caixa d'Enginyers.

Determinada informació requerida per la normativa en vigor, que s'ha d'incloure en aquest informe, es presenta, d'acord amb l'esmentada normativa, referenciada als comptes anuals consolidats de l'exercici 2019 del Grup Caixa d'Enginyers. A la pàgina web de Caixa d'Enginyers (www.caixaenginyers.com) i al Registre Mercantil es poden consultar els esmentats comptes anuals consolidats. Així mateix, aquesta "Informació amb rellevància prudencial" es pot consultar a la pàgina web esmentada.

3.3. Caixa d'Enginyers i societats que formen el Grup Caixa d'Enginyers

Veure Apartat 1.1 dels comptes anuals consolidats.

3.4. Diferències entre el Grup Consolidable a efectes de solvència i a efectes comptables

La informació que es presenta en aquest informe correspon al Grup Consolidable d'Entitats de Crèdit (d'ara endavant, el Grup Consolidable), l'entitat dominant del qual és Caixa d'Enginyers.

A continuació, es resumeixen les diferències principals relatives al perímetre de consolidació i als diferents mètodes de consolidació aplicats entre el Grup Consolidable, definit d'acord amb allò que disposa la CRR i per al qual es presenta la informació continguda en aquest informe, i el Grup Econòmic Caixa d'Enginyers, segons es defineix a la Circular 4/2017.

- En l'elaboració dels comptes anuals consolidats de l'exercici 2019 del Grup Caixa d'Enginyers, totes les empreses dependents s'han consolidat aplicant el mètode d'integració global, tal com aquest mètode és definit a la NIC 27, amb independència de si compleixen o no els requisits per poder ser considerades com a consolidables per la seva activitat. Per la seva banda, les entitats associades s'han valorat mitjançant l'aplicació del mètode de la participació, tal com és definit a la NIC 28.
- No obstant això, a l'efecte de l'aplicació dels requisits de solvència, en la informació corresponent al Grup Consolidable només s'han consolidat mitjançant l'aplicació del mètode d'integració global les societats dependents que són, al seu torn, entitats consolidables per la seva activitat. Per la seva banda, les entitats dependents del Grup no consolidables per la seva activitat s'han valorat mitjançant l'aplicació del mètode de la participació, tal com aquest mètode és definit a la NIC 28. S'aplica la deducció dels recursos propis quan se supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb la CRR.

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2019, de les societats dependents del Grup Consolidable a les quals s'ha aplicat, a l'efecte de l'elaboració de la informació consolidada en l'aplicació dels requisits de solvència, el mètode d'integració global.

Raó social i participació
Caixa Enginyers Gestió, SGIIC, SAU: 100 %
Consumidors i Usuaris dels Enginyers, S. Coop. C. Ltda.
Caixa Enginyers, Operador de Bancassegurances Vinculat, SLU: 100 %

A continuació, es presenta el detall de la participació propietat del Grup Consolidable, en data 31 de desembre de 2019, pertanyent al seu grup econòmic, tal com aquest concepte és definit a la Circular 4/2017, el tractament de la qual, a l'efecte de solvència, consisteix en la deducció directa de la participació comptable que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR.

Raó social i participació
Caixa Enginyers Vida - Caja Ingenieros Vida, Companyia d'Assegurances i Reassegurances, SAU : 100 %

Finalment, es presenta el detall de la participació propietat del Grup Consolidable, en data 31 de desembre de 2019, considerada com a entitat associada, tal com aquest concepte és definit a la Circular 4/2017, el tractament de la qual, a l'efecte de solvència, consisteix en la deducció directa de la participació comptable que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR.

Raó social i participació
Norbolsa, SV, SA : 10 %

3.5. Altra informació de caràcter general

En data 31 de desembre de 2019, no hi ha cap impediment de caràcter material, pràctic o jurídic, a la transferència immediata de fons propis o al reemborsament de passius entre les entitats dependents del Grup Consolidable i l'Entitat, i no hi ha constància de cap fet que faci pensar que puguin existir els esmentats impediments en el futur.

A més dels requeriments de recursos propis mínims als quals es troba subjecte el Grup Consolidable, existeixen diverses entitats del Grup Caixa d'Enginyers que es troben subjectes a requeriments de recursos propis de manera individual. En data 31 de desembre de 2019, les esmentades entitats complien, de manera individual, els requeriments de recursos propis que estableixen les diferents normatives que els són d'aplicació.

D'altra banda, l'Entitat compleix, de manera individual, en data 31 de desembre de 2019, les obligacions de requeriments de recursos propis mínims per raó de risc de crèdit i de dilució, per risc de contrapart, per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació, per risc de canvi i de posició en or¹ i per risc operacional, i amb els requisits de govern corporatiu intern i els límits a la concentració de grans riscos.

Cal destacar que el Grup Consolidable no fa ús de les exempcions previstes a l'efecte de solvència en relació amb el compliment dels requeriments de recursos propis, per la qual cosa es compleix tant a nivell individual com consolidat.

¹ En data 31 de desembre de 2019, el Grup Consolidable no manté cap posició en or.

4. Estructura i organització de la gestió dels riscos

En el aquest capítol es detallen els principis que faciliten una gestió eficaç del risc i el sistema, govern i estructura de la gestió de riscos, incloent-hi els mecanismes de Control Intern, Administratius i Comptables d'acord amb la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya.

4.1. Concepte i propòsit del Control Intern

El Grup Caixa d'Enginyers adopta el concepte de Control Intern que el Comitè de Supervisió Bancària de Basilea va incloure en el document relatiu a les orientacions sobre els Principis de Govern Corporatiu per als bancs: «El conjunt de normes i controls que regulen l'estructura operativa i organitzativa del banc, inclosos processos de notificació i les funcions de gestió del risc, compliment normatiu i auditoria interna».

D'altra banda, en relació amb el propòsit de Control Intern dins del Grup i en línia amb allò que ha establert el Committee of Sponsoring Organizations (COSO) i reprès a la Guia sobre Control Intern publicada per l'Autoritat Bancària Europea (EBA), el Control Intern en el Grup Caixa d'Enginyers està dissenyat amb la finalitat de detectar i evitar les possibles desviacions dels objectius, d'obtenir una informació, financera i no financera, fiable i de complir les lleis i normes que li siguin aplicables.

4.2. Principis

El Consell Rector manifesta en la Política de Gestió del Risc que el Sistema de Gestió del Risc requereix per al seu desenvolupament l'aplicació de principis que facilitin una gestió eficaç del risc, i es consideren com a fonamentals els següents:

- **Sostenibilitat.** La missió del Grup Caixa d'Enginyers és aportar als socis valor sostenible. L'esmentada sostenibilitat s'ha de basar en les polítiques i bones pràctiques de gestió del risc.
- **Qualitat en la gestió.** El risc és inherent al negoci del Grup Caixa d'Enginyers. Per això, s'ha d'establir una gestió del risc professionalitzada, robusta i present en tota l'organització.
- **Responsabilitat.** La responsabilitat última de la gestió del risc correspon al Consell Rector. El director general de Caixa d'Enginyers és responsable de l'execució de la gestió del risc.
- **Seguiment.** El Grup Caixa d'Enginyers ha de definir el llindar de riscos acceptable i dur a terme el monitoratge del seu perfil de riscos en relació amb el llindar de riscos que s'ha definit. Els riscos assumits han d'estar identificats, i han d'existir mecanismes per al seu mesurament i seguiment.
- **Compromís.** La gestió del risc requereix la implicació de tota l'organització. El Grup fomenta la cultura del risc i trasllada els criteris de gestió del risc als diferents nivells de l'organització a través dels mecanismes de comunicació interna, incloent-hi la formació i la normativa.
- **Independència.** La funció que té encomanada la gestió i control dels riscos ha de ser independent de la funció comercial i de les àrees de negoci.

4.3. Sistema de Gestió del Risc

El Grup Caixa d'Enginyers estableix un Sistema de Gestió del Risc que es compon dels elements següents:

- Un sistema de govern i organització de la funció de riscos que compta amb una definició adequada de rols i responsabilitats, un cos de comitès i estructures de delegació, un model de tres línies de defensa i un sistema de control intern coherent amb la naturalesa i magnitud dels riscos.
- Un Marc d'Apetència pel Risc, integrat a la Política de Gestió del Risc i aprovat pel Consell Rector, que determina els riscos i el seu nivell, que el Grup està disposat a assumir per assolir els seus objectius de negoci.
- Un model de gestió que inclou l'autoavaluació dels riscos, el seu seguiment integral, la planificació dels riscos i la solvència, la comunicació interna i pública, i un cos normatiu que regula la gestió dels riscos.
- Una assignació adequada de recursos humans i tecnològics per a la gestió i supervisió efectiva del model.

4.4. Marc d'Apetència pel Risc

El Marc de Gana pel Risc és el marc global a través del qual la gana pel risc es fixa, comunica i monitora, i per a això requereix polítiques, procediments, sistemes i controls.

El Marc d'Apetència pel Risc del Grup Caixa d'Enginyers té les característiques següents:

- Alineament amb la missió, la visió, els valors i els eixos estratègics de Caixa d'Enginyers.
- Alineament amb el pla estratègic i de negoci de l'Entitat.
- Recerca d'un perfil de risc baix.
- Formulació clara, concisa, *forward looking* i gestionable.
- Definició explícita dels límits amb què poden operar els gestors.
- Manteniment d'un excés raonable de capital i liquiditat.

4.4.1. Declaració d'apetència pel risc

El Marc d'Apetència pel Risc es formalitza mitjançant la següent declaració d'apetència pel risc realitzada pel Consell Rector, que es complementa amb la definició interna dels indicadors i nivells d'apetència pel risc i tolerància.

El Grup Caixa d'Enginyers té una apetència pel risc baixa. La seva prioritat no és la rendibilitat sinó el servei al soci, dins d'uns paràmetres de sostenibilitat de la rendibilitat que garanteixin la solvència i la seva projecció.

L'apetència pel risc forma part integral de la nostra planificació estratègica, que pren en consideració les limitacions que impliquen els riscos per al capital i la liquiditat en els objectius de negoci.

En la determinació de la nostra apetència al risc i tolerància, establim diferents llimars per a la solvència i els riscos materials per al capital i la liquiditat, així com els mecanismes de seguiment i els procediments d'escalat al Consell Rector.

El Consell Rector revisa i aprova el marc d'apetència pel risc anualment, o quan s'hi produeixen canvis rellevants, de manera que sigui coherent amb l'estratègia i amb l'entorn de negoci i regulador. La informació que compara el perfil de risc amb l'apetència i la tolerància pel risc es presenta periòdicament al Consell Rector.

4.5. Establiment de Polítiques de Gestió del Risc i Control Intern

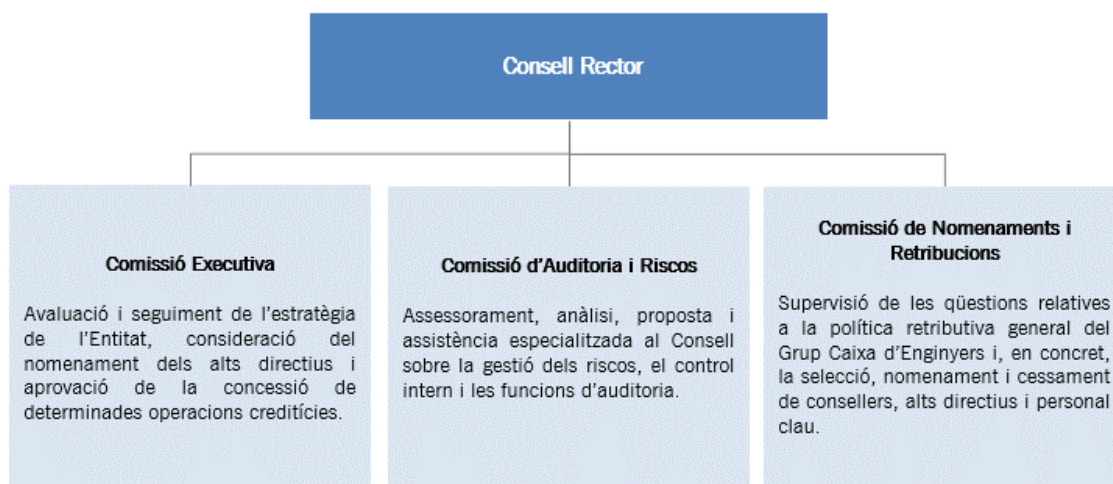
El Consell Rector, com a màxim òrgan d'administració de Caixa d'Enginyers, ha aprovat les polítiques que garanteixen l'establiment dels mecanismes de gestió del risc i el control intern, i ha considerat els aspectes fonamentals següents:

- Establiment d'un marc de control intern amb funcions de control independents, amb accés directe al Consell i a les seves Comissions Delegades i amb assignació clara de responsabilitats.
- Establiment i aprovació per part del Consell de polítiques i procediments per identificar, mesurar, seguir, mitigar i informar dels riscos i les concentracions de riscos associades.
- Establiment d'una funció de control de riscos independent que participi en l'elaboració de l'estratègia de riscos i decisions de gestió de riscos, que garanteixi que els processos de mesurament, avaluació i seguiment de riscos de l'Entitat siguin els adequats i que informi periòdicament a la Comissió Delegada del Consell Rector.
- Assignació d'un director de riscos amb prou facultats i independència de la funció d'assumpció de riscos i amb responsabilitat exclusiva sobre la funció de control del risc.
- Establiment d'una política de compliment i d'una funció de compliment permanent, independent i eficaç que informi la Comissió Delegada del Consell Rector.
- Establiment d'una política i d'un procés d'aprovació de productes nous en què participa, entre d'altres, la funció de control de riscos i de compliment normatiu.
- Anàlisi dels diferents informes de riscos reportats per la direcció de la funció de riscos, els quals han de ser precisos, exhaustius, clars i utilitzats en la gestió.
- Establiment d'una funció d'auditoria interna eficaç i correctament dimensionada, i independent de la resta de les àrees de l'Entitat, que informi la Comissió Delegada del Consell Rector.

- Aplicació del marc de les tres línies de defensa. Les àrees de negoci i de suport són les encarregades, en primera instància, d'executar i, si escau, d'establir procediments de control adequats.

4.6. Govern corporatiu de riscos

4.6.1. Estructura de la governança

4.6.1.1. Consell Rector

El Consell Rector és l'òrgan col·legiat de govern, gestió i representació de l'Entitat. Es compon de tretze membres titulars: president, vicepresident, secretari i deu vocals. El president té la consideració de conseller no executiu, de la mateixa manera que el conseller laboral, i els onze membres que resten són consellers independents. Dotze dels membres són elegits, d'entre els socis, per l'Assemblea General, en votació secreta i pel nombre de vots més alt. El conseller laboral és un treballador de l'Entitat, el qual és escollit d'entre els seus empleats.

Activitats del Consell Rector

El Consell Rector de Caixa d'Enginyers ha efectuat un seguiment periòdic dels sistemes d'informació i control de riscos a través de la informació reportada a les Comissions Delegades pels directius de l'Entitat. Entre d'altres qüestions sobre aquestes activitats, destaquen l'anàlisi i revisió de la situació financera, patrimonial i econòmica de l'Entitat a través de la revisió i anàlisi dels principals indicadors i magnituds en matèria de riscos. D'altra banda, ha examinat i, si escau, aprovat operacions creditícies; també ha revisat i aprovat, si escau, l'informe d'autoavaluació del capital i la liquiditat, l'informe de l'expert extern, l'informe d'autoavaluació del risc en matèria de prevenció del blanqueig de capitals i aquest informe. Així mateix, ha revisat les principals activitats i resultats de les funcions de control intern. Finalment, cal destacar les tasques de desenvolupament i aprovació de polítiques i reglaments en matèria de govern corporatiu de l'Entitat, les quals estan alineades amb les pràctiques generalment acceptades en el sector i amb les exigències reguladores en la matèria.

Selecció del Consell Rector

La política de selecció i nomenaments aprovada pel Consell Rector recull l'avaluació de la idoneïtat del candidat, segons determinats requisits d'honorabilitat professional, i té en compte aspectes com la trajectòria, l'experiència i els coneixements, els quals han de ser adequats a les funcions que han d'exercir. L'esmentada política articula mecanismes perquè el Consell, en el seu conjunt, disposi de les competències adequades per desenvolupar les seves funcions i dur a terme un bon govern de l'Entitat, tenint en compte la seva escala, volum i complexitat.

Així mateix, es preveu que el Consell tingui una composició diversa en gènere i experiència professional que permeti una àmplia varietat d'opinions i perspectives.

4.6.1.2. Comissió Executiva

La Comissió Executiva és un òrgan, constituït al si del Consell Rector, amb facultats delegades per aquest Consell de forma temporal o permanent relacionades amb la direcció i administració de l'Entitat, tret d'aquelles que per imperatiu legal i/o estatutari resultin indelegables.

La composició i designació de la Comissió serà d'acord amb allò que estableixen els Estatuts Socials de l'Entitat (veure apartat Govern Corporatiu i Política de Remuneracions al web públic).

Així mateix, la Comissió es reunirà tantes vegades com calgui (amb un mínim d'onze vegades l'any) per al bon funcionament de l'Entitat i per tractar de forma ordinària o extraordinària els assumptes sobre les qüestions delegades pel Consell, bàsicament en matèria de nomenaments i retribucions, altes i baixes de socis i determinades operacions creditícies.

4.6.1.3. Comissió d'Auditoria i Riscos

Aquest òrgan delegat del Consell Rector es constitueix segons acord del Consell Rector l'octubre de 2014, en compliment de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit. Les seves funcions principals, recollides en un reglament propi de funcionament (veure Reglament de la Comissió d'Auditoria i Riscos al web públic), són les d'assessorament, anàlisi, proposta i assistència especialitzada al Consell dins del seu àmbit d'actuació, especialment en matèries relatives al sistema de govern, compliment i control intern, informació financera, polítiques i models de gestió i control de riscos, així com competència i independència de l'auditor de comptes. La Comissió està formada per cinc membres, existint les figures de president i secretari, ambdues independents (veure apartat Govern Corporatiu i Política de Remuneracions al web públic).

4.6.1.4. Comissió de Nomenaments i Retribucions

Aquest òrgan delegat del Consell Rector es constitueix segons acord del Consell Rector l'octubre de 2014, en compliment de la Llei 10/2014, de 26 de juny, d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit. Les seves funcions principals, recollides en un reglament propi de funcionament (veure Reglament de la Comissió de Nomenaments i Retribucions al web públic), són les de proposar, informar i supervisar les qüestions relatives a la política retributiva general del Grup Caixa d'Enginyers, la selecció, nomenament i cessament de consellers, alts directius i personal clau i les funcions de control intern de l'Entitat, així com d'assistència especialitzada al Consell dins del seu àmbit d'actuació. La Comissió està formada per cinc membres, existint les figures de president i secretari, ambdues independents, i s'hi inclou el Conseller Laboral (veure apartat Govern Corporatiu i Política de Remuneracions al web públic).

4.6.1.5. Alta Direcció

L'Alta Direcció (Direcció General) participa activament en el sistema de control intern de Caixa d'Enginyers i està constantment informada per part de totes les funcions encarregades de supervisar la seva efectivitat. Així mateix, la Direcció General de Caixa d'Enginyers és, al seu torn, la representant de l'Entitat davant del SEPBLAC.

4.6.2. Comitès de gestió

El Grup compta amb un cos de comitès constituïts per a la gestió adequada del negoci, entre els quals cal destacar, per la seva implicació en la gestió dels riscos i en matèria de solvència, els següents:

- **Comitè de Direcció:** és l'òrgan encarregat de la direcció executiva del Grup Caixa d'Enginyers i, a aquest efecte, amb facultats generals en matèria d'organització i gestió del Grup i coordinació de les diferents àrees de negoci i altres àrees de suport i control.
- **Comitè de Gestió Global del Risc:** és el principal comitè a nivell executiu de la gestió del risc i el que estableix els principis generals per mesurar, gestionar i informar dels riscos del Grup. Realitza el seguiment del Marc d'Apetència pel Risc i del Quadre de Comandaments de Risc.
- **Comitè ALM:** és el responsable de la gestió de la cartera bancària, dins de les atribucions donades pel Consell Rector en la Política de Gestió d'Actius i Passius i la Política de Gestió del Risc de Liquiditat del Grup. S'encarrega de la gestió activa del risc de tipus d'interès i l'estructura de balanç, a partir del seguiment de l'exposició de l'Entitat i la presa de posicions encaminades a gestionar l'esmentada exposició, així com de definir l'estructura de finançament i de gestionar els riscos de liquiditat.
- **Comitè de Risc Operacional i Qualitat:** és l'òrgan responsable de l'adopció de les mesures necessàries per a l'adequada avaluació i gestió del risc operacional i per a la millora de la qualitat.
- **Comitè de Política Creditícia:** vetlla pel compliment dels objectius de la Política Creditícia del Grup, analitza l'activitat creditícia de l'Entitat i la relació de la seva evolució amb els elements externs i determina les modificacions en l'aplicació dels elements interns.

- **Comitè de Crèdits:** analitza i, si escau, aprova la concessió, modificació i cancel·lació d'operacions el risc de les quals no supera els límits fixats pel Consell Rector.
- **Comitè de Mercats Financers:** és l'òrgan responsable de la coordinació entre el *front*, el *middle* i el *back office*, realitzant el seguiment de les inversions financeres del Grup i de la situació de liquiditat.
- **Comitè MiFID/RIC:** supervisa el compliment de les normes de conducta en l'àmbit de distribució de productes i serveis d'inversió, així com en la prevenció i detecció de l'abús de mercat.
- **Comitè de Prevenció del Blanqueig de Capitals i del Finançament del Terrorisme:** és l'òrgan responsable de monitorar i supervisar els mecanismes de control intern en la prevenció, detecció i, si escau, comunicació d'operativa sospitosa de blanqueig de capitals i/o de finançament del terrorisme, així com de tot allò relacionat amb la política d'admissió de socis/clientes en aquest àmbit.
- **Comitè de Seguretat i Salut:** vetlla pel compliment de les disposicions vigents per a la prevenció dels riscos laborals, així com de la legislació en matèria de seguretat i higiene, i, per a això, promou les mesures oportunes.
- **Comitè de Risc Reputacional:** realitza el seguiment dels riscos reputacionals existents i futurs, defineix les polítiques en la matèria per a la seva elevació i supervisa les diferents mètriques i indicadors de control del risc reputacional.
- **Comitè de Plans de Recuperació i Resolució:** coordina l'elaboració del pla de recuperació i la seva elevació, així com revisa la provisió d'informació sobre resolució a l'Autoritat Nacional de Resolució.

A més, el Comitè de Negoci, el Comitè de Serveis al Soci i el Comitè de Supervisió i Seguiment d'Immobles Adjudicats reporten al Comitè de Direcció.

4.7. Estructura de la funció de riscos

4.7.1. Model de Tres Línies de Defensa (3LD)

El Grup Caixa d'Enginyers, en la seva voluntat de mesurar i gestionar de forma òptima, eficaç i eficient els seus riscos, així com d'alinejar-se amb les millors pràctiques generalment acceptades, i amb els criteris de supervisió dels organismes als quals està sotmesa la seva activitat, dins del seu model de gestió de riscos i de control intern, té la voluntat d'establir l'esmentat model de les **3LD** basant-se en els aspectes següents.

El model de les Tres Línies de Defensa distingeix tres grups (o línies) que participen en una efectiva gestió de riscos:

- ✓ Les funcions que són **propietàries dels riscos** i els gestionen.
- ✓ Les funcions que **supervisen els riscos**.
- ✓ Les funcions que proporcionen **assegurament independent**. En el cas de Caixa d'Enginyers, aquesta funció l'assumeix íntegrament Auditoria Interna.

Primera Línea de Defensa

Com a Primera Línea de Defensa, les **àrees de negoci i/o operatives** són propietàries dels riscos i els gestionen. La primera línia és responsable de mantenir un control intern efectiu i d'executar procediments de control sobre els riscos. Pel fet d'assumir el model de les 3LD, el Grup promou i avança en l'assignació a la Primera Línea de Defensa de la responsabilitat d'identificar, avaluar, controlar i mitigar els riscos en el seu àmbit d'actuació.

Segona Línea de Defensa

Els òrgans de govern i l'Alta Direcció estableixen diverses funcions de gestió de riscos i compliment per **ajudar a crear i/o monitorar els controls de la Primera Línea de Defensa**. Les funcions específiques comprenen:

- Una **funció de gestió de riscos**, emparada per diversos comitès interns multidisciplinaris per al suport al monitoratge i presa de decisions, que facilita i supervisa la implementació de pràctiques efectives de gestió de riscos per part de la Primera Línea de Defensa, i que l'assisteix en la definició de l'objectiu d'exposició al risc, en l'establiment de polítiques i procediments per al seu control i en la presentació adequada d'informació relacionada amb riscos a tota l'organització (Alta Direcció, òrgans de govern i/o organismes supervisors).
- Una **funció de compliment** per monitorar diversos riscos específics com ara l'incompliment de lleis i regulacions aplicables (*requirements*), així com la regulació interna autoimposada (*commitments*), ambdues relacionades, així mateix, amb el risc de conducta. Aquesta funció, emparada igualment per diversos comitès interns multidisciplinaris de supervisió d'ajuda en la presa de decisions, reporta directament a l'Alta Direcció i òrgans de govern i, de vegades, directament als organismes supervisors.
- Una **funció de seguretat** que monitora i supervisa els riscos relacionats amb el Sistema de Gestió de la Seguretat Integral en l'àmbit de la seguretat de la informació, incloent-hi el ciberrisc, en l'àmbit de la seguretat patrimonial, incloent-hi el sistema de prevenció i detecció del frau (tant intern com extern), així com en l'àmbit de la seguretat laboral.
- Una **funció de control** que monitora la informació financera de gestió, així com **l'emissió de la informació financera pública**. L'esmentada funció, a Caixa d'Enginyers, s'ubica dins de l'Àrea de Finances com a suport a l'Alta Direcció i a òrgans de govern en el control de la confecció i emissió d'informació financera i de gestió.

Les responsabilitats de les funcions de la Segona Línea de Defensa són:

- Donar suport a l'elaboració de polítiques quant a la definició de rols, responsabilitats i controls. Aquesta funció inclou assistir en el desenvolupament de processos i controls per a la gestió de riscos.
- Proporcionar marcs per a la gestió de riscos i identificar canvis en l'apetència al risc aprovat pel Consell.
- Proporcionar guia i formació en processos de gestió de riscos.

- Monitorar la implementació de pràctiques efectives de gestió de riscos per part de la Primera Línia de Defensa.
- Informar i assessorar la Primera Línia de Defensa en novetats i canvis en els escenaris reguladors i de riscos.
- Monitorar l'adequació i efectivitat del control intern, l'exactitud i integritat de la informació, el compliment de les lleis i regulacions (tant internes com externes) i el remei oportú de deficiències, si escau.

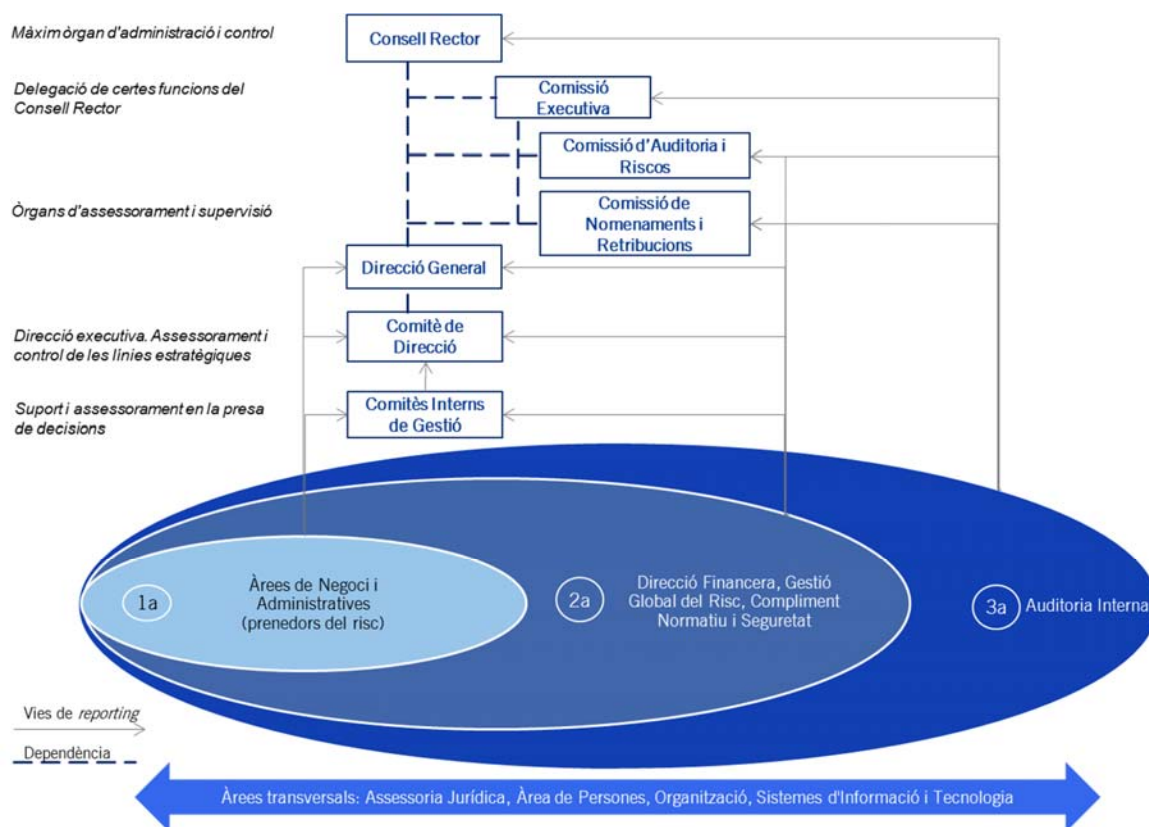
Tercera Línia de Defensa

Auditoria Interna proporciona als òrgans de govern i a l'Alta Direcció un **assegurament compresiu** basat en el més alt nivell d'independència dins de Caixa d'Enginyers, depenent funcionalment directament de la Comissió d'Auditoria i Riscos.

L'Auditoria Interna proveeix **assegurament sobre l'efectivitat del sistema de control intern i la gestió de riscos**, incloent-hi la manera en què la Primera i la Segona Línia de Defensa assoleixen els seus objectius de gestió de riscos i control. L'abast d'aquest assegurament, que es reporta als òrgans de govern i a l'Alta Direcció, cobreix els aspectes següents:

- Un rang ampli de processos, incloent-hi l'eficiència i efectivitat de les operacions, salvaguarda d'actius, confiabilitat i integritat dels processos de report i compliment amb lleis, regulacions, polítiques, procediments i contractes.
- Tots els elements dels marcs de gestió de riscos i control intern, que inclouen: ambient de control intern, tots els components del marc de gestió de riscos de l'Entitat (per exemple, identificació de riscos, avaluació de riscos i resposta), informació, comunicació i monitoratge.
- L'Entitat i Grup Consolidable en el seu conjunt: àrees de negoci i operatives –incloent-hi processos de negoci tals com vendes, màrqueting, àrees de *product manager*, operacions i *back office*–, com també funcions de gestió de riscos, compliment, control de la informació financera, seguretat i/o control pressupostari, entre d'altres.

Caixa d'Enginyers estableix i manté una **funció d'auditoria interna independent** amb personal adequat i competent. Les responsabilitats de la funció d'auditoria interna es desenvolupen en l'apartat dedicat a la descripció del Departament d'Auditoria Interna.

4.7.2. Àrees i departaments responsables

Atesa la seva rellevància en l'estructura i organització de la gestió dels riscos, a continuació es descriuen les principals àrees i departaments responsables de les Tres Línies de Defensa.

4.7.2.1. Gestió Global del Risc

La Sub-direcció General de Gestió Global del Risc s'integra a l'organigrama de l'Entitat en dependència directa de la Direcció General, d'acord amb el principi d'independència de la funció de riscos. Així mateix, reporta directament a la Comissió d'Auditoria i Riscos. Integra les funcions de la Segona Línia de Defensa, llevat del control de la informació financera de gestió.

La Sub-direcció General de Gestió Global del Risc és la que monitora de forma integral la gestió del risc del Grup, tant els riscos financers com els no financers, de manera que la seva visió global dels riscos pugui ser completa.

Les principals funcions d'aquesta àrea, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, es poden resumir de la manera següent:

- Proporcionar una visió integral dels riscos del Grup.

- Elaborar el seguimiento del Marc d'Apetència pel Risc i presentar-lo a la Comissió d'Auditoria i Riscos.
- Vetllar per l'adequació dels nivells de risc assumits al perfil de riscos del Grup.
- Identificar els riscos als quals s'exposa el Grup, incloent-hi aquells riscos que es puguin estar desenvolupant, les concentracions de riscos que poguessin haver-hi i altres situacions que requereixin examinar-se.
- Avaluar l'adequació dels recursos propis als requeriments actuals i futurs de les diferents exposicions.
- Verificar el compliment de l'estructura de límits aprovada en les polítiques de risc.
- Definir les polítiques de risc rellevants per a la seva aprovació. Coordinar i promoure l'establiment de polítiques i procediments de risc.
- Analitzar escenaris i *stress testing* per tal de valorar els impactes d'escenaris futurs i alternatius.
- Coordinar els processos d'avaluació de l'adequació del capital intern i de la liquiditat interna (ICAAP i ILAAP).
- Coordinar l'Informe d'Autoavaluació del Capital i de la Liquiditat i la Informació amb Rellevància Prudencial.

4.7.2.1.1. *Compliance*

Com a part integrant de l'Àrea de Gestió Global del Risc, el Departament de *Compliance* monitora i assessora el Grup sobre la gestió correcta del risc de conducta i compliment, amb l'abast que es determina en la Política de *Compliance*. A més, monitora i assessora el Grup sobre la correcta definició i aplicació de codis, normes i criteris de conducta encaminats a prevenir pràctiques empresarials de caràcter il·lícit o contràries als bons usos i pràctiques bancàries, especialment les encaminades a la protecció del client bancari i/o del mercat. Forma part de la Segona Línia de Defensa i de la Sub-direcció General de Gestió Global del Risc.

Les funcions principals d'aquest departament, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, poden resumir-se de la manera següent:

- Funció de risc operacional.
- Activitats de la Unitat Operativa de Prevenció del Blanqueig de Capitals i monitoratge del seu compliment efectiu.
- Activitats de la Unitat de Control del RIC: prevenció i detecció del risc de conducta.
- Identificar i avaluar periòdicament els riscos de compliment normatiu en les diferents àrees de negoci i contribuir a la seva gestió de forma eficaç i eficient.
- Establir un programa de supervisió i control actualitzat (s'hi inclouen, entre altres, la participació i supervisió en el llançament de nous productes, els mecanismes de protecció al client bancari, la prevenció del blanqueig de capitals i finançament del terrorisme i el compliment de les normes de conducta en l'àmbit del mercat de valors).
- Assegurar-se de l'existència de sistemes d'informació eficaços que confirmen que el personal coneix les obligacions, riscos i responsabilitats que es deriven de la seva actuació i la normativa aplicable a les funcions que li siguin assignades.
- Assessorar i sensibilitzar el personal de la importància de l'observança dels procediments desenvolupats per al compliment de la normativa.
- Participar en el disseny i control de l'observança de les polítiques i procediments relacionats amb el sistema retributiu del personal implicat directament en la prestació de serveis d'inversió i de serveis i productes bancaris i auxiliars.
- Assessorar i assistir els òrgans de govern i l'Alta Direcció en matèria de compliment normatiu.

De conformitat amb la Directiva de Solvència II, Caixa Enginyers Vida té integrat en el seu sistema de govern la funció clau de compliment normatiu.

4.7.2.1.2. *Seguretat*

El Departament de Seguretat, dependent de la Sub-direcció General de Gestió Global del Risc, forma part de la Segona Línia de Defensa i desenvolupa les funcions següents:

- Participar en la definició de l'estratègia i els objectius de seguretat de l'Entitat per garantir la seva alineació amb les directrius estratègiques de l'Entitat.
- Identificar i gestionar els requisits aplicables a la funció de seguretat, tant derivats de l'entorn legal com de les parts interessades.
- Redactar i mantenir polítiques, normatives internes i procediments que permetin complir els requisits de seguretat identificats.
- Participar en projectes interns o en la contractació de serveis a tercers per identificar els requisits de seguretat aplicables i validar el seu compliment.
- Analitzar els riscos de seguretat que afectin l'activitat de l'Entitat i gestionar el seu tractament.
- Identificar potencials casos de delictes, males pràctiques o negligències, investigar-los i documentar-los.
- Gestionar el contacte amb les FFCCSE per col·laborar en la seva funció i per traslladar-los aquells casos que requereixin la seva intervenció.
- Exercir activitats d'auditoria i control en el seu àmbit de responsabilitat per validar les vulnerabilitats existents i l'eficiència dels controls.
- Gestionar la contractació i prestació de serveis específics de seguretat.

4.7.2.1.3. DPO (*Data Protection Officer*)

El DPO, figura independent que vetlla per l'aplicació correcta dels requisits legals que emanen de la normativa de tractament de dades personals (Reglament Europeu-GDPR i disposicions estatals complementàries), també està englobat jeràrquicament en l'Àrea de Gestió Global del Risc.

Les seves funcions principals són les següents:

- Assessorar l'Entitat en el tractament de dades de caràcter personal.
- Representar l'Entitat davant de l'Agència Estatal de Protecció de Dades Personals.
- Assistir els interessats en l'exercici dels seus drets i consultes relatius a tractaments de dades personals.
- Investigar els incidents en tractaments de dades personals que es puguin originar.
- Vetllar pel compliment sostingut al llarg del temps de tota la regulació que apliqui als tractaments de dades de caràcter personal que realitzi l'Entitat.

4.7.2.2. Àrea de Finances

La Direcció Financera reporta directament a la Direcció General. La funció de planificació financera i el Departament de Control de Gestió i Pressupostari, dependents de la Direcció Financera, integren les funcions de control financer i comptable. Formen part de la Segona Línia de Defensa. Les seves funcions principals, d'acord amb les referides anteriorment per a la Segona Línia de Defensa, es poden resumir de la manera següent:

- Analitzar l'evolució de la normativa comptable i fiscal i guiar les accions a emprendre per garantir el compliment de les obligacions comptables i fiscals.
- Analitzar i assessorar les diferents àrees/departaments de l'Entitat/filials del Grup sobre criteris de comptabilització o qualsevol casuística que requereixin.
- Controlar el conjunt de relacions de les filials del Grup amb l'Entitat (condicions contractuals entre ambdues, seguiment del compliment de les estipulacions pactades...).
- Assegurar el compliment dels requeriments d'informació per garantir la fiabilitat de la informació elaborada.
- Desenvolupar i enfortir un sistema efectiu de controls comptables, fiscals i financers en el Grup.
- Controlar i supervisar la correcció dels registres comptables principals, tenint en compte la normativa vigent.
- Elaborar informes de seguiment que permetin analitzar i detectar qualsevol incidència en l'elaboració dels estats financers, així com analitzar-ne l'evolució.

- Elaborar la projecció anual del balanç i el compte de resultats i realitzar el seguiment i anàlisi del compliment de les esmentades projeccions.

4.7.2.3. *Back Office* Centralitzat

L'Àrea de *Back Office* Centralitzat, en dependència jeràrquica de la Sub-direcció General de Mitjans i Tecnologia, forma part de la Primera Línia de Defensa i duu a terme, entre d'altres, les funcions següents relatives al control administratiu:

- Seguiment i control de les operacions d'actiu, passiu, valors i mitjans de pagament.
- Identificació de punts febles en l'operativa i promoure, si escau, propostes de millora.
- Control d'estocs d'efectiu a les oficines i als caixers automàtics.
- Control de proveïdors, compres i factures a pagar.

4.7.2.4. Auditoria Interna

L'Àrea d'Auditoria Interna, que s'ubica organitzativament en dependència funcional de la Comissió d'Auditoria i Riscos i que actua amb independència de la resta d'àrees i unitats de negoci, vetlla perquè les polítiques, mètodes i procediments siguin adequats, s'hi implantin efectivament i es revisin regularment. Constitueix la Tercera Línia de Defensa.

Les seves funcions i responsabilitats principals són:

- Actuar en concordança amb les normes internacionals reconegudes per a la pràctica de l'auditoria interna.
- Tenir una línia de report activa i efectiva amb els òrgans de govern.
- Proporcionar un nivell d'assegurament òptim sobre l'eficàcia dels processos i controls, així com el compliment de les polítiques i procediments interns.
- Establir, aplicar i mantenir un pla d'activitats d'auditoria interna, tenint en compte totes les activitats i el sistema de governança.
- Incloure en el pla d'activitats qualsevol treball o projecte especial sol·licitat pels òrgans de govern.
- Emetre accions correctores i/o oportunitats de millora basant-se en el resultat del treball realitzat, de conformitat amb el pla d'auditoria, i per a les que els responsables de la seva implantació han d'establir plans d'acció de resolució.
- Establir un procés de seguiment de les recomanacions de les auditories per assegurar que les accions s'han implantat eficaçment.

- Reportar a un nivell prou alt pel fet de ser capaç d'exercir les seves funcions de manera independent. En concret, reportar de forma periòdica als òrgans de govern sobre el compliment del pla d'activitats, així com el resultat de les activitats realitzades i els aspectes més rellevants i significatius detectats.

5. Solvència

La taxa reduïda de morositat, la col·lateralització elevada del crèdit, la fortalesa de les provisions constituïdes i la reduïda exposició a altres riscos, juntament amb una estructura adequada de recursos propis, es tradueixen en el nivell elevat de solvència del Grup.

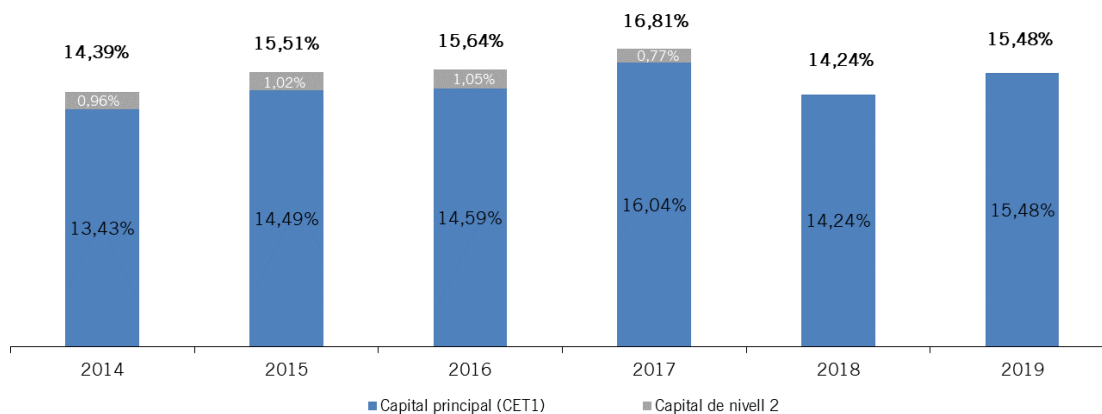
La ràtio de capital total mesura la relació entre els requeriments de capital i els recursos propis i, d'acord amb la CRR i la CRD IV, ha de ser, al tancament de 2019, superior al 10,5 % (considerant els requeriments del Pilar 1, el 8 %, i els coixins addicionals de capital *buffers*, el 2,5 %). Per la seva banda, la ràtio Common Equity Tier 1 (CET1) mesura la relació entre els requeriments de capital i el capital de nivell 1 ordinari i s'ha de situar per sobre del 7 % (considerant els requeriments del Pilar 1, el 8 %, i els coixins addicionals de capital *buffers*, el 2,5 %). També es compleixen els requeriments de capital del Pilar 2.

Amb l'entrada en vigor de la NIIF 9, amb data 1 de gener de 2018, es produeix un canvi en el marc general d'estimació del deteriorament dels actius financers i se substitueix el model basat en les pèrdues incorregudes de la IAS 39 per un model basat en les pèrdues esperades. Atès que les pèrdues esperades s'estimen i assignen de forma específica per a cada operació de risc, l'import integrat per les provisions genèriques corresponents a les operacions classificades com a risc normal (incloent-hi el risc normal en vigilància especial) deixa de ser computable com a capital de nivell 2.

L'aplicació de la NIIF 16, amb data 1 de gener de 2019, per la qual desapareix la distinció entre arrendaments financers i operatius, suposa per al Grup el reconeixement d'un actiu per dret d'ús i d'un passiu per arrendament, ambdós per un import d'11.554 milers d'euros, que, al seu torn, comporten una reducció d'aproximadament 15 punts bàsics en la ràtio de capital CET1.

Al tancament de l'exercici 2019, la ràtio de capital total se situa en el 15,48 %, el mateix nivell que la ràtio CET1, i es mantenen substancialment per sobre del mínim exigit normativament i per la supervisió (Pilar 1 i 2 de Basilea i coixins addicionals de capital).

Coeficient de solvència consolidat

Amb l'aplicació de Basilea III, s'exigeix a les entitats que tinguin un nivell més alt de capital i de més qualitat, incrementant-se les deduccions i revisant els requeriments de determinats actius. Els requeriments de capital s'incrementen amb l'establiment de coixins de capital *buffers*, l'aplicació dels quals segueix un calendari d'implantació gradual establert en la CRR, i s'aplicaran per primera vegada l'any 2016.

Requeriments de capital

En percentatge	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
Coixí de conservació de capital	-	-	0,625	1,25	1,875	2,5
CET1 + Coixí de conservació de capital	4,5	4,5	5,125	5,75	6,375	7,0
Ràtio de capital	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0

Ràtio de capital + Coixí de conservació de capital	8,0	8,0	8,625	9,25	9,875	10,5
--	-----	-----	-------	------	-------	------

6. Recursos propis computables

Els fons propis del Grup Consolidable estan formats en un 100 % per capital de nivell 1 ordinari, la qual cosa atorga més fortalesa a la solvència de Caixa d'Enginyers.

6.1. Resum de les principals característiques dels elements computables

El Grup Consolidable computa com a recursos propis computables els elements definits com a tals en la normativa de solvència i en considera les deduccions corresponents.

Els recursos propis bàsics o capital de nivell 1 ordinari (CET1) es caracteritzen per ser components dels recursos propis que es poden utilitzar immediatament i sense restricció per a la cobertura de riscos o de pèrdues quan se'n produeixin, estant registrada la seva quantia lliure de tot impost previsible en el moment en què es calcula. Aquests elements mostren una estabilitat i permanència en el temps, a priori, superior que la dels recursos propis de segona categoria, els quals s'expliquen en el paràgraf següent. Tal com es detalla en l'apartat 6.2 següent, els recursos propis bàsics del Grup Consolidable, en data 31 de desembre de 2019, estan formats per:

- Aportacions dels socis al capital.
- Reserves efectives i expresses: les generades amb càrrec a beneficis quan el seu saldo sigui creditor i aquells imports que, sense passar pel compte de resultats, s'hagin de comptabilitzar dins del compte de "Resta de reserves" d'acord amb allò que preveu la Circular 4/2017.
- Resultat net auditat de l'exercici, descomptat l'import previsible de la remuneració dels títols cooperatius.

Els recursos propis bàsics es troben corregits per les deduccions següents: actius intangibles, actius de fons de pensions de prestacions definides i instruments de capital de nivell 1 ordinari d'ens del sector financer (per l'import que supera el llindar d'exempció de la deducció, considerat en termes agregats, d'acord amb allò que disposen els articles 48 i 49 de la CRR) i els ajustos per valoració a causa dels requisits per valoració prudent (AVA).

Per la seva banda, es consideren recursos propis de segona categoria o capital de nivell 2 els que es defineixen en la part segona, capítol IV, secció I de la normativa de solvència, amb els límits i deduccions establerts a la secció segona del mateix capítol. Aquests recursos propis, si bé s'ajusten a la definició de recursos propis establerta en la normativa vigent, es caracteritzen per tenir, a priori, més volatilitat i/o menys grau de permanència que els elements considerats com a recursos propis bàsics. En data 31 de desembre de 2019, el Grup Consolidable no té recursos propis de segona categoria i la totalitat dels recursos propis és de la màxima qualitat.

6.2. Import dels recursos propis

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2019, dels recursos propis computables del Grup Consolidable, indicant-hi cada un dels seus components i deduccions.

Concepte	Import
Capital	100.344
Reserves d'exercicis anteriors (inclou reserves de revaloració)	104.098
Menys: Valors propis	-4.142
Resultat de l'exercici atribuït a l'Entitat Dominant	9.421
Ajustos per valoració computables	12.999
Deduccions (<i>amb ajustos transitoris</i>)	-36.326
Actius intangibles	-24.899
Actius de fons de pensions de prestacions definides	-86
Instruments de capital de nivell 1 ordinari del sector financer	-10.632
Tinences recíproques en el capital de nivell 1 ordinari	-117
Ajustos del capital de nivell 1 ordinari deguts a filtres prudencials ²	-592
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)	186.394
Capital de nivell 2	0
Capital total	186.394

En milers d'euros

6.3. Conciliació del capital comptable i el capital regulador

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2019, de la conciliació entre els elements del capital a l'efecte de la normativa de solvència i els fons propis i elements del balanç dels estats financers auditats del Grup a l'efecte de la normativa comptable.

² Es tracta dels ajustos per valoració a causa dels requisits per valoració prudent (AVA).

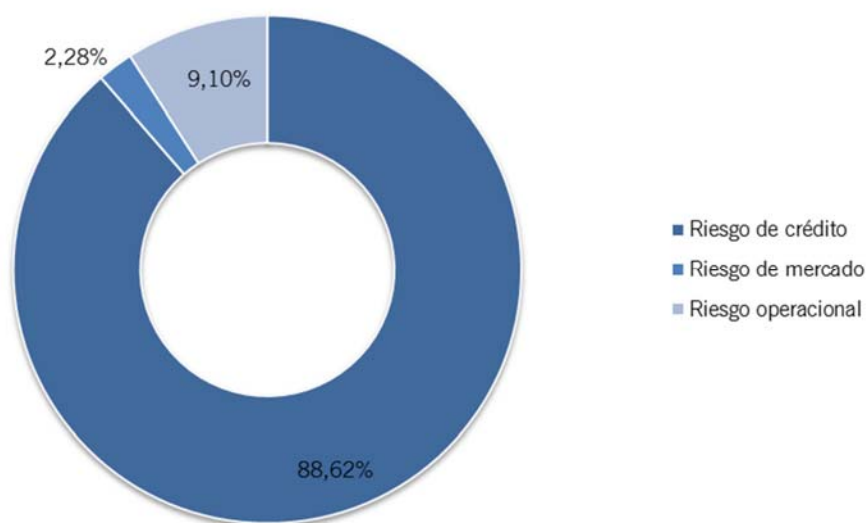
CONCILIACIÓ				
Concepte	Balanç comptable	Capital regulador	Diferència	Origen
Capital	100.353	100.344	9	Capital social finançat
Reserves d'exercicis anteriors (inclou reserves de revaloració)	104.005	104.098	-93	Ajustos i eliminacions per diferències en el mètode de consolidació
Menys: Valors propis	-4.258	-4.142	-116	Ajustos i eliminacions per diferències en el mètode de consolidació
Resultat de l'exercici atribuït a l'Entitat Dominant	12.731	9.421	3.158	Retribució del capital als socis
			152	Ajustos i eliminacions per diferències en el mètode de consolidació
Total fons propis (EEFF)	212.831			
Ajustos per valoració	12.992	12.999	440	Pèrdues i guanys actuàries
			-433	Ajustos de consolidació
Interessos minoritaris	2.151	-	2.151	Participació dels accionistes minoritaris en el capital de Consumidors i Usuaris dels Enginyers
Total patrimoni net (EEFF)	227.974			
Dedució per actius intangibles		-24.899		
Actius intangibles	25.574	24.899	675	Ajustos i eliminacions per diferències en el mètode de consolidació
Dedució per actius de fons de pensions de prestacions definides		-86		
Actius de fons de pensions de prestacions definides	-	-		
Dedució per instruments de capital de nivell 1 ordinari del sector financer		-10.632		
Instruments de capital de nivell ordinari del sector financer	30.451	30.451		
Import no deduït (article 48 de la CRR)		19.819		
Dedució per ajustos del capital de nivell ordinari a causa de filtres prudencials		-592		
Dedució de les tinences recíproques en el capital de nivell ordinari		-117		
Total deduccions		-36.326		
Capital de nivell 1 ordinari (CET1)		186.394		
Capital de nivell 2		-		
Capital total		186.394		

En milers d'euros

7. Requeriments de recursos propis

A continuació, es mostra la distribució dels requeriments de recursos propis per tipus de risc el 31 de desembre de 2019.

Distribució dels requeriments de recursos propis

Com es pot apreciar, el risc del Grup que comporta més consum de capital continua sent el risc de crèdit, seguit pel risc operacional.

Cal destacar que en l'import total de requeriments per risc de crèdit s'inclouen les posicions en titulitzacions.

S'inclou el requeriment per risc d'ajust de valoració del crèdit (CVA, Credit Value Adjustment) en els derivats, tal com estableix l'article 382 de la CRR, que representa un pes inferior al 0,01 % sobre el total de requeriments de recursos propis mínims.

7.1. Requeriments de recursos propis per risc de crèdit i contrapart

A continuació, es presenta l'import dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable per raó del risc de crèdit (incloses les posicions en titulitzacions), en data 31 de desembre de 2019, calculat, per a cada una de les categories d'exposició detallades a l'article 112 de la CRR a les quals s'ha aplicat el mètode estàndard, com un 10,5 % de les exposicions ponderades per risc (requeriments per Pilar 1, incloent-hi el coixí de conservació de capital).

Categoria de risc	Requeriments de recursos propis
Administracions centrals i bancs centrals	712
Administracions regionals i autoritats locals	-
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	300
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-
Institucions financeres	4.911
Empreses	24.748
Minoristes	13.102
Exposicions garantides amb immobles	50.291
Exposicions en situació de mora	3.492
Exposicions d'alt risc	378
Bons garantits	-
Exposicions en renda variable	998
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	846
Altres exposicions	12.295
Total requeriments per risc de crèdit calculats pel mètode estàndard	112.073

En milers d'euros

Així mateix, els requeriments corresponents al risc de contrapart es troben ja inclosos dins del desglossament anterior. L'import de l'exposició per risc de contrapart és poc significatiu respecte a l'exposició total per risc de crèdit consolidable.

Cal esmentar la Llei 14/2013, de 27 de setembre, de suport a emprenedors i la seva internacionalització, a través de la qual s'assumeix plenament la definició de pime establerta en la Recomanació 2003/361/CE, assemblant-se, per tant, la definició de pime a la vigent en l'àmbit europeu, i s'aplica un factor corrector de 0,7619 dels requisits de recursos propis per risc de crèdit de petites i mitjanes empreses que compleixin allò que preveu l'article 501.2 de la CRR. Per al Grup Consolidable, l'aplicació d'aquest factor corrector ha suposat, en data 31 de desembre de 2019, una correcció dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable de 1.890 milers d'euros (inclosa en el quadre anterior).

7.2. Requeriments de recursos propis per risc de posició i liquidació de la cartera de negociació

Pel que fa al risc de liquidació de la cartera de negociació, atès que el 31 de desembre de 2019 no hi ha operacions que romanguin sense liquidar posteriorment a la data de liquidació acordada i tenint en compte allò que disposa l'article 378 de la CRR, els requeriments de recursos propis per aquest risc es consideren nuls.

Per la seva banda, l'import dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable per risc de preu de la cartera de negociació, en data 31 de desembre de 2019, calculat aplicant una ràtio de capital total de 10,5 %, és de 2.168 milers d'euros.

Cal indicar que, a l'efecte del càlcul dels requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació, el Grupo Consolidable considera com a tal aquelles posicions en instruments financers i matèries primeres que es mantenen amb la intenció de negociar o que serveixen de cobertura als elements de l'esmentada cartera, tal com s'indica en la CRR.

Finalment, cal afegir que, a l'efecte de gestió del risc, per a les posicions a la cartera de negociació es calcula diàriament el Valor en Risc, el Tail VaR, el Component VaR i el Marginal VaR. També es realitzen anàlisis diàries d'escenaris basant-se en situacions històriques d'estrès i estrès específic de determinades fonts del risc. Així mateix, es calcula a diari el requeriment de capital pel mètode estàndard.

7.3. Requeriments de recursos propis per risc de tipus canvi i de posició en or

D'acord amb allò que estableix l'article 351 de la CRR, els requeriments de recursos propis per risc de tipus de canvi i or segons el mètode estàndard es calculen multiplicant per 10,5 % la suma de les posicions globals netes en divises, or³ i divises instrumentals, sense tenir en compte el seu signe. En data 31 de desembre de 2019, l'import dels requeriments de recursos propis mínims del Grup Consolidable per risc de tipus de canvi i de posició en or és de 713 milers d'euros.

7.4. Requeriments de recursos propis per risc operacional

En data 31 de desembre de 2019, els requeriments de recursos propis mínims per risc operacional del Grup Consolidable, calculat aplicant una ràtio de capital total de 10,5 %, ascendeixen a 11.511 milers d'euros. El càlcul dels esmentats requeriments s'ha realitzat seguint el mètode de l'indicador bàsic, segons es defineix a l'article 315 de la CRR. No es considera que existeixin aspectes rellevants que puguin comportar una assignació de capital addicional.

³ En data 31 de desembre de 2019, el Grup Consolidable no manté cap posició en or

7.5. Requeriments de recursos propis per risc d'ajust de valoració del crèdit

S'entén el Credit Valuation Adjustment (CVA) com l'ajust addicional, afegit al preu lliure de risc dels derivats d'actiu, que reflecteix l'impacte en el valor raonable del risc de crèdit de la contrapart.

En data 31 de desembre de 2019, els requeriments de recursos propis mínims per risc d'ajust de valoració del crèdit ascendeixen a 1 milers d'euros. El càlcul dels esmentats requeriments s'ha fet segons allò que estableix l'article 384 de la CRR, multiplicant per 10,5 % la suma d'exposició actual més l'exposició potencial futura.

7.6. Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern

El Grup aplica una sèrie de procediments d'identificació, mesurament i agregació de riscos, que li permeten definir i mantenir un nivell de recursos propis (l'"objectiu de recursos propis") d'acord amb els riscos inherents a la seva activitat, amb l'entorn econòmic en el qual opera, amb la gestió i control que fa d'aquests riscos, amb els sistemes de govern que té, amb el seu pla estratègic de negoci i amb les seves possibilitats reals d'obtenció de recursos propis addicionals; és a dir, fa una avaluació del capital intern, tant en el moment actual com en el futur, projectat en funció de la seva planificació. Els procediments d'autoavaluació del capital s'han elaborat d'acord amb la Guia dels Processos d'Autoavaluació del Capital (PAC) i de la Liquiditat (PAL) de les Entitats de Crèdit, de 22 de desembre de 2017, del Banc d'Espanya (d'ara endavant, Guia PACL).

En l'avaluació del seu capital intern en el moment actual, el Grup aplica els procediments següents relacionats amb cada un dels seus riscos:

- Avaluació de les necessitats de capital per risc de crèdit: per avaluar les necessitats de capital per risc de crèdit s'ha aplicat el mètode estàndard establert en la normativa de solvència. Els requeriments de recursos propis mínims associats a aquest risc ascendeixen, en data 31 de desembre de 2019, a 112.073 milers d'euros (vegeu el detall corresponent a l'apartat 7.1 anterior).
- Avaluació de les necessitats de capital per risc de concentració de crèdit: per avaluar les necessitats de capital per risc de concentració de crèdit s'ha aplicat l'opció simplificada, calculant per a això els índexs de concentració sectorial i individual segons allò que estableix la Guia PACL. En data 31 de desembre de 2019, els requeriments de recursos propis mínims per risc de concentració de crèdit del Grup són nuls.
- Avaluació de les necessitats de capital per risc d'ajust de valoració del crèdit: per avaluar les necessitats de capital per risc d'ajust de valoració del crèdit s'ha aplicat el mètode estàndard establert en la normativa de solvència. En data 31 de desembre de 2019, els requeriments de recursos propis mínims associats a aquest risc ascendeixen a 1 milers d'euros (vegeu el detall corresponent a l'apartat 7.5 anterior).

- **Avaluació de les necessitats de capital per risc de mercat:** per avaluar les necessitats de capital per risc de mercat s'ha utilitzat el mètode estàndard establert en la normativa de solvència. En data 31 de desembre de 2019, els requeriments de recursos propis mínims per risc de mercat ascendeixen a 2.881 milers d'euros, tal com s'indica en els apartats 7.2 i 7.3 anteriors.
- **Avaluació de les necessitats de capital per risc operacional:** per avaluar les necessitats de capital derivades d'aquest risc s'ha aplicat el mètode de l'indicador bàsic establert en la normativa de solvència. En data 31 de desembre de 2019, els requeriments de recursos propis mínims per risc operacional del Grup són d'11.511 milers d'euros, tal com s'indica en l'apartat 7.4 anterior.
- **Avaluació de les necessitats de capital per risc de tipus d'interès estructural de balanç:** per avaluar les necessitats de capital associades a aquest risc s'ha aplicat l'opció simplificada, segons es defineix a la Guia PACL. D'acord amb l'esmentat càlcul, en data 31 de desembre de 2019, no escau realitzar cap assignació addicional de capital per a aquest risc.

El capital total necessari del Grup s'ha estimat mitjançant l'agregació de les necessitats de capital associades a cada un dels riscos indicats.

Per dur a terme una adequada planificació de les necessitats de capital futures del Grup, s'han realitzat les projeccions corresponents de beneficis i de la seva assignació a reserves, així com de consums de capital derivats dels creixements de l'activitat estimats.

A més, per completar la planificació de solvència introduïda en el paràgraf anterior, el Grup realitza projeccions tant de recursos propis com de necessitats de capital en diversos escenaris adversos, que s'han definit segons les exigències de tensió establertes a la Guia PACL. Els resultats dels exercicis d'estrès realitzats posen de manifest la solidesa del Grup en situacions de tensió, mantenint, en tot moment, unes ràtios de capital que compleixen amb els requisits de Basilea III.

7.7. Procediments aplicats per a l'avaluació de la suficiència del capital intern

El procés d'autoavaluació de la liquiditat analitza els riscos de liquiditat i finançament per tal de mantenir uns nivells de liquiditat adequats a la naturalesa, dimensió i complexitat de les activitats que desenvolupa el Grup, tant en el moment actual com en el futur, d'acord amb la Guia PACL.

El Grup inclou indicadors de liquiditat en el Marc d'Apetència pel Risc, amb els seus controls respectius i procés d'escalat.

Així mateix, s'ha elaborat un pla de finançament per avaluar les necessitats de finançament d'aquí a tres anys, que conclou que Caixa d'Enginyers disposa d'una posició folgada de liquiditat.

Finalment, es realitzen projeccions en escenaris adversos, segons les exigències de tensió establertes a la Guia PACL, en les quals s'estima l'horitzó de supervivència (període durant el qual es podria fer front als pagaments previstos). Els resultats dels exercicis d'estrès realitzats posen de manifest la solidesa del Grup en situacions de tensió.

8. Principals riscos

8.1. Risc de crèdit

8.1.1. Definició

El **risc de crèdit** correspon a les pèrdues que patiria el Grup en el cas que el deutor no complís amb les seves obligacions contractuals, sigui un soci o altres contraparts. És a dir, és el risc corresponent a l'incompliment de pagament, per part del client, de les seves operacions de crèdit, préstec o aval, pel que fa als productes financers tradicionals, o bé, per part de la contrapart o emissor, d'altres actius financers, com els corresponents a la cartera de renda fixa. És un risc inherent a l'exercici de l'activitat creditícia.

8.1.2. Política creditícia

Caixa d'Enginyers té polítiques, mètodes i procediments per aplicar en la concessió i seguiment de les operacions de risc i el càlcul dels imports necessaris per a la cobertura del risc de crèdit.

Els socis a qui potencialment se'ls pugui concedir crèdit són persones físiques o jurídiques que reuneixen les característiques de solvència econòmica establertes per Caixa d'Enginyers.

En la concessió i seguiment de les operacions, és important fixar l'atenció en els aspectes fonamentals de risc següents:

- La decisió de risc s'ha de basar en la capacitat de devolució.
- La presa de la decisió de risc s'ha de fer de forma conjunta, i això s'instrumenta a través de les facultats de concessió.
- L'anàlisi de la sol·licitud ha de ser capaç de desestimar amb promptitud les operacions poc viables i adquirir un profund coneixement de les operacions a plantejar, orientant correctament aquelles que puguin ser viables.
- La finalitat de les garanties és cobrir les contingències imprevistes. No s'han de prendre decisions de risc simplement a partir de les garanties.
- Com més gran sigui la probabilitat de contingències imprevistes (les operacions a llarg termini, en el finançament de noves activitats i en les inversions en general), més gran serà la necessitat d'aportar garanties addicionals.
- Les inversions han de comptar amb una aportació de recursos propis del sol·licitant. El finançament d'inversions no hauria de significar el 100 % dels recursos destinats. S'evitarà finançar el sòl.
- La informació facilitada s'ha de comprovar i valorar amb actitud crítica.
- El tipus d'operació sol·licitada ha de ser coherent amb la finalitat (terminis, naturalesa, etc.), i la finalitat ha de ser coherent amb la marxa real del negoci i la pràctica del sector.

- La formalització de les operacions s'ha d'ajustar estrictament a allò que s'ha aprovat, sense alterar els termes.
- El seguiment de riscos s'ha d'orientar cap a l'anàlisi del soci, desenvolupant els processos i eines que permetin tenir una visió completa de tot el seu actiu, sense oblidar el passiu, i realitzar el seguiment global de l'acreditat.
- La remuneració obtinguda amb l'operació o el seu marge ha de ser adequada al risc assumit, desenvolupant els processos i eines que permetin avaluar-ho.
- S'evitarà participar en processos de reestructuració o refinançament d'operacions externes a l'Entitat.
- Les operacions han d'evitar l'excés de concentració individual, col·lectiva i sectorial, establint mecanismes o sistemes de límits que preservin la diversificació de la cartera.
- Quan hi hagi algun conflicte d'interès o vinculació entre l'analista de riscos o les persones amb facultats d'aprovació i el deutor, es traslladarà l'anàlisi o la decisió a persones que actuïn amb independència.

8.1.3. Estructura de límits

L'Entitat considera l'establiment d'una estructura de límits com un element essencial en el control de riscos. L'establiment de límits agilita l'activitat creditícia i redueix el risc potencial. L'estructura de límits aplicada en l'activitat creditícia és d'acord amb el marc d'apetència i tolerància pel risc aprovat pel Consell Rector.

Pel que fa als límits per acreditat, l'Entitat estableix límits en la concessió de préstecs, crèdits i avals a partir d'estimacions de la severitat esperada en cas d'incompliment, ja que, en cas d'incompliment, la pèrdua no serà necessàriament el total de l'exposició.

Així mateix, l'estructura de límits incorpora:

- Límit màxim de concentració per soci o grup empresarial.
- Límits a l'exposició agregada en grans operacions.
- Límits a la concentració sectorial.
- Límits per pèrdua esperada.

Les anàlisis de la solvència dels socis i de les operacions de crèdit dels productes financers tradicionals són dutes a terme i autoritzades pel Comitè de Crèdits de Caixa d'Enginyers, tret d'aquelles operacions que, en superar uns límits sobre facultats, requereixin l'autorització específica de la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers. Al seu torn, la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers eleva al Consell Rector, a títol informatiu, tota l'activitat creditícia aprovada per Caixa d'Enginyers.

8.1.4. Mitigació del risc

En funció de la tipologia de l'operació gestionada i les seves característiques, així com de l'anàlisi de la solvència del titular, se sol·licita l'aportació de garanties per assegurar la recuperació del deute, les quals podran ser:

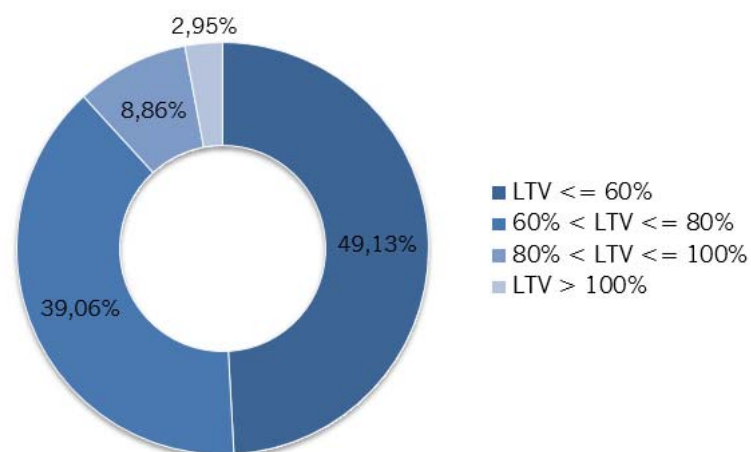
- Garanties personals basades en la solvència del sol·licitant i la seva capacitat de generació d'ingressos econòmics en relació amb el calendari d'amortització de l'operació sol·licitada.
- Avals facilitats per terceres parts, la solvència econòmica de les quals es pugui utilitzar per reforçar la garantia personal del sol·licitant.
- Garanties reals sobre béns de qualsevol tipus de propietat del sol·licitant. Per concedir operacions amb aquestes garanties, prèviament serà requisit imprescindible la realització de verificacions sobre la titularitat real i valor econòmic dels béns aportats com a garantia. S'aplica un adequat i independent procés de valoració de les garanties immobiliàries, amb l'objectiu de verificar que no hi hagi defectes, limitacions de domini o qualsevol eventualitat que pogués perjudicar, posteriorment, el desenvolupament de l'operació creditícia.

També es poden fer servir garanties aportades per organismes públics (per exemple, fons estructurals europeus) per al finançament empresarial.

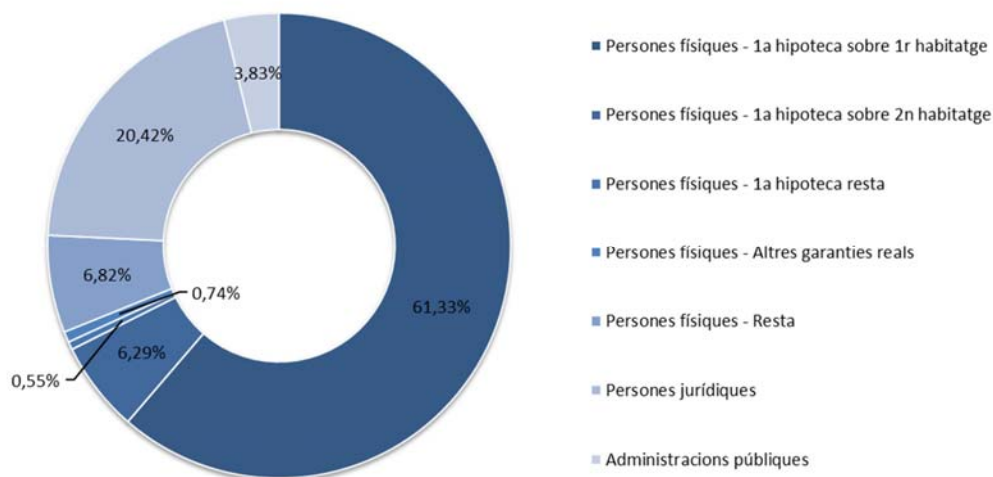
Cal assenyalar la col·lateralització elevada de tota la cartera creditícia del Grup, cosa que contribueix a millorar les seves ràtios de gestió. El percentatge d'operacions amb garantia real representa un 76,24 % del crèdit a la clientela total al tancament de l'exercici 2019.

Seguint la línia de diversificació i col·lateralització en la concessió de préstecs amb garantia hipotecària característica de l'Entitat, cal destacar que, durant l'exercici 2019, s'han concedit 1.063 operacions (962 durant l'exercici 2018) per un import mitjà de 173 milers d'euros (183 milers d'euros el 2018) i amb un *Loan to Value* mitjà del 66,45 % (62,38 % el 2018).

Distribució del *Loan to Value* (LTV)

Distribució del crèdit a la clientela per tipus de garantia i prestatari

8.1.5. Evolució de la morositat

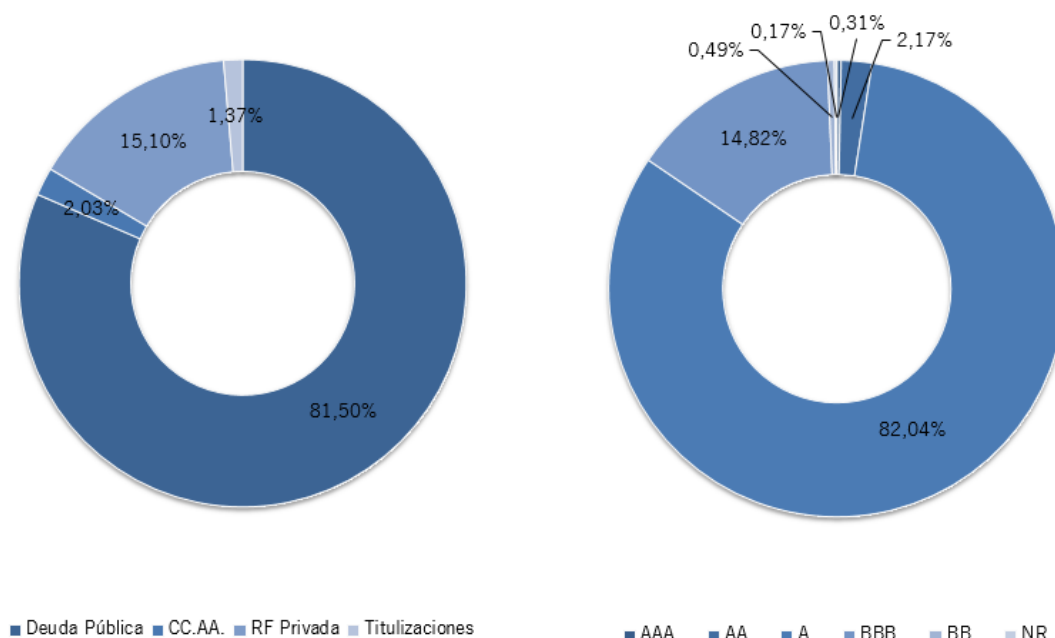
En data 31 de desembre de 2019, la taxa de morositat de Caixa d'Enginyers se situa en el 2,84 %, substancialment per sota del nivell de morositat mantingut pel sector, situat en el 4,90 % al tancament de l'exercici.

8.1.6. Risc de crèdit i contrapart en les inversions financeres

El Grup té una Política d'Inversions Financeres en la qual s'estableix un sistema de límits, d'acord amb el seu perfil de riscos, el compliment del qual, revisat permanentment, permet evitar concentracions de risc de crèdit. La majoria de les inversions en cartera es troba en actius amb bona qualificació creditícia i, sobretot, més de la meitat de les inversions són en deute públic espanyol.

A continuació, es presenta la distribució de la cartera d'inversions financeres del Grup Consolidat a nivell prudencial, excloent-hi la cartera de negociació, en data 31 de desembre de 2019, en funció dels diferents nivells de ràting i de la tipologia de deute.

Distribució de la cartera d'inversions

El risc de crèdit inclou el **risc de contrapart**, que és el risc que les contrapartides incorrin en incompliments amb el Grup abans de la liquidació definitiva de les operacions amb instruments derivats, de les operacions amb compromís de recompra, de les operacions de préstec de valors, de les operacions amb liquidació diferida i de les operacions de finançament de les garanties.

El seguiment i el compliment de l'estructura de límits permeten evitar concentracions de risc que puguin afectar els recursos propis del Grup. El risc de contrapart assumit pel Grup és molt poc significatiu en relació amb el risc de crèdit total.

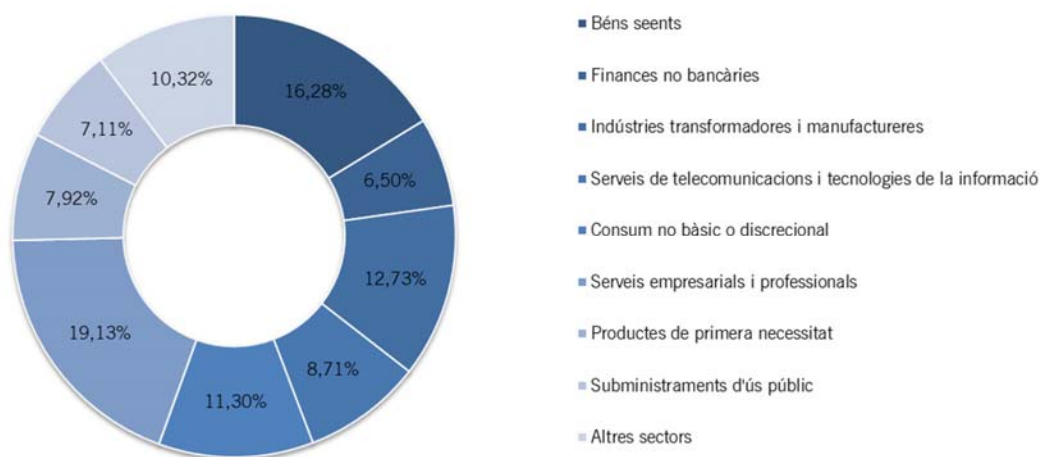
8.1.7. Risc de concentració de crèdit

El risc de concentració de crèdit està associat a la possibilitat que es produeixin pèrdues significatives com a conseqüència de la concentració de risc en un grup reduït d'acreditats, en un conjunt d'acreditats de comportament similar o en actius financers especialment correlacionats.

Amb l'objectiu de limitar la concentració sectorial, Caixa d'Enginyers ha adoptat, d'una banda, una política de concessió de crèdit prudent, fet que dona com a resultat una cartera d'inversió creditícia ben diversificada i, d'altra banda, una política d'inversions financeres a nivell de Grup, en la qual s'estableixen límits prudents al conjunt de les inversions en cada sector econòmic.

La distribució de l'exposició al risc de crèdit presenta un nivell adequat de diversificació sectorial.

Concentració sectorial

Els altres sectors, de manera individual, no arriben al 5 % de l'exposició total.

A més, les polítiques esmentades de concessió de crèdit i d'inversions financeres estableixen uns límits d'import i jerarquia en la presa de decisions de concessió que permeten controlar la concentració individual o de grup empresarial.

Pel que fa a les carteres de renda fixa corporativa del Grup, aquestes es troben ben diversificades, ja que estan distribuïdes en 81 grups emissors qualificats, pràcticament en la seva totalitat, amb ràting igual o superior al grau d'inversió.

8.1.8. Definicions comptables i descripció dels mètodes utilitzats per determinar les correccions per deteriorament

Veure Apartat 2.3 i 2.8 dels comptes anuals consolidats.

8.1.9. Exposició al risc de crèdit

D'acord amb la CRR, en relació amb els requeriments de recursos propis per risc de crèdit, s'entén per exposició al risc de crèdit tota partida d'actiu i tota partida inclosa en els comptes d'ordre del Grup que incorpori risc de crèdit i que no s'hagi deduït de recursos propis. S'hi inclouen, principalment, epígrafs de crèdit a la clientela amb els seus corresponents saldos disponibles, avals i garanties, valors representatius de deute i instruments de capital, caixa i dipòsits en bancs centrals i entitats de crèdit, cessió i adquisició temporal d'actius, derivats financers i l'immobilitzat material.

A continuació, es presenta el saldo d'exposició original i provisions, en data 31 de desembre de 2019, determinades d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR.

Categoria d'exposició	Exposició original*	Provisions	Exposició neta
Administracions centrals i bancs centrals	1.393.398	-	1.393.398
Administracions regionals i autoritats locals	113.380	-	113.380
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	31.327	-	31.327
Bancs multilaterals de desenvolupament	-	-	-
Organitzacions internacionals	-	-	-
Institucions financeres	134.815	-393	134.422
Empreses	256.430	-1.798	254.632
Minoristes	298.012	-3.037	294.975
Exposicions garantides amb immobles	1.366.780	-2.500	1.364.280
Exposicions en situació de mora	52.389	-18.291	34.098
Exposicions d'alt risc	3.291	-889	2.402
Bons garantits	-	-	-
Exposicions en renda variable	8.057	-	8.057
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	9.508	-	9.508
Altres exposicions	103.618	-	103.618
Total risc de crèdit	3.771.005	-26.908	3.744.097

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

En el quadre següent, es detalla el valor mitjà de l'exposició per risc de crèdit durant l'exercici 2019.

Categoria d'exposició	Mitjana de l'exposició original* del període
Administracions centrals i bancs centrals	1.250.743
Administracions regionals i autoritats locals	115.637
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	33.127
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-
Institucions financeres	132.507
Empreses	253.785
Minoristes	294.967
Exposicions garantides amb immobles	1.362.076
Exposicions en situació de mora	49.399
Exposicions d'alt risc	2.829

Categoria d'exposició	Mitjana de l'exposició original* del període
Bons garantits	-
Exposicions en renda variable	8.351
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	5.318
Altres exposicions	101.302
Total risc de crèdit	3.610.041

En milers d'euros

* Exposició mitjana bruta d'ajustos de valor

8.1.10. Distribució geogràfica i per contrapart de les exposicions

A continuació, es presenta el detall, en data 31 de desembre de 2019, de les exposicions al risc de crèdit del Grup Consolidable, a les quals s'ha aplicat el mètode estàndard establert en la CRR per estimar els requeriments de recursos propis per risc de crèdit i dilució, desglossades per àrees geogràfiques.

Àrea geogràfica	Exposició original*
Espanya	3.473.427
Resta de països de la Unió Europea	226.608
Resta d'Europa	16.502
Estats Units	42.162
Resta d'Amèrica	8.426
Resta del món	3.880
Total risc de crèdit	3.771.005

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

Per la seva banda, a continuació es presenta la distribució per tipus de contrapart, en data 31 de desembre de 2019.

Categoria d'exposició	Exposició original*
Administracions centrals i bancs centrals	1.393.398
Administracions regionals i autoritats locals	113.380
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	31.327
Bancs multilaterals de desenvolupament	-
Organitzacions internacionals	-
Institucions financeres	134.815
Empreses	256.430
Minoristes. De les quals:	
- Persones físiques	236.890

Categoria d'exposició	Exposició original*
- Petites i mitjanes empreses	61.122
Exposicions garantides per béns immobles. De les quals:	
- Persones físiques	1.269.018
- Empreses i pimes	97.762
Exposicions en situació de mora	52.389
Exposicions d'alt risc	3.291
Bons garantits	-
Exposicions en renda variable	9.508
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	8.057
Altres exposicions	103.618
Total risc de crèdit	3.771.005

En milers d'euros

* Exposició bruta d'ajustos de valor

8.1.11. Venciment residual de les exposicions

A continuació, es presenta la distribució per termini de venciment residual, en data 31 de desembre de 2019, de les exposicions al risc de crèdit del Grup Consolidable, determinat d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR.

Categoria d'exposició	Termini de venciment residual en data 31 de desembre de 2019						
	A la vista	Fins a 3 mesos	Entre 3 mesos i 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Sense venciment	Total
Administracions centrals i bancs centrals	410.729	28.036	117.888	486.065	347.544	3.136	1.393.398
Administracions regionals i autoritats locals	2.600	21.473	16.613	34.048	35.604	3.042	113.380
Entitats del sector públic i altres institucions públiques	2.375	16	5.639	22.312	-	985	31.327
Bancs multilaterals de desenvolupament	-	-	-	-	-	-	-
Organitzacions internacionals	-	-	-	-	-	-	-
Institucions financeres	5.709	11.724	3.004	58.145	-	56.233	134.815
Empreses	688	10.372	15.348	161.818	66.517	1.687	256.430
Minoristes	6.130	50.779	23.367	53.076	63.513	101.147	298.012
Exposicions garantides amb immobles	42.842	187	1.007	24.103	1.298.641	-	1.366.780
Exposicions en situació de mora	-	4	-	-	-	52.385	52.389
Exposicions d'alt risc	-	-	-	-	1.953	1.338	3.291
Bons garantits	-	-	-	-	-	-	-
Exposicions en renda variable	-	-	-	-	-	9.508	9.508

Categoria d'exposició	Termini de venciment residual en data 31 de desembre de 2019						
	A la vista	Fins a 3 mesos	Entre 3 mesos i 1 any	Entre 1 i 5 anys	Més de 5 anys	Sense venciment	Total
Exposicions davant d'institucions d'inversió col·lectiva	-	-	-	-	-	8.057	8.057
Altres exposicions	9.944	-	-	-	-	93.674	103.618
Total risc de crèdit	481.017	122.591	182.866	839.567	1.813.772	331.192	3.771.005

En milers d'euros

Exposició bruta d'ajustos de valor

8.1.12. Distribució geogràfica i per contraparts de les posicions deteriorades

8.1.12.1. Exposicions deteriorades per contrapart

A continuació, es presenta el valor de les exposicions deteriorades i de les exposicions que es troben en situació de mora, en data 31 de desembre de 2019, desglossades per tipus de contrapart i determinades d'acord amb el mètode estàndard establert en la CRR, juntament amb l'import de les pèrdues per deteriorament i de les provisions per a riscos i compromisos contingents constituïdes sobre aquestes exposicions en la mateixa data.

Categoria d'exposició	Exposicions en situació de mora	Correcció de valor per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents
Empreses	2.341	987
Minoristes	10.182	5.904
Exposicions garantides per béns immobles	41.207	12.232
Total	53.730	19.123

En milers d'euros

8.1.12.2. Exposicions deteriorades per àrea geogràfica

Per la seva banda, a continuació es presenta el valor de les exposicions deteriorades i de les exposicions que es troben en situació de mora, en data 31 de desembre de 2019, desglossades per àrees geogràfiques, juntament amb l'import de les pèrdues per deteriorament i de les provisions per a riscos i compromisos contingents constituïdes sobre aquestes exposicions en la mateixa data.

Àrea geogràfica	Exposicions en situació de mora	Correcció de valor per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents
Espanya	53.720	19.114
Resta d'Europa	3	3
Resta del món	7	6
Total	53.730	19.123

En milers d'euros

8.1.13. Variacions produïdes durant l'exercici 2019 en les pèrdues per deteriorament i provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit

Les variacions que s'han produït durant l'exercici 2019 en les pèrdues per deteriorament per risc de crèdit comptabilitzades pel Grup Caixa d'Enginyers i en les provisions per a riscos i compromisos contingents per risc de crèdit s'ajusten a allò que disposa l'annex IX de la Circular 4/2017.

A més, es presenta el detall de les variacions produïdes durant l'exercici 2019 en les correccions de valor per deteriorament d'actius i en les provisions per a riscos i compromisos contingents per raó de risc de crèdit.

Concepte	Correcció de valor per deteriorament d'actius financers	Provisions per a riscos i compromisos contingents	Total
Saldo a l'inici de l'exercici 2019	28.671	872	29.543
Dotacions netes amb càrrec a resultats	9.326	957	10.283
Recuperació d'importats dotats en exercicis anteriors	-8.720	-516	-9.236
Utilitzacions	-3.398	-	-3.398
Saldo al tancament de l'exercici 2019	25.879	1.313	27.192

En milers d'euros

Finalment, es detalla la informació relativa als actius financers donats de baixa del balanç de situació pel seu deteriorament.

Saldo d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació a l'inici de l'exercici	22.933
Addicions	3.867
Càrrec a correccions de valor per deteriorament d'actius	3.398
Càrrec directe en el compte de pèrdues i guanys	373
Productes vençuts i no cobrats	96
Recuperacions/Baixes	-3.451
Per cobrament en efectiu	-874
Per cobrament en efectiu de productes vençuts i no cobrats	-124
Per condonació	-1.122
Per adjudicació d'actiu material	-255
Per altres conceptes	-1.076
Saldo d'actius financers per als quals es considera remota la seva recuperació al final de l'exercici	23.349

En milers d'euros

8.1.14. Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable

Es considera risc de crèdit de contrapart al risc de crèdit en el qual incorre el Grup Consolidable en les operacions que realitza amb instruments financers derivats, en les operacions amb compromisos de recompra, de préstecs de valors o matèries primeres, en les operacions de liquidació diferida i en les operacions de finançament de garanties.

Cal destacar que el risc de contrapart assumit pel Grup és poc significatiu en relació amb el risc de crèdit total.

A continuació, es presenta el detall de l'exposició creditícia del Grup Consolidable al risc de contrapart, en data 31 de desembre de 2019, estimada com l'import de l'exposició creditícia del Grup Consolidable pels instruments financers enumerats en el paràgraf anterior, neta de l'efecte dels corresponents acords de compensació contractual i de les garanties rebudes de les contraparts de les operacions.

Informació sobre el risc de crèdit de contrapart del Grup Consolidable	
Valor raonable positiu dels contractes	-
Exposició creditícia després de la compensació	422
Menys: Efecte de les garanties rebudes	-
Exposició creditícia en derivats després de la compensació i de les garanties	422

En milers d'euros

El valor de l'exposició al risc de crèdit de contrapart s'ha calculat, d'acord amb allò que estableix l'article 274 de la CRR, aplicant el mètode de valoració a preus de mercat.

En l'actual context de mercat, els derivats es contracten sota diferents contractes marc, sent els més generalitzats els desenvolupats per la International Swaps and Derivatives Association (ISDA) i, per al mercat espanyol, pel Contracte Marc d'Operacions Financeres (CMOF). Gran part de les operacions de derivats en cartera han estat tancades sota aquests contractes marc. A més, és pràctica habitual en les noves operacions incloure annexos d'acord de col·lateral denominats Credit Support Annex (CSA), la qual cosa limita, d'aquesta forma, l'exposició davant d'una eventual fallida de la contrapartida.

8.1.15. Operacions amb derivats de crèdit

En data 31 de desembre de 2019, el Grup Consolidable no té contractades operacions de derivats de crèdit.

8.1.16. Mètode estàndard

8.1.16.1. Identificació de les agències de qualificació externa utilitzades

En data 31 de desembre de 2019, el Grup Consolidable utilitza qualificacions de les agències de qualificació externa (ECAI) elegibles, concretament Standard & Poor's, Moody's Investors Service i Fitch Ratings, i no s'hi han produït canvis durant l'exercici.

Les exposicions per a les quals s'utilitzen les qualificacions de cada ECAI són les corresponents a la cartera majorista.

En els casos en què per a una contrapart hi hagi qualificacions de diferents ECAI, el Grup segueix el procediment establert en l'article 138 de la CRR, en el qual es detalla l'ordre de prelación que s'ha d'utilitzar en l'assignació de qualificacions.

D'una banda, quan es disposi de dues avaluacions creditícies d'ECAI designades que corresponguin a dues ponderacions diferents, s'aplicarà la ponderació de risc més elevada a l'exposició. En canvi, quan hi hagi més de dues qualificacions creditícies per a una mateixa exposició, s'utilitzaran les dues qualificacions que produeixin les ponderacions de risc més baixes. Si les dues ponderacions coincideixen, s'hi aplicarà aquesta ponderació; si no coincideixen, s'hi aplicarà la més alta de les dues.

8.1.16.2. Descripció del procés d'assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables

En data 31 de desembre de 2019, el Grup Consolidable no ha realitzat assignació de qualificacions creditícies d'emissions públiques de valors a actius comparables.

8.1.16.3. Efecte en les exposicions al risc de l'aplicació de tècniques de reducció del risc

En el càlcul del capital necessari per risc de crèdit, en data 31 de desembre de 2019, el Grup Consolidable ha aplicat únicament tècniques de reducció del risc en el cas d'exposicions que comptin amb garanties dineràries o pignoratives sobre valors de deute públic espanyol i de comunitats autònomes. L'impacte d'aquestes tècniques de reducció del risc no és significatiu, ja que s'ha aplicat una reducció en l'exposició de 10.187 milers d'euros, sobre una base d'exposició al risc de crèdit (net d'ajustos de valor i provisions i excloent-hi l'exposició en titulitzacions inversores) de 3.727.550 milers d'euros.

8.1.17. Operacions de titulització

L'Entitat realitza operacions de titulització d'actius, bàsicament, com un mecanisme d'obtenció de liquiditat a curt termini mitjançant la mobilització de part de la seva cartera d'inversió creditícia i que permet homogeneïtzar actius heterogenis de la seva cartera a l'efecte de realitzar-ne una gestió més eficient davant de tercers o davant del mercat, sigui mitjançant la seva venda directa o mitjançant la seva cessió temporal o utilització com a col·lateral.

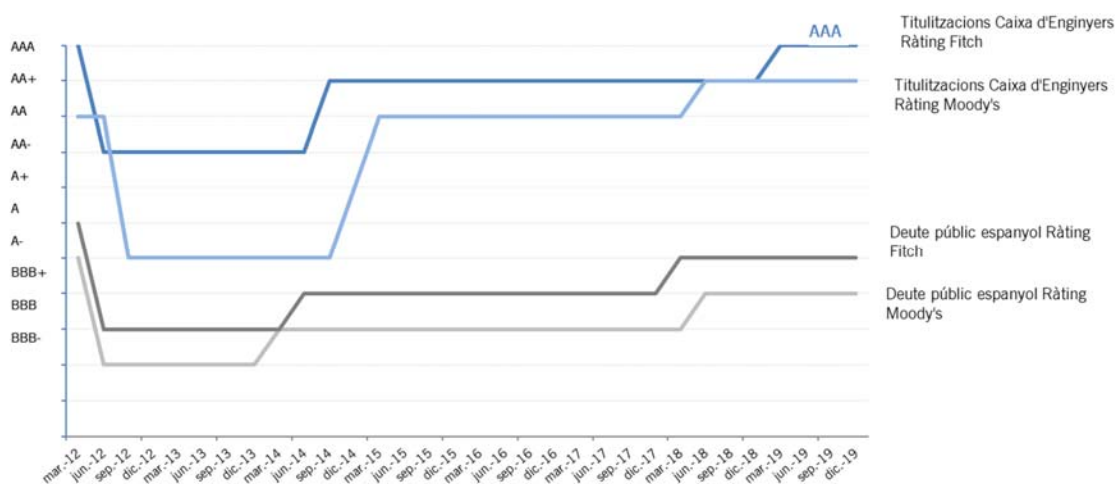
L'Entitat ha participat en el passat en la creació de cinc operacions de titulització multicedents d'actius hipotecaris, de les quals tres segueixen vives el 31 de desembre de 2019. Amb caràcter general, l'Entitat presta, a aquestes operacions, cobertura d'una part del risc de crèdit associat a les emissions realitzades pels fons de titulització d'actius mitjançant l'adquisició de determinats trams subordinats de les esmentades emissions ("trams de primeres pèrdues"), emesos pels fons de titulització.

A aquests cinc programes de titulització hipotecària multicedents, l'Entitat hi va aportar, en el seu conjunt, préstecs hipotecaris per un import inicial de 341 milions d'euros. L'import pendent d'amortització d'aquests préstecs per a les tres titulitzacions vives, en data 31 de desembre de 2019, és de 26.541 milers d'euros.

A més, l'Entitat va realitzar, com a cedent única, dos programes de titulització d'actius hipotecaris, el fons Caixa Enginyers TDA 1, Fons de Titulització d'Actius, i el fons Caixa Enginyers AyT 2, Fons de Titulització d'Actius, durant els exercicis 2009 i 2012, respectivament. L'import inicial dels préstecs hipotecaris titulitzats en el conjunt de les dues emissions esmentades va ascendir a 720 milions d'euros. L'import pendent d'amortització dels esmentats préstecs, en data 31 de desembre de 2019, és de 363.970 milers d'euros.

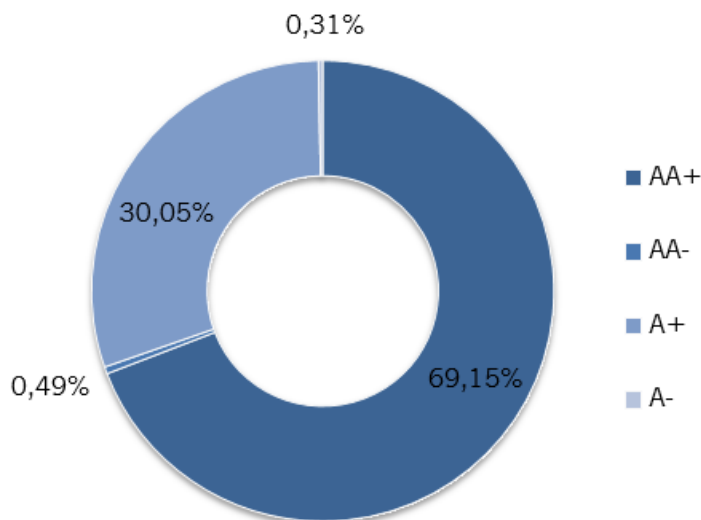
A continuació, es mostra l'evolució dels ràntings que corresponen al tram sènior de la titulització del Caixa Enginyers AyT2.

Evolució del ràting de les titulitzacions de Caixa d'Enginyers

A continuació, es mostra la distribució per ràting, en data 31 de desembre de 2019, dels bons emesos pels esmentats programes de titulització que l'Entitat manté en cartera, als quals s'ha aplicat la metodologia d'assignació de ràting definida en la CRR quan hi ha més d'un ràting, sent la qualificació més baixa per a les titulitzacions pel fet de disposar d'una o de dues avaluacions creditícies de diferents agències de ràting.

Distribució per ràting dels programes de titulització

La gestió d'aquests fons de titulització és duta a terme per Titulització d'Actius, SGFT, SA, i per Haya Titulització SGFT, SAU. L'Entitat manté la gestió de les operacions titulitzades després de la seva transferència als fons de titulització corresponents.

Totes les operacions de titulització realitzades pel Grup Caixa d'Enginyers es consideren operacions de titulització tradicionals, i no s'han realitzat operacions de titulització sintètica.

El Grup Caixa d'Enginyers calcula els seus requeriments de recursos propis acompanyant-se a l'opció d'incloure únicament les exposicions titulitzades en el càlcul de les exposicions ponderades per risc, com si no s'hagués titulitzat, segons allò que disposa el segon paràgraf de l'apartat 2 de l'article 245 de la CRR.

A continuació, es presenta un detall de les posicions mantingudes en operacions de titulització inversores, en data 31 de desembre de 2019, a les quals aplica, a l'efecte del càlcul dels seus requeriments de recursos propis per risc de crèdit, el tractament que disposa l'article 405 de la CRR.

Classificació		Import de l'exposició
Entitat originadora: exposicions totals		-
Entitat inversora: exposicions totals		16.548
Desglossament de les posicions vives per nivell de qualitat creditícia a l'inici	Nivell de qualitat creditícia 1	16.548
	Nivell de qualitat creditícia 2	-
	Nivell de qualitat creditícia 3	-
	Nivell de qualitat creditícia 4	-
	Resta de nivells i sense qualificar	-

En milers d'euros

8.2. Risc de mercat

El risc de mercat és el risc associat a la possibilitat de tenir pèrdues en les posicions de la cartera de negociació motivades per moviments adversos en les variables de mercat.

Per a la gestió del risc de mercat, a més de les mesures de durada, convexitat i sensibilitat, s'aplica diàriament una triple estructura de límits. En primer lloc, es calculen diferents escenaris que permeten estimar les pèrdues que tindria la cartera de negociació en situacions de tensió greu del sistema financer. En segon terme, s'obté el Valor en Risc (VaR) a un dia de la cartera mitjançant simulacions de Montecarlo, fent servir un interval de confiança del 99 %. Finalment, es determina diàriament el consum de capital per risc de mercat de la cartera de negociació i es comprova, com en la resta de casos, que compleix el límit corresponent establert pel Consell Rector. Així mateix, s'inclou la cartera de negociació en el control dels límits per risc de contrapartida vàlids per a les inversions financeres del Grup.

Complementàriament a la mesura del VaR, es calcula el VaR Condicional (o TailVaR), estadístic que mesura la pèrdua mitjana que es produiria en els casos en què se superés el nivell de VaR, i el Component VaR, que mesura la contribució d'una subcartera al VaR total de la cartera.

Tipus d'actiu	Cartera de negociació		
	VaR	VaR Condicional	Component VaR
Total	91	111	
Renda fixa	200	258	45
Renda variable	56	69	46
Fons d'inversió	-	-	
Suma de VaR i VaR Condicional	256	327	
Efecte de diversificació	165	216	

VaR calculat amb un interval de confiança del 99 % i un horitzó temporal d'un dia.

En data 31 de desembre de 2019, el Grup Consolidable, tal com s'indica en els apartats 7.2 i 7.3 anteriors, està subjecte a requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació per un import de 2.881 milers d'euros.

Cal indicar que, a l'efecte del càlcul dels requeriments de recursos propis associats a la cartera de negociació, el Grup Consolidable considera com a recursos propis aquelles posicions en instruments financers i matèries primeres que es mantenen amb la intenció de negociar o que serveixen de cobertura als elements de l'esmentada cartera.

A continuació, es presenta el detall dels requeriments per risc de mercat calculat aplicant una ràtio de capital total de 10,5 %.

Tipus de risc	Import dels requeriments de recursos propis
Risc de posició en la cartera de renda fixa	1.867
Risc de posició en accions i participacions	301
Risc de posició en matèries primeres	-
Risc de liquidació	-
Risc de tipus de canvi	713
Import en data 31 de desembre de 2019	2.881

En milers d'euros

8.3. Risc operacional

El risc operacional es defineix com tots els esdeveniments que puguin generar pèrdues a conseqüència de processos interns inadequats, errors humans, funcionament incorrecte dels sistemes d'informació o esdeveniments externs. Aquest risc és inherent a l'operativa diària de tota entitat, per la qual cosa el seu control ha de ser objecte de consideració en tots els àmbits.

Aquesta definició inclou el risc legal, però exclou el risc estratègic i el risc d'imatge o reputacional.

El risc legal inclou, entre d'altres, la possibilitat de ser sancionat, multat o obligat a pagar danys punitius com a resultat d'accions del supervisor o d'acords privats entre les parts.

El model organitzatiu adoptat pel Grup Caixa d'Enginyers es basa en tres pilars o nivells de responsabilitat independents:

- Funcions de Negoci i Suport: són responsables d'identificar, avaluar, gestionar, controlar i informar els riscos operacionals de la seva activitat.
- Funció de Risc Operacional: és l'encarregada de definir la metodologia i les solucions per a la correcta identificació, mesurament, control i gestió del risc operacional del Grup i, a més, de controlar el seu correcte desplegament.

- Funció d'Auditoria Interna: en relació amb el risc operacional, és l'àrea responsable de revisar el compliment del model d'identificació, mesurament, control i gestió del risc operacional establert.

La Funció de Risc Operacional analitza, informa i assessora les Funcions de Negoci i Suport sobre la millor manera d'avaluar el risc operacional.

La gestió diària del risc operacional recau en les diferents àrees i departaments de l'Entitat, que mantenen línies de comunicació amb la Funció de Risc Operacional. Aquesta treballa amb les àrees i departaments en l'obtenció d'informació i implantació d'accions, si escau, per a la gestió del risc. Per a una interacció correcta entre la Funció de Risc Operacional i les esmentades àrees i funcions, s'ha definit el rol d'Expert de Procés en aquestes àrees i departaments.

A més, cal destacar que l'Entitat té contractada una pòlissa d'assegurança integral bancària que dona cobertura, essencialment, a les pèrdues que es poguessin produir com a resultat d'esdeveniments relacionats amb riscos operacionals (fraud informàtic, infidelitat d'empleats, etc.).

La metodologia aplicada pel Grup Consolidable per al càlcul de requeriments de recursos propis per risc operacional, tal com s'indica en l'apartat 7.4 anterior, és la corresponent al mètode de l'indicador bàsic descrit a l'article 315 de la CRR, és a dir, s'ha aplicat un coeficient de ponderació del 15 % a la mitjana del producte dels ingressos rellevants del compte de pèrdues i guanys dels tres últims exercicis financers complets, quan siguin positius, i ha donat com a resultat uns requeriments de recursos propis per risc operacional, calculat aplicant una ràtio de capital total de 10,5 %, d'11.511 milers d'euros.

8.4. Risc de tipus d'interès

El risc de tipus d'interès estructural és la possibilitat de tenir pèrdues per l'impacte potencial de canvis en els tipus d'interès sobre els beneficis de l'Entitat o sobre el valor net dels seus actius. El risc de tipus d'interès s'exclou de la cartera de negociació.

Caixa d'Enginyers disposa de l'eina de gestió d'actius i passius Focus d'ALM, implantada durant l'exercici 2014, per a l'avaluació de la seva exposició al risc de tipus d'interès, que permet analitzar, estàticament, els *gaps* de venciment o repreciaió entre actius i passius, la sensibilitat o el valor econòmic i, dinàmicament, la simulació del marge financer i el valor econòmic futur, així com les seves sensibilitats a variacions de tipus d'interès.

Per realitzar la distribució per venciment o repreciaió, els actius i passius del balanç es distribueixen per intervals en funció del seu venciment o termini de repreciaió. En el cas dels actius i passius amb tipus d'interès flotant, d'acord amb la pràctica habitual en la gestió de riscos, s'assignen els principals, juntament amb els fluxos d'interès que corresponguin, a la banda temporal en què tingui lloc la pròxima revisió del tipus d'interès, i, després de l'esmentada data, s'informen exclusivament els fluxos d'interès lligats a l'*spread*, d'acord amb el calendari d'amortització de l'operació.

Cal indicar que no es fan mesuraments separats del risc de tipus d'interès per a les posicions mantingudes en cada divisa, ja que les posicions mantingudes en divises diferents a l'euro no són significatives.

El mesurament i l'anàlisi d'aquest risc per part de l'Entitat avaluen, entre d'altres, els aspectes següents:

- Les previsions econòmiques nacionals i internacionals.
- Les previsions de tipus d'interès i diferencials.
- Les desigualtats en l'estructura del balanç.
- L'evolució dels actius i els passius sensibles.
- L'evolució del marge d'interessos de l'Entitat.
- La sensibilitat del valor econòmic del balanç al risc estructural de tipus d'interès.
- La sensibilitat del marge d'interès, d'aquí a un i dos anys vista, al risc estructural de tipus d'interès.

A partir de les anàlisis anteriors, el Grup Caixa d'Enginyers adopta les mesures necessàries que garanteixin una gestió òptima de l'esmentat risc.

En data 31 de desembre de 2019, la sensibilitat del valor econòmic de l'Entitat a un moviment paral·lel de la corba de tipus d'interès de +200 punts bàsics⁴ se situa en un -1,67 %. La simulació del marge financer a un any, tenint en compte el manteniment de l'estructura de balanç, mostra una sensibilitat a moviments paral·lels de les corbes de tipus d'interès de -200 punts bàsics⁴ del -9,6 %.

A més, l'EBA estableix sis escenaris de gestió per mesurar la sensibilitat del valor econòmic. En l'escenari més advers per al balanç de Caixa d'Enginyers, la sensibilitat del valor econòmic se situa en el 4,2 %, molt per sota del llindar informatiu definit per l'EBA, que se situa a partir del 15 % en sensibilitat.

Les xifres assenyalades posen de manifest que un potencial moviment advers en les corbes de tipus d'interès suposaria un impacte reduït per al valor econòmic i un altre de més significatiu per al marge financer de l'Entitat i, per extensió, del Grup. La raó de la sensibilitat és compartida amb la resta del sector financer després d'anys de política monetària expansiva que han portat pràcticament a la no remuneració dels dipòsits, per la qual cosa l'efecte de les baixades de tipus d'interès en l'actiu sensible no pot ser compensat pel passiu sensible. Si bé, en termes econòmics, els efectes dels escenaris adversos són reduïts, les diferents carteres comptables en què s'ubiquen els actius i passius impliquen que l'efecte en el capital i en els resultats del moviment de tipus d'interès pugui ser rellevant a curt termini. L'impacte es diluiria a mitjà termini per anar vencent les emissions en cartera.

⁴ Tal com s'estableix en les Aplicacions Tècniques de l'estat RP51, s'estableix un sòl en la corba desplaçada en l'escenari de baixada de tipus de -100 punts bàsics (p.b.) per als venciments immediats, sòl que augmenta en 5 punts bàsics per any fins a arribar a un 0 % per a venciments a 20 anys o superiors. Aquest sòl és un sòl absolut, que s'aplica a la corba de tipus resultant després del desplaçament. En cas que els tipus observats en l'escenari base siguin inferiors als esmentats tipus mínims, s'aplicarà el tipus d'interès observat més baix, encara que sigui inferior al sòl absolut.

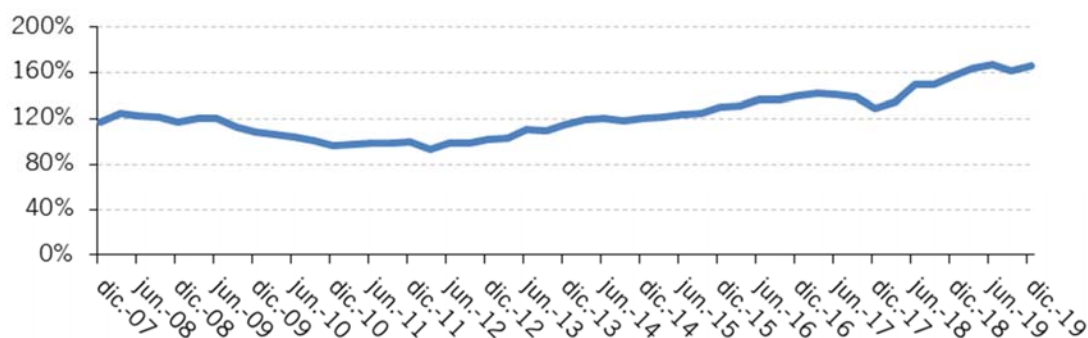
8.5. Risc de liquiditat

Per risc de liquiditat s'entén la possible pèrdua en una situació en què sigui impossible aconseguir, a preus raonables, fons per fer front puntualment a les obligacions de pagament, tant pel reintegrament de recursos o utilització de disponibles en operacions de crèdit per part de clients com per la liquidació d'operacions de mercat.

L'objectiu de les polítiques de gestió de la liquiditat del Grup és assegurar els fons requerits per cobrir les necessitats del negoci, diversificant les fonts de finançament i minimitzant el seu cost. El Grup, a través de l'entitat matriu, supervisa la seva posició de liquiditat i les seves estratègies de finançament de forma continuada. A més, disposa de la projecció de les ràtios de liquiditat en diferents escenaris, del test d'estrès dels coixins de liquiditat i d'un pla de contingències de liquiditat que permet gestionar els possibles esdeveniments inesperats, per condicions econòmiques o de mercat, o altres situacions fora del control directe de Caixa d'Enginyers que podrien provocar dificultats de liquiditat a curt o a llarg termini.

Cal destacar la ràtio favorable de liquiditat estructural (definida com el quocient entre els dipòsits i el crèdit de la clientela) mantinguda històricament pel Grup Caixa d'Enginyers que, en data 31 de desembre de 2019, se situa en el 166,66 %.

Evolució de la ràtio de liquiditat estructural

La situació folgada de liquiditat mantinguda pel Grup Caixa d'Enginyers, a més de formar part de l'estratègia de negoci del Grup, és a causa del perfil de socis amb qui treballa i la seva elevada fidelitat amb l'Entitat a conseqüència del model societari, ja que també en són els propietaris.

A més, l'estructura del balanç de Caixa d'Enginyers li ha permès generar coixins de liquiditat considerables per afrontar possibles contingències no previsibles.

8.5.1. LCR i NSFR

Caixa d'Enginyers realitza el seguiment de la ràtio de cobertura de liquiditat i de la ràtio de finançament net estable de Caixa d'Enginyers (LCR i NSFR, respectivament, per les seves sigles en anglès), que es comunica al Banc Central Europeu a través del *reporting* dels estats COREP.

L'objectiu de la ràtio LCR és mesurar el grau de cobertura de les necessitats de liquiditat d'una entitat en un període d'estrès de liquiditat de 30 dies mitjançant els seus actius líquids d'alta qualitat. Per a això, la regulació determina quins actius líquids es consideren d'alta qualitat i quins són els percentatges de sortides de passiu en els propers 30 dies.

$$\text{LCR} = \frac{\text{Actius líquids d'alta qualitat (HQLA)}}{\text{Net de cash flows en 30 dies}}$$

on $\text{Net de cash flows en 30 dies} = \text{Sortides} - \text{Entrades}$

Per la seva banda, la ràtio NSFR permet conèixer la capacitat de resistència en un any mesurant la proporció dels fons de finançament estable sobre els actius que requereixen finançament, perseguint l'estabilitat a llarg termini en el finançament mitjançant un millor *matching* en els venciments entre actiu i passiu. L'objectiu de Basilea III era introduir el límit d'NSFR el 2018; no obstant això, a Europa s'introdueix amb els canvis en la regulació de solvència aprovats pel Parlament Europeu el 16 d'abril de 2019.

$$\text{NSFR} = \frac{\text{Nivell disponible de finançament estable}}{\text{Nivell requerit de finançament estable}} \geq 100 \%$$

Ambdues ràtios s'han mantingut en nivells elevats durant l'exercici. Concretament, en data 31 de desembre de 2019, la ràtio LCR se situa en un 382 % (el requeriment regulador és el 100 %) i la ràtio NSFR estimada, en un 165 %.

A continuació, es mostren les dades de la ràtio LCR per a cada trimestre de 2019 calculades com la mitjana simple de les observacions de final de mes al llarg dels dotze mesos anteriors a l'acabament de cada trimestre.

Trimestre que acaba el:	31/3/2019	30/6/2019	30/9/2019	31/12/2019
Nombre de punts de les dades utilitzades en el càlcul de les mitjanes:	12	12	12	12
Coixí de liquiditat	881.061	975.271	1.054.556	1.101.464
Total de sortides d'efectiu netes	331.630	346.773	348.962	337.299
Ràtio de cobertura de liquiditat	264 %	280 %	301 %	327 %

Imports en milers d'euros

8.5.2. Liquiditat disponible

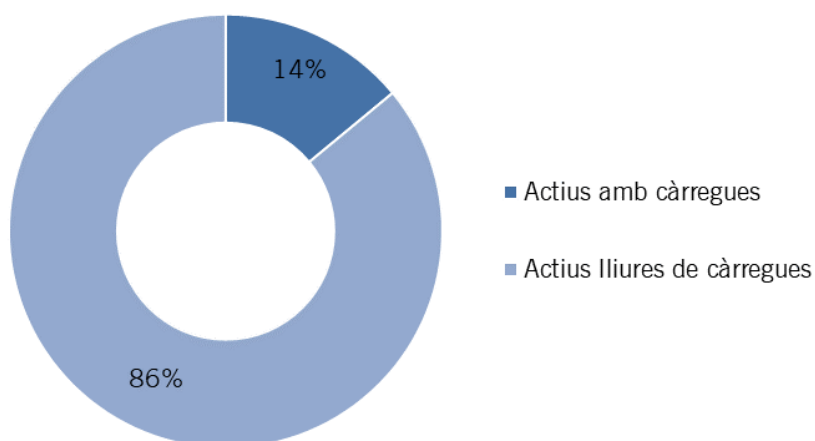
La xifra interna de Tresoreria Disponible Valor Avui, definida com el saldo en compte corrent del Banc d'Espanya, el saldo associat a la possibilitat de venda en simultànies o repo, la part no disposada de la pòlissa al Banc d'Espanya i l'import dels actius cedibles a facilitats diàries del Banc Central Europeu, se situa en aproximadament 1.208 milions d'euros al tancament de l'exercici 2019 i representa el 33,44 % de l'actiu de l'Entitat. Hi ha actius addicionals que permeten obtenir liquiditat amb data valor futura.

El volum elevat de liquiditat disponible posa de manifest la capacitat de l'Entitat per fer front a possibles situacions inesperades d'estrès de liquiditat.

8.5.3. Gravamen sobre actius (*Asset Encumbrance*)

Segons la normativa establerta per l'Autoritat Bancària Europea, es consideren actius compromesos tots aquells que s'hagin aportat com a garantia o col·lateral en operacions per obtenir liquiditat i aquells actius associats a passius per un motiu diferent al del finançament.

Distribució d'actius

Els actius compromesos el 31 de desembre de 2019 s'eleva a 509 milions d'euros, i el 86 % dels esmentats actius estan lliures de càrregues. Els passius financers associats als actius gravats ascendeixen, al tancament de 2019, a 479 milions d'euros.

Actius	Actius amb càrregues	Actius lliures de càrregues
Crèdits i préstecs	148.410	1.666.508
Instruments de capital	-	17.565
Valors representatius de deute	360.833	880.621
Rest a d'actius	-	564.010

Total	509.243	3.128.704
--------------	----------------	------------------

En milers d'euros

Els actius compromesos corresponen a préstecs titulitzats i a valors representatius de deute lliurats en operacions de cessió temporal d'actius, així com als col·laterals pignorats utilitzats en determinades operacions de finançament amb bancs centrals. També s'hi inclouen com actius compromesos tot tipus de col·lateral lliurat per garantir l'operativa de derivats.

No hi ha garanties rebudes compromeses en la data de referència.

8.6. Palanquejament

Basilea III introdueix la ràtio de palanquejament o *leverage ratio* com una mesura complementària a les ràtios de solvència que no es basen en ponderacions de risc i prova de preservar la fortalesa financera de les entitats evitant un endeutament excessiu. El Comitè de Basilea proposa un límit mínim per a aquesta ràtio situat en el 3 %, que s'ha de complir el 2018, i que a la Unió Europea s'aplicarà més endavant, una aplicació que actualment ha estat posposada per facilitar el crèdit davant de la crisi de la COVID-19.

$$\text{Ràtio de palanquejament} = \frac{\text{Recursos propis Tier 1}}{\text{Actius en balanç i altres fora de balanç}} \geq 3 \% \text{ el 2018}$$

A continuació, es mostra el detall dels elements que formen la ràtio de palanquejament del Grup Consolidable al tancament de l'exercici 2019, segons la definició transitòria. En l'esmentada data, la ràtio se situa en un 5,16 %, àmpliament per sobre del mínim que proposa el Comitè de Basilea.

Capital de nivell 1	186.394
Actius en balanç i altres fora de balanç	3.613.355
Operacions de finançament de valors ⁵	-
Excepció en les operacions de finançament de valors ⁶	-
Derivats: valor de reposició de mercat	-
Derivats: addició - mètode de valoració a preus de mercat	421
Altres partides fora de balanç	75.043
Altres actius	3.574.303
Actius deduïts del capital de nivell 1	-36.412

⁵ Exposició segons l'article 429 de la CRR.

⁶ Addició segons l'article 429 ter, apartat 4, i l'article 222 de la CRR.

En milers d'euros

La ràtio de palanquejament es calcula, com a mínim, trimestralment duent a terme una avaluació i seguiment d'aquesta mesura per garantir que el palanquejament es manté lluny dels nivells mínims, sense debilitar la rendibilitat de l'Entitat. De forma periòdica, s'informa de les estimacions i de l'evolució de la ràtio de palanquejament al Consell Rector de l'Entitat, així com a la Direcció General i al Comitè de Gestió Global del Risc.

8.7. Risc reputacional

El Grup Caixa d'Enginyers entén per risc reputacional el perjudici que per al Grup comporta una informació o publicitat negativa en relació amb les seves pràctiques de negoci, sigui certa o no, i que pugui afectar la seva base de clients, els seus costos de litigació o els seus ingressos. Està associat a les repercussions que per al Grup poden suposar el seu descrèdit o la seva desconfiança davant de la seva clientela actual i potencial. El Grup disposa de polítiques per a la gestió del risc reputacional, entre les quals figuren la Política de *Product Governance*, la Política de Prevenció de Blanqueig de Capitals i les polítiques en l'àmbit MiFID i de protecció a l'inversor.

8.8. Participacions i instruments de capital

8.8.1. Criteris de classificació, valoració i comptabilització

A les Notes 2.1 i 2.2 dels comptes anuals consolidats, s'hi inclou una descripció de les carteres en què es classifiquen les participacions i els instruments de capital propietat del Grup Caixa d'Enginyers, juntament amb els criteris comptables de registre i valoració que se'ls hi apliquen. A aquestes notes també s'indiquen els models i assumpcions aplicats per a la determinació del valor dels instruments inclosos en cada cartera.

El Grup Caixa d'Enginyers té participacions i instruments de capital amb diferents objectius. En aquest sentit, té participacions en entitats en les quals intervé, més o menys intensament, en la seva gestió i processos de presa de decisions, amb les quals persegueix la consecució d'objectius que s'integren en l'estratègia i els objectius del Grup Caixa d'Enginyers en el seu conjunt i/o que suposen una part molt significativa o rellevant de l'activitat, de la gestió de riscos o dels resultats del Grup Caixa d'Enginyers i/o en les quals hi ha una intenció de mantenir una relació de permanència en el seu accionariat ("participacions estratègiques"). Així mateix, també té participacions en altres entitats amb objectius diferents, bàsicament consistents a maximitzar els resultats que s'obtinguin a través de la gestió de les posicions en les esmentades entitats, de manera coordinada amb els objectius i les estratègies de gestió de riscos del Grup Caixa d'Enginyers ("carteres mantingudes amb ànim de venda").

Amb caràcter general, les participacions i els instruments de capital propietat del Grup Caixa d'Enginyers que es tenen amb finalitats estratègiques es troben classificats comptablement en l'epígraf "Entitats del Grup" o "Entitats associades" del balanç públic, mentre que aquelles participacions que es tenen amb ànim de venda i que no formen part de la cartera de negociació es troben classificades en la cartera d'actius financers disponibles per a la venda, concretament en l'epígraf "Instruments de capital" del balanç públic.

8.8.2. Informació quantitativa

A les Notes 1, 2 i 8 dels comptes anuals consolidats, s'hi inclou tota la informació econòmica relativa a les participacions i als instruments de capital propietat del Grup Caixa d'Enginyers, excepte la corresponent a les carteres amb canvis en resultats.

9. Informació sobre remuneracions

Segons s'estableix a l'article 85 de la Llei 10/2014 sobre ordenació, supervisió i solvència de les entitats de crèdit, les entitats han de divulgar i actualitzar, amb una periodicitat almenys anual, la informació relativa a les seves polítiques i pràctiques de remuneració que es detalla en la part vuitena de la CRR.

A més, cal destacar els següents documents publicats en l'àmbit regulador i supervisor en matèria de remuneracions:

- El Reglament Delegat (UE) núm. 604/2014 de la Comissió sobre els criteris qualitius i els criteris quantitius adequats per determinar les categories de personal amb activitats professionals que tenen una incidència important en el perfil de risc.
- Les directrius sobre polítiques i pràctiques de remuneració publicades per l'Autoritat Europea de Valors i Mercats (d'ara endavant, ESMA).
- Reial Decret 84/2015, pel qual es desplega la Llei 10/2014 sobre ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit.
- Directrius EBA/GL/2016/06 sobre polítiques i pràctiques de remuneració relacionades amb la venda de productes i la prestació de serveis de banca minorista.
- La Circular 2/2016 del Banc d'Espanya, a les entitats de crèdit, sobre supervisió i solvència, que completa l'adaptació de l'ordenament jurídic espanyol a la Directiva 2013/36/UE i al Reglament (UE) núm. 575/2013.

9.1. Política de Remuneració i òrgans responsables

La Política de Remuneració del Grup Caixa d'Enginyers s'ha definit tenint en compte el marc regulador sobre remuneracions.

El Consell Rector de Caixa d'Enginyers és el màxim òrgan decisor i garant en l'aplicació de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers. Malgrat això, el Consell Rector delega en la Comissió Executiva de Caixa d'Enginyers la seva aprovació. L'esmentat òrgan té la responsabilitat de comprovar, amb periodicitat mínima anual, el grau de compliment de la Política Retributiva.

L'anàlisi de l'esmentat grau de compliment està delegada, al seu torn, en la Comissió de Nomenaments i Retribucions, les funcions principals de la qual són proposar, informar i supervisar les qüestions relatives a la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers, la selecció, nomenament i cessament d'alts directius i personal clau i les funcions de control intern, que inclou la seva avaluació inicial i periòdica respecte als criteris d'idoneïtat regulats per la legislació vigent, així com donar assistència especialitzada al Consell Rector, a la seva Comissió Executiva i als Consells d'Administració de les filials del Grup Caixa d'Enginyers (que coneixeran i vetllaran perquè en la Política Retributiva es recullin els criteris i normes d'aplicació adequats a la seva estructura, volum i perfil de risc) dins del seu àmbit d'actuació.

Pel que fa a la valoració de la idoneïtat dels candidats, és la Comissió Executiva la que resol sobre la idoneïtat o no del personal subjecte (consellers i personal clau), que ha de ser ratificada pel Consell Rector. La Política de Selecció i Nomenaments, aprovada pel Consell Rector, recull l'avaluació de la idoneïtat del candidat, segons determinats requisits d'honorabilitat professional, i té en compte aspectes com la trajectòria, l'experiència i els coneixements, els quals han de ser adequats a les funcions que han d'exercir. L'esmentada política articula mecanismes perquè el Consell Rector, en el seu conjunt, disposi de les competències adequades per desenvolupar les seves funcions i dur a terme un bon govern de l'Entitat, d'acord amb la seva escala, volum i complexitat. Els procediments de selecció dels membres del Consell afavoreixen la diversitat d'experiències i de coneixements i eviten tendències que puguin implicar alguna discriminació.

A continuació, detallem les funcions principals de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

- Revisar la vigència de la Política Retributiva: a proposta de l'Alta Direcció, amb l'assessorament de la Direcció de Persones, ha de revisar que la política s'ajusta a la normativa legal vigent, així com a la realitat del Grup Caixa d'Enginyers pel que fa a línies de negoci, gestió de riscos i àmbit d'aplicació, que es poden veure afectades per qualsevol canvi rellevant dins de l'estructura organitzativa de l'Entitat o per un canvi significatiu en el seu perfil de risc, havent, si escau, de revisar els criteris de remuneració del Col·lectiu Identificat.
- Definir el Col·lectiu Identificat: analitza els canvis en l'estructura retributiva que afectin aquest col·lectiu, verificant la seva coherència amb la política, les polítiques internes en matèria de solvència i gestió del risc, i revisa la seva adequació al marc normatiu prudencial.
- Realitzar una avaluació anual i independent: a través de l'informe anual que realitza la funció d'Auditoria Interna, ha d'avaluar l'aplicació correcta de la política.

Per assegurar el compliment de la normativa respecte a les directrius d'ESMA i EBA, així com de tot allò relacionat amb l'àmbit MiFID, la Comissió de Nomenaments i Retribucions utilitza la revisió realitzada per la funció de *Compliance*, que ha d'analitzar, amb caràcter previ a la presentació davant de la Comissió, les propostes retributives presentades per l'Alta Direcció relatives al Col·lectiu MiFID i al Col·lectiu Directrius EBA.

Els òrgans de control que participen en el disseny, aplicació, seguiment i supervisió de la Política Retributiva i del Sistema de Remuneració del Grup Caixa d'Enginyers són:

- Àrea de Persones: dissenya el Sistema de Remuneració segons els principis i criteris recollits en la Política Retributiva, així com el seu seguiment i aplicació. També s'encarrega d'adreçar els informes de *Compliance* i d'Auditoria Interna, resultat de les revisions recollides, a la Comissió de Nomenaments i Retribucions per avaluar la correcta aplicació de la política.
- Àrea de Gestió Global del Risc: controla que no es depassi el nivell de risc tolerat i aprovat pel Grup Caixa d'Enginyers en allò que estigui relacionat amb la definició de les polítiques de gestió del risc.

- o Departament de Compliance: supervisa que el disseny de la remuneració dels professionals que poden exercir un efecte significatiu en un servei d'inversió, producte i servei bancari o auxiliar prestat al soci s'ajusti a la normativa i legislació aplicable.
- Auditoria Interna: revisa periòdicament el disseny, aplicació i efectes de la Política Retributiva i que s'executi d'acord amb allò que han definit i aprovat els òrgans de govern del Grup Caixa d'Enginyers. Comprova l'exactitud de la informació reflectida en els informes públics, incloent-hi les dades retributives.

A més dels controls interns anteriors, i amb la periodicitat oportuna, es comprova, per personal extern independent, la veracitat de la informació recollida en els informes públics.

La Comissió de Nomenaments i Retribucions està formada per un mínim de tres i un màxim de cinc membres, que han de tenir la condició de consellers que no siguin executius (siguin independents o no executius) i han de ser designats pel Consell Rector a proposta del president. En data 31 de desembre de 2019, la Comissió està formada pels següents membres.

	Càrrec	Tipus de conseller
Manuel Bertran Mariné	President	Independent
Pedro A. Hernández del Santo	Secretari	Independent
Josep Oriol Sala Arlandis	Vocal	No executiu
Félix Masjuan Teixidó	Vocal	Independent
Ignacio Vinuesa Gimeno	Vocal	Conseller laboral

Cal afegir que l'exercici del càrrec de membre de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i la Comissió Executiva no dona dret a cap retribució, si bé els seus membres han de ser compensats per les despeses que els origini la seva funció; a més, podran ser compensats per l'assistència a les reunions i per la realització de qualsevol altra activitat o funció pròpia del seu càrrec mitjançant el pagament de dietes que seran fixades per l'Assemblea General.

A l'Assemblea General Ordinària, celebrada el 4 de juny de 2019, es va aprovar mantenir la dieta de 1.000 euros als consellers de l'Entitat per les seves actuacions col·lectives o individuals, per cada assistència a les reunions del Consell Rector de la societat cooperativa i a les reunions de la Comissió Executiva, de la Comissió d'Auditoria i Riscos i de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, així com per la realització de qualsevol altra activitat o funció pròpia dels seus càrrecs. Tot això, amb vigència a partir de l'1 de gener de 2019. En aquesta reunió, també es va aprovar mantenir, en compliment de la Llei 31/2014, de 31 de desembre, segons estableix el títol 217 (Remuneració dels administradors), apartat 3, la limitació de l'import global a percebre anualment al màxim de l'1 % del marge brut anual de l'Entitat, una limitació que representa un impacte reduït en l'estructura de costos de l'Entitat.

9.2. Descripció del Col·lectiu Identificat, del Col·lectiu MiFID i del Col·lectiu Directius EBA

Per a la determinació del Col·lectiu Identificat en el Grup Caixa d'Enginyers, s'han tingut en compte els criteris recollits a l'article 32.1 de la Llei 10/2014 d'ordenació, supervisió i solvència d'entitats de crèdit, que són:

"[...] les categories de personal amb activitats professionals que incideixin de manera significativa en el perfil de risc de l'entitat, el seu grup, societat matriu o [filials...] en una mesura d'acord amb la seva mida, la seva organització interna i la naturalesa, l'abast i la complexitat de les seves activitats. En concret, aquests principis s'aplicaran als alts directius, als empleats que assumeixen riscos, als que exerceixen funcions de control, i a tot treballador que rebi una remuneració global que l'inclogui en el mateix barem de remuneració que el dels alts directius i els empleats que assumeixen riscos, les activitats professionals dels quals incideixen de manera important en el seu perfil de risc."

Així, els diversos grups d'empleats inclosos en el denominat Col·lectiu Identificat són els següents:

- Alta Direcció.
- Prenedors de risc.
- Responsables de les funcions de control.
- Empleats que compleixin els requisits quantitatius segons l'article 4 del Reglament Delegat la UE 604/2014.

La Comissió Executiva, en la seva sessió de 22 de gener de 2019, va procedir a l'actualització de la Política Retributiva en la qual ve recollida una llista no nominativa del Col·lectiu Identificat, que es presenta a continuació, amb identificació d'aquells riscos que s'han considerat més rellevants en les respectives funcions i, si escau, els criteris qualitatius i quantitatius que els siguin d'aplicació. Aquesta llista s'ha de mantenir i proposar a revisió, amb periodicitat mínima anual, per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, a proposta de l'Alta Direcció i amb l'assessorament de l'Àrea de Persones.

Tipologia	Càrrec	Principals riscos							Entitat	Motiu pel qual està subjecte
		Crèdit [1]	Mercat	Balanç	Liquiditat	Operacional	Negoci	Reputacional		
Alta Direcció	Direcció General de Caixa d'Enginyers	?	?	?	?	?	?	?	CE	Incidència en el perfil de risc i contracte de treball d'Alta Direcció.
	Direcció General de Caixa Enginyers Gestió					?	?	?	CEG	
	Direcció General de Caixa d'Enginyers Vida i Pensions	?	?	?	?	?	?	?	CEV	
Prendor de risc	Sub-direcció General Àrea de Serveis al Soci	?				?	?	?	CE	Incidència en el perfil de risc i criteri qualitatiu. Responsable d'una unitat de negoci important per al GCE, les atribucions, competències, funcions i responsabilitats del qual se centren en àmbits de rellevància per a l'activitat del Grup: mercats de capitals, crèdits, negoci assegurador, negoci bancari, finances, sistemes d'informació, operacions, organització i comunicació.
	Direcció Financera			?	?	?	?		CE	
	Direcció de Negoci Assegurador					?	?		CE	
	Direcció de Negoci Bancari	?		?	?	?	?		CE	
	Direcció de Sistemes d'Informació i Tecnologia					?			CE	
	Direcció de Back Office Centralitzat					?			CE	
	Direcció de Mercat de Capitals	?	?	?	?	?	?		CE	
	Direcció d'Organització, Qualitat i Innovació					?				
	Direcció RSC/Comunicació					?		?	CE	
Responsables de les funcions de control	Sub-direcció General Àrea Gestió Global del Risc	?	?	?	?	?	?	?	CE	Incidència en el perfil de risc i responsables amb més càrrec directiu de la gestió de riscos, d'auditoria interna i del disseny

Tipologia	Càrrec	Principals riscos							Entitat	Motiu pel qual està subjecte
		Crèdit [1]	Mercat	Balanç	Liquiditat	Operacional	Negoci	Reputacional		
	Direcció d'Auditoria Interna	?	?	?	?	?	?	?	CE	dels sistemes retributius, del seu seguiment i de la seva liquidació.
	Direcció de Persones					?			CE	
Empleats que compleixin els requisits quantitatius	Cap								GCE	(*)

[1] Incorpora a la mateixa columna el risc de contrapart i el risc de concentració.

(*) Criteris quantitatius (article 4 del Reglament Delegat UE 604/2014):

a) Persones la remuneració total de les quals sigui igual o superior a 500.000 euros durant l'exercici anterior.

b) Persones que es trobin dins del 0,3 %, arrodonint l'enter més pròxim, del personal a qui s'ha concedit la remuneració total més gran durant l'exercici anterior i no estiguin recollides en altres tipologies.

c) Persones la compensació total de les quals superi la retribució més baixa percebuda per algun dels alts directius o prenedors de risc identificats, sempre que la unitat de negoci que dirigeixi tingui la consideració d'unitat de negoci important i/o l'activitat que desenvolupi tingui un impacte material en el perfil de risc. En el cas que alguna persona complís amb allò que s'ha recollit en els apartats a) i b) dels requisits quantitatius, serà neutralitzada de ser considerada persona identificada sempre que la seva remuneració variable no superi el llindar de 75.000 euros i/o el 75 % de la remuneració fixa total.

Tot professional que no compleixi cap dels criteris fixats anteriorment (tant qualitatiu com quantitatiu) s'exclou del Col·lectiu Identificat.

Per a la determinació del Col·lectiu MiFID, s'han tingut en compte les directrius que en aquesta matèria ha emès l'Autoritat Europea de Valors i Mercats (ESMA). Per a la determinació del Col·lectiu Directrius EBA, s'han tingut en compte les Directrius de l'Autoritat Bancària Europea (EBA). Partint de la mateixa base, formen part del Col·lectiu MiFID i del Col·lectiu Directores EBA totes les persones del Grup Caixa d'Enginyers que puguin exercir un efecte significatiu en els serveis i productes prestats al soci.

Segons el que s'ha descrit, la Comissió Executiva, en la seva sessió de 22 de gener de 2019, va procedir a l'actualització de la Política Retributiva en la qual ve recollida una llista no nominativa del Col·lectiu MiFID i del Col·lectiu Directrius EBA, que es presenta a continuació. Aquesta llista l'ha de mantenir i actualitzar l'Àrea de Persones i l'ha de revisar periòdicament la funció de *Compliance*.

Àrea	Departament	Directrius EBA	MiFID
DIRECCIÓ GENERAL	Direcció General	?	?
AUDITORIA INTERNA	Auditoria Interna	?	?
BACK OFFICE	B.O. Mercat de Capitals	?	?

	Direcció <i>Back Office</i> Centralitzat	?	?
	B.O. Valors i Fons	?	?
	Administració Creditícia	?	?
	Administració de Mitjans de Pagament	?	?
FINANCES	Direcció Financera	?	?
GGR	<i>Compliance</i> (inclòs previsió i detecció risc conducta)	?	?
	Models de Risc	?	?
	Riscos ALM i Liquiditat	?	?
	Sub-direcció General/Gestió Global del Risc	?	?
MERCAT DE CAPITALS	<i>Banking Book</i> Mercat de Capitals	?	?
	Direcció Mercat de Capitals	?	?
	Distribució i GDC	?	?
	Negoci Majorista i Internacional (inclòs NM Corporatiu)	?	?
NEGOCI ASSEGURADOR	Direcció Negoci Assegurador	?	?
NEGOCI BANCARIO	Direcció Negoci Bancari	?	?
	Banca d'Empreses	?	?
	Sistemes de Pagament (MiFID només la Direcció)	?	?
	Inversió Creditícia	?	?
	Passiu Bancari	?	?
	Recuperació d'Actius (cap i persones apoderades)	?	?
	Seguiment del Risc	?	?
OBS	Direcció Tècnica Comercial	?	?
PERSONES	Direcció Persones	?	?
SERVEIS AL SOCI	Atenció Digital al Soci	?	?
	Banca Institucional	?	?
	Banca Personal - Prèmium	?	?
	Direcció Banca <i>Retail</i>	?	?
	Desenvolupament Projectes Digitals (no part tècnica)	?	?
	Intel·ligència de Negoci i Planificació	?	?
	Màrqueting	?	?
	Sub-direcció General/Serveis al Soci	?	?
	Sub-direcció Serveis al Soci i Estratègia Digital	?	?
	Xarxa Comercial/Serveis al Soci	?	?
SIT	Direcció Sistemes d'Informació i Tecnologia	?	?

TRANSVERSALS	Assessoria Jurídica/UASC	?	?
	Direcció Organització i Innovació	?	?
	Unitat Secretaria Direcció General	?	?
	Direcció RSC/Comunicació	?	?
	Servei d'Atenció al Client	?	?
CAIXA ENGINYERS VIDA	Direcció General	?	?
	Auditoria Interna	?	?
CAIXA ENGINYERS GESTIÓ	Direcció General	?	?
	Administració	?	?
	Control Intern i Compliment Normatiu	?	?
	Inversions	?	?

9.3. Aspectes generals de la Política Retributiva del Grup Caixa d'Enginyers

9.3.1. Principis de la Política Retributiva

1. Transparència

A través de la publicació de la informació que exigeix la normativa vigent en matèria retributiva, informació financera, informació amb rellevància prudencial, així com vetllant perquè es comuniqui a tots els professionals del Grup Caixa d'Enginyers el Sistema de Remuneració i, especialment, els principis i el contingut de la Política Retributiva.

2. Sostenibilitat a llarg termini

Ha d'anar d'acord amb les característiques de l'objecte social i activitat duta a terme per les entitats del Grup Caixa d'Enginyers, amb els seus resultats i amb l'estratègia empresarial, els objectius, els valors i els interessos del Grup Caixa d'Enginyers.

3. Gestió prudent dels riscos

Mitjançant la promoció d'una gestió adequada i eficaç dels riscos, sense que s'incorporin incentius per assumir riscos que depassin el nivell definit pel Grup Caixa d'Enginyers per a cada risc establert en les diferents polítiques de gestió del risc existents (inversió creditícia, inversions financeres, gestió d'actius i passius, entre d'altres).

4. Vinculació a resultats

La part de retribució més directament relacionada amb els resultats és la retribució variable. L'esmentada retribució variable s'estableix a partir d'objectius de diferent índole dins d'un marc

temporal, no és ni consolidable ni de caràcter obligatori i està supeditada a l'existència de beneficis.

En general, els sistemes de retribució variable del Grup Caixa d'Enginyers inclouen:

- **Elements quantitius** en relació amb objectius de negoci alineats amb una gestió prudent dels riscos.
- **Elements qualitius** en relació amb la qualitat dels resultats, la satisfacció del soci, indicadors en matèria de govern corporatiu, i objectius de desenvolupament professional avaluats pel superior jeràrquic, lligats a l'avaluació de l'acompliment.

5. Generació de compromís i motivació a la plantilla

Mitjançant la consecució dels objectius del Grup Caixa d'Enginyers que aconseguixin una vinculació més gran del professional amb el Grup reconeixent el seu treball.

6. Evitació d'eventuals conflictes d'interès

Mitjançant l'establiment de controls i procediments interns que evitin generar incentius que puguin incitar a qui els perceben a afavorir els seus propis interessos en possible detriment de l'interès del soci.

9.3.2. Política de Remuneració específica per a cada col·lectiu

Òrgans de govern (consellers/conselleres)

Són els membres dels òrgans de govern i les seves comissions delegades de les societats que integren el Grup Caixa d'Enginyers. Segons els Estatuts Socials de Caixa d'Enginyers, als membres del Consell Rector se'ls reintegraran, en tot cas, les despeses que els origini l'acompliment de la seva funció; a més, podran ser compensats per l'assistència a les sessions del Consell Rector, així com a les seves comissions delegades, i per la realització de qualsevol altra activitat o funció pròpia del seu càrrec mitjançant el pagament de dietes que seran fixades per l'Assemblea General. Per als consellers/conselleres de les filials, l'aprovació d'aquest sistema i d'aquests criteris és facultat del Consell Rector de Caixa d'Enginyers, en la seva condició de soci únic, i s'aplica el mateix sistema que en l'empresa matriu.

A l'Assemblea General Ordinària, celebrada el 4 de juny de 2019, es va aprovar mantenir la dieta de 1.000 euros als consellers de l'Entitat per les seves actuacions col·lectives o individuals, per cada assistència a les reunions del Consell Rector de la societat cooperativa i a les reunions de la Comissió Executiva, de la Comissió d'Auditoria i Riscos i de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, així com per la realització de qualsevol altra activitat o funció pròpia dels seus càrrecs. Tot això amb vigència a partir de l'1 de gener de 2019. També es va aprovar mantenir la limitació de l'import global a percebre anualment al màxim de l'1 % del marge brut anual de l'Entitat. Aquesta limitació representa un impacte reduït en l'estructura de costos de l'Entitat i, a més, està referenciada a la consecució del marge brut.

L'import total de les dietes percebudes pels consellers/conselleres de totes les entitats del Grup Caixa d'Enginyers, durant l'exercici 2019, ha ascendit a 347 milers d'euros.

Durant l'exercici 2019, el Consell Rector s'ha reunit vuit vegades, la Comissió Executiva s'ha reunit dotze vegades, la Comissió d'Auditoria i Riscos, set vegades, i la Comissió de Nomenaments i Retribucions, cinc vegades. La remuneració agregada percebuda durant l'any pels membres d'aquestes comissions ha estat de 101, 48, 35 i 25 milers d'euros, respectivament.

Alts directius

S'identifiquen com a Alta Direcció aquells professionals que desenvolupin funcions d'Alta Direcció sota la dependència directa del seu òrgan d'administració. S'inclou en aquesta definició el director general de Caixa d'Enginyers i de cadascuna de les societats que integren el Grup Caixa d'Enginyers i, en tot cas, aquells que tinguessin un contracte d'Alta Direcció subjecte al Reial Decret 1382/1985 o normativa que el modifiqui.

A cada entitat del Grup Caixa d'Enginyers, els òrgans de govern podran formular, amb la finalitat d'incrementar el grau d'integració i identificació del directiu/de la directiva amb el Grup, clàusules en el contracte d'Alta Direcció de complement de l'acció protectora de la Seguretat Social (que cobreixi les contingències de jubilació, invalidesa i defunció). Aquests esquemes de pensions, en cas de ser-hi, han de tenir un component variable que no sigui inferior al 15 % de les quantitats pactades i que s'inclourà dins dels beneficis discrecionals de pensió, que tenen la mateixa consideració que una retribució variable diferida i estan subjectes també al límit de la ràtio variable/fixa. Les aportacions que originin beneficis discrecionals de pensions han de tenir en compte tots els requisits als quals està subjecta qualsevol altra partida de remuneració variable, és a dir, reducció, recuperació, límits, remissió i pagament en instruments. Si el directiu abandona l'Entitat a conseqüència de la seva jubilació o prèviament per qualsevol altra causa, els beneficis discrecionals de pensió estaran sotmesos a una retenció de cinc anys, que es comptaran a partir de la data en què la persona deixi de prestar serveis a l'Entitat per qualsevol causa. Durant el període de retenció, s'hauran d'aplicar les mateixes clàusules de reducció i de recuperació de la remuneració ja satisfeta que a la resta de la retribució variable. Si la persona abandona l'Entitat abans de la seva jubilació, l'entitat de crèdit tindrà en el seu poder els beneficis discrecionals de pensió per un període de cinc anys en forma d'instruments.

També es podran recollir en el contracte d'Alta Direcció clàusules indemnitzatòries amb motiu de l'extinció contractual, que hauran de complir la premissa que els pagaments realitzats per cessament o rescissió anticipada es faran en funció dels resultats obtinguts durant el temps transcorregut des de l'inici de la prestació de serveis del perceptor/de la preceptora, i no retribuiran els mals resultats

(resultats negatius o compliment ajustat de les ràtios de solvència) o conductes indegudes, així com l'existència d'una exigència formal per part del supervisor de restringir la política de distribució dels rendiments del capital. A aquests efectes, s'inclouran disposicions en matèria de reducció de la remuneració o de recuperació de les remuneracions ja satisfetes. D'altra banda, aquests pagaments estaran subjectes, com a norma general, al límit de la ràtio variable/fixa, a remissió i a pagament en instruments, no resultant d'aplicació en les indemnitzacions per acomiadament obligatòries segons la legislació laboral nacional o bé en aquelles que, segons els supòsits recollits en el paràgraf 154 de la Guia EBA/GL/2015/22, tampoc no sigui d'aplicació. Com a garantia addicional, per procedir a l'abonament de les indemnitzacions per cessament o rescissió anticipada, es requerirà una proposta motivada per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions, i l'aprovació posterior de la Comissió Executiva, amb prèvia constatació del compliment dels requisits anteriors.

Segons allò que estableix la Norma 40.1 de la Circular 2/2016 del Banc d'Espanya, en el cas de l'Alta Direcció de l'empresa matriu del Grup Caixa d'Enginyers hi ha el compromís, recollit en el contracte d'Alta Direcció, d'abonar la quantitat de tres anualitats de la retribució fixa per resolució anticipada de contracte.

No hi ha pactes de no concurrència postcontractual per a cap de les persones recollides com a Alta Direcció.

Col·lectiu Identificat

a) Retribució fixa

Està regulada en el conveni col·lectiu sectorial que s'aplica a cada una de les entitats que formen part del Grup Caixa d'Enginyers o, si escau, en els contractes individuals firmats amb els professionals. Les revisions o actualitzacions requereixen la supervisió per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i l'aprovació posterior per part de la Comissió Executiva, tot això amb caràcter anual.

Dins del disseny de la retribució fixa, es tenen en compte el nivell de responsabilitat dels diferents càrrecs, les referències de mercat i les polítiques vigents internament.

b) Retribució variable

Està alineada amb el Pla Estratègic, tenint en compte les millors pràctiques del mercat i de l'entorn regulador. Així mateix, amb l'objectiu d'incentivar i fidelitzar, es vincula al sistema anual d'avaluació, als resultats del Grup Caixa d'Enginyers, a la generació de valor a llarg termini, i està alineada amb els interessos dels socis.

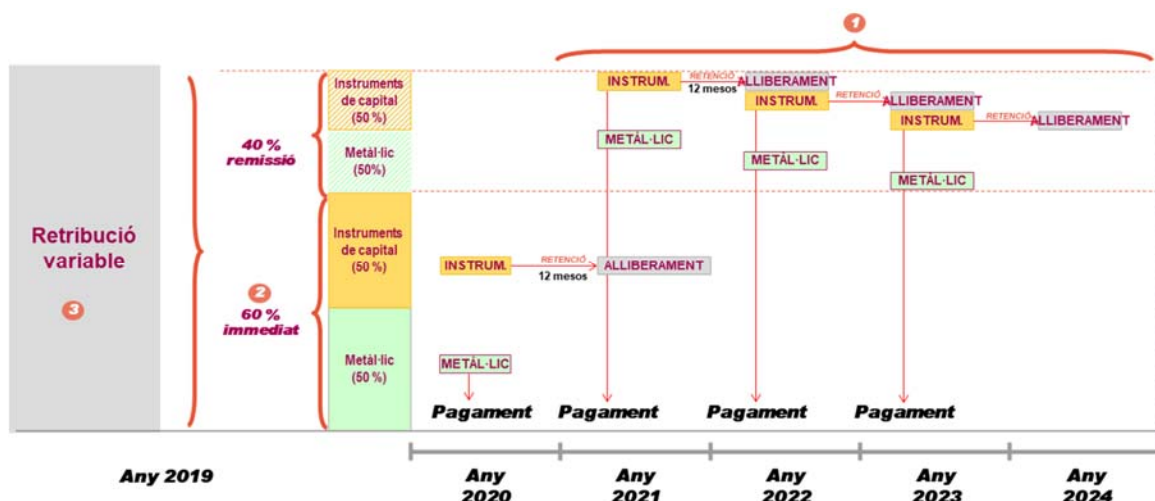
La retribució variable no és consolidable ni té caràcter obligatori. Les revisions o actualitzacions requereixen la supervisió per part de la Comissió de Nomenaments i Retribucions i l'aprovació posterior per part de la Comissió Executiva, tot això amb caràcter anual.

Els criteris de definició i distribució són els següents:

1. El disseny de la retribució variable recull indicadors individuals/segments, d'unitat/àrea i generals.
2. La Comissió Executiva determinarà una ràtio apropiada entre els components fixos i variables, en què el component fix sigui una proporció prou rellevant de la remuneració total que permeti una flexibilitat completa del component variable, fins al punt que sigui possible no retribuir per aquest concepte. En tot cas, en compliment d'allò que regula la Llei 10/2014 de supervisió i solvència, s'estableix, com a límit màxim, que la retribució variable no sigui superior al 100 % del component fix de la remuneració total de cada persona (ràtio 1:1), i es pot aprovar per l'Assemblea General (segons recomanació detallada del Consell Rector) un percentatge superior, però limitat al 200 %, del component fix de la remuneració total (ràtio 1:2). Per a l'esmentada recomanació i aprovació s'hauran de tenir en compte les possibles exigències o recomanacions vigents de l'autoritat competent de restringir la política de rendiments del capital. No es consideraran dins d'aquestes ràtios els imports que siguin percebuts en concepte de pagaments per resolució anticipada de contracte (indemnitzacions).
3. La remuneració variable no condicionarà, en cap cas, la capacitat del Grup Caixa d'Enginyers per reforçar la solidesa de la seva base de capital. És per això que s'estableix com a condició per a la seva distribució, en primer lloc, l'existència de beneficis i, posteriorment, assolir un determinat percentatge de rendibilitat sobre fons propis a nivell consolidat. El percentatge s'haurà de determinar anualment per part de la Comissió Executiva.
4. La remuneració variable garantida només es podrà preveure quan es contracti personal nou i es tingui una base de capital sana i sòlida, i es limitarà al primer any d'ocupació.
5. La regulació estableix que la retribució variable es pagarà únicament si és sostenible d'acord amb la situació de l'entitat de crèdit en el seu conjunt, i si es justifica en funció dels resultats de l'esmentada entitat, de la unitat de negoci i de l'empleat que es tracti. En relació amb la seva aplicació, es podrà reduir fins al 100 % de la remuneració variable total, així com la remuneració ja satisfeta, si en l'observació que es realitzi sobre algunes de les variables que van contribuir a la consecució dels objectius es puguin detectar errades significatives en la gestió del risc comeses per l'Entitat o per una unitat de negoci o de control del risc, així com la necessitat d'un increment patit per l'Entitat o per una unitat de negoci de les seves necessitats de capital, no previstes en el moment de generació de les exposicions. També donarà lloc si existeixen sancions reguladores o condemnes judicials per fets que poguessin ser imputables a la unitat o a la persona responsable d'aquests fets i l'incompliment dels codis de conducta interns, així com les conductes irregulars, tot això sobre la retribució meritada pendent d'abonar i l'última ja abonada. En tot cas, la reducció de la remuneració variable es produirà sempre que consti una exigència formal per part del supervisor de restringir la política de distribució dels rendiments del capital.

Si escau, la decisió de no liquidar la retribució variable s'ha d'aprovar per la Comissió Executiva, amb previ informe raonat de la Comissió de Nomenaments i Retribucions.

6. Remissió: es difereix el 40 % de la retribució variable segons quadre adjunt.
7. Liquidació en instruments de capital: el 50 % de la retribució variable es liquidarà en títols cooperatius de Caixa d'Enginyers, segons el quadre adjunt.

Principals característiques

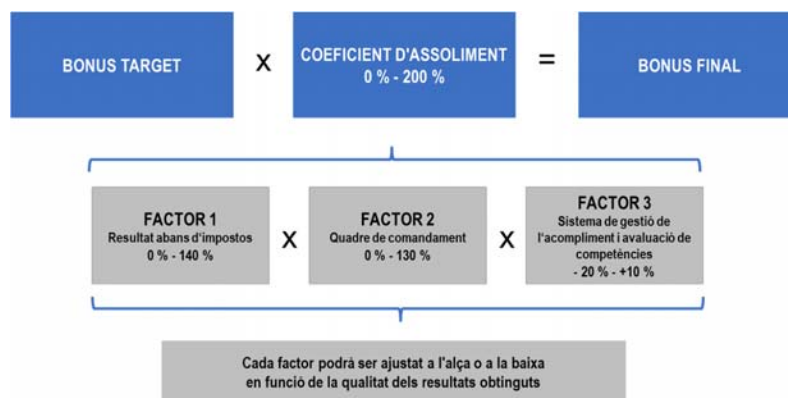
- 1 Remissió a tres anys d'un 40 % de la retribució variable anual. La meitat d'aquestes quantitats s'abonarà per terços en metàl·lic i l'altra meitat s'alliberarà també per terços en títols cooperatius de l'Entitat en els anys successius.
- 2 El percentatge del 60 % de la retribució variable anual que resta s'abonarà una meitat en metàl·lic i amb caràcter immediat i l'altra meitat en títols cooperatius de l'Entitat que s'hauran de retenir per un període de dotze mesos.
- 3 La meritació de la retribució variable anual estarà subjecte al compliment d'una sèrie de condicions suspensives ("malus"): deficient *performance* financer del Grup; incompliment pel benefici dels codis de conducta; reformulació material dels estats financers de l'Entitat, etc. (vegeu pàgina següent).

8. L'abonament i alliberament de la part diferida, una vegada finalitzats els períodes de retenció, en el cas de liquidació mitjançant instruments de capital, estarà supeditat a una valoració o ajust a risc ex post, i pot arribar a quedar reduïda o fins i tot eliminada en cas que no fos sostenible d'acord amb la situació de l'Entitat/Grup en el seu conjunt, si no es justifica en funció dels seus resultats, de la unitat de negoci o del directiu/de la directiva, segons el que s'ha estipulat en l'apartat 5 anterior.
9. A l'efecte de la consideració de retribució variable dels pagaments per resolució anticipada de contracte (indemnitzacions), seran excloses les indemnitzacions per acomiadament obligatòries segons la legislació laboral nacional pel que fa a l'aplicació de la ràtio, remissió i pagament en instruments de capital, així com de reducció i recuperació per aplicació de la neutralització del principi de proporcionalitat. En el cas de l'Alta Direcció de Caixa d'Enginyers, s'acollirà a allò que s'hagi recollit en el contracte d'Alta Direcció.

No obstant això, per aplicació de la neutralització del principi de proporcionalitat, s'exclou d'aplicar els criteris 6 a 8 enumerats anteriorment als professionals del Col·lectiu Identificat, sempre que la remuneració variable anual no superi individualment el líndar de 50.000 euros i/o el 50 % de la seva remuneració fixa, prenent com a referència allò que estableix el Reglament Delegat UE 604/2014. No obstant això, cal parar atenció de no excloure aquelles persones que, encara que individualment no superin aquests límits, formin part d'un col·lectiu que, en el seu conjunt, pugui posicionar el Grup Caixa d'Enginyers en uns nivells de risc inadequats.

Els responsables de les funcions de control comptaran amb l'autoritat necessària per exercir la seva comesa, salvaguardant sempre la independència de la seva funció respecte a les unitats objecte de la seva activitat de control, i seran remunerats seguint els principis generals de la present política i en funció de la consecució dels objectius relacionats amb les seves funcions, amb independència dels resultats de les àrees de negoci que controlin.

Mecànica del sistema de retribució variable durant l'any 2019 per al Col·lectiu Identificat

Quadre de comandament (factor 2)		
	OBJECTIUS FINANCERS	OBJECTIUS NO FINANCERS
DE GRUP	Resultats després d'impostos Volum de negoci Ràtio CET1 Ràtio d'eficiència	Satisfacció dels socis NPS (promotors nets) Creixement de socis
DIVISIÓ/FILIAL	Volum de negoci	--

Cada mètrica té un pes determinat i, en funció del nivell de compliment, s'estableix un nivell d'assoliment de l'incentiu.

Cada divisió té els seus objectius i pressupostos específics. Si no s'estableixen objectius de divisió per a un cas concret, es dona més pes als objectius de Grup.

Col·lectiu MiFID i Col·lectiu Directrius EBA

El Grup Caixa d'Enginyers tindrà especialment en compte per a aquest col·lectiu en el disseny de la retribució variable els aspectes següents:

- Els riscos en matèria de normes de conducta i conflictes d'interès que es puguin plantejar.
- Que no generi incentius capaços d'incitar les persones competents a afavorir els seus propis interessos en detriment dels de l'Entitat i/o en detriment dels interessos dels socis/clients.
- Que no es vinculi amb la venda directa de determinats instruments financers i serveis bancaris.
- Que consideri tots els factors pertinents com ara el paper exercit per les persones competents, el tipus de productes oferts i els mètodes de distribució.
- Que la proporció entre els components fixos i variables de la retribució sigui adequada.
- Que no tingui únicament en compte els volums de venda, és a dir, que inclogui criteris qualitius que animin les persones competents a actuar en benefici dels interessos del soci.
- Que vinculi el resultat de les seves activitats amb el compliment de les normes de conducta.
- Que no sigui innecessàriament complex.

En els procediments interns que tinguin relació amb el disseny i posada en marxa de nous productes o serveis, així com els relacionats amb els incentius dels seus professionals per vendes dels diferents productes que es comercialitzen, es recollirà expressament la necessitat d'avaluar si els aspectes de remuneració en relació amb els mateixos plantegen riscos associats a les normes de conducta i als conflictes d'interès.

Tot el personal

Els aspectes de retribució fixa i variable recollits en l'apartat del personal d'Alta Direcció i Col·lectiu Identificat també són aplicables a la resta dels professionals que treballen en el Grup Caixa d'Enginyers, a excepció dels criteris 6 a 9 enumerats anteriorment i de l'opció de reducció de l'última retribució variable ja abonada, recollida en el criteri 5.

Anualment, tots els professionals del Grup participen en un procés d'avaluació senzill i clar, la màxima del qual és el reconeixement, la motivació i el desenvolupament professional d'aquests professionals, i serveix per establir plans d'acció basats en una detecció de punts forts i àrees de millora. El Sistema d'Avaluació està basat en el compliment d'unes competències individuals i transversals, amb diferents nivells esperats per a aquestes últimes depenent de cada família professional. Les competències es tradueixen en uns comportaments observables que cada responsable ha d'avaluar de les persones del seu equip, de manera que pugui determinar si aquests comportaments es donen mai, gairebé mai, de vegades, gairebé sempre o sempre (valors de l'1 al 5).

9.4. Remuneracions dels consellers i empleats del Grup Caixa d'Enginyers per àrees de negoci

Es mostra el desglossament de les remuneracions dels consellers i empleats del Grup, per àrees de negoci, corresponents a l'exercici 2019.

Consellers per Entitat del Grup	Milers d'euros
Consell Rector de Caixa d'Enginyers	284
Consell d'Administració de Caixa Enginyers Vida	32
Consell d'Administració de Caixa Enginyers Gestió	31

	CAIXA	CEV	CEG	TOTAL
Membres del Consell Rector	Milers d'euros			
Josep Oriol Sala Arlandis (President)	107			107
Manuel Bertran Mariné (Vicepresident)	24			24
Félix Masjuan Teixidó (Secretari)	32			32
David Parcerisas Vázquez (Vocal núm. 1)	7			7
Pedro A. Hernández del Santo (Vocal núm. 2)	25			25
Pedro Marín Giménez (Vocal núm. 3)	7			7
Jaime Roure Pagés (Vocal núm. 4)	15			15
José María Pera Abadía (Vocal núm. 5)	15			15
Augusto Rafael Bou Camps (Vocal núm. 6)	8			8
Carme Botifoll Alegre (Vocal núm. 7)	8			8
Josep Maria Muxí Comellas (Vocal núm. 8)	15			15
Antoni Santamans Olivé (Vocal núm. 9)	8			8
Ignasi Vinuesa Gimeno (Vocal núm. 10)	13			13
Máximo Borrell Vidal		6	6	12
Francesc Durán Lorenzo		6		6
Ferran Sicart i Ortí		10	10	20
Montserrat Bertran Bergua		10		10
Jordi Martí Pidelaserra			10	10
Jordi Marsan Ruiz			5	5
TOTAL	284	32	31	347

ÀREES DE NEGOCI	Banca d'inversió (1)	Banca comercial (2)	Gestió d'actius (3)	Resta (4)	Total
Nombre d'empleats (5)	-	238	15	240	493
Remuneració total bruta (en milers d'euros) (6)	-	10.368	1.178	12.210	23.756
De la qual: Remuneració variable, incloses aportacions a beneficis discrecionals per pensió (en milers d'euros) (7)	-	1.152	304	894	2.350

* Imports en milers d'euros.

(1) Inclou serveis d'assessorament a empreses en matèria de finances corporatives, capital risc, mercats de capitals, vendes i negociació.

(2) Xarxa comercial, que inclou tota l'activitat comercial de préstecs a particulars i empreses.

(3) Mercat de Capitals i Departament d'Inversions de Caixa Enginyers Gestió.

(4) Resta d'ubicacions del Grup Caixa d'Enginyers.

(5) Nombre total d'empleats del Grup Caixa d'Enginyers en actiu en data 31 de desembre de 2019

(6) Retribució fixa, variable i pagaments per cessament.

(7) Inclou el Bonus i els incentius comercials meritats el 2019.

9.5. Remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers

Es mostra el detall de les remuneracions del Col·lectiu Identificat del Grup Caixa d'Enginyers corresponents a l'exercici 2019. Cap de les persones a títol individual no ha meritat retribució per sobre d'un milió d'euros.

Concepte	Import* / Nombre
1. Nombre d'empleats identificats (a)	15
Dels quals: Alts directius	3
Dels quals: En funcions de control	3
2. Import de la remuneració fixa total (b)	1.752
3. Import de la remuneració variable total (c)	528
3.1. En metàl·lic	467
3.2. En accions o instruments relacionats	61
4. Import de la remuneració variable diferida	49
4.1. En metàl·lic	24,5
4.2. En accions o instruments relacionats	24,5
5. Import de l'ajust explícit ex post per acompliment aplicat durant l'any per a les remuneracions meritades en anys previs	-
6. Nombre de destinataris de remuneració variable garantida	-
7. Import total de remuneració variable garantida durant l'any	-
8. Nombre de destinataris d'indemnitzacions per acomiadament	-
9. Import total d'indemnitzacions per acomiadament pagades durant l'any	-
10. Nombre de destinataris de beneficis discrecionals de pensions	-
11. Import total de beneficis discrecionals de pensions	-

* Imports en milers d'euros.

(a) Nombre total de persones identificades del Grup Caixa d'Enginyers (són tots empleats) que han percebut alguna remuneració durant l'exercici 2019, formin part o no de la plantilla el 31 de desembre de 2019.

(b) Tota és en metàl·lic. S'hi inclouen les remuneracions en espècie percebudes durant l'any, així com altres imports abonats en concepte de beneficis corporatius. No inclou pagaments per cessament.

(c) Inclou el Bonus meritat el 2019.